

PROTOCOL COMARCAL PER A L'ABORDATGE INTEGRAL DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA AL MARESME

Novembre 2019

CONSELL
COMARCAL
DEL
MARESME

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies
Direcció General de Famílies

Nucli coordinador:

Yolanda Ascaso Nieto. Consell Comarcal del Maresme
Leonor Valencia Núñez. Servei d'Intervenció Especialitzada (SIE) Mataró-Maresme
Mercè Martín Rodríguez. Oficina de Dones i LGTBI de la Diputació de Barcelona
Miriam Solà García. Surt. Fundació de Dones

Suport tècnic per a la conducció del procés i la redacció del document:

Miriam Solà García
Amanda Alexanian
Míriam Vázquez Santiago
Surt. Fundació de Dones

Professionals de la xarxa que han participat:

Jennifer Álvarez Ruiz, Eva Amores Pachón, Asmaa Aouattah, Xavier Aranda, Yolanda Ascasso Nieto, Mª Carmen Àvila Molina, Irena Babures Morente, Isabel Barranco Gallego, Andreu Bermúdez Jiménez, Maria Teresa Boix Peña, Anna Castany Santanach, María Costa Formoso, Manuel Daza López, Analia Duran Molina; Laura Espinasa Martori, Maria Encina Fernández Castro, Mireia Fernández Cordero, Luz Garcia Álvarez, Cristina Gil, Nina González García, Joan Herrera Duran, Olga Loscos Conesa, Gemma Maset Torrent, Nuria Michelena Fernandez Cereceda, GAV Mossos d'Esquadra Pineda de Mar, GAV Mossos d'Esquadra Mataró, Isabel Ortega Guillén, Meritxell Ortiz Lonca, Margarita Petit Vila, Nuria Riera Asensio, Mireia Rodríguez García, Lluís Rodríguez González, Melània Roger Freixas, Teresa Ruiz Andrés, Isabel Sánchez Riu, Gloria Salas Franco; Manel Salas Guerrero, Mariona Sauri Colomer, Esperanza Servais Pérez, Anna Villamitjana, Conxa Zapata Penalver, Laura Zapater Llauradó, Vanessa Francès Mola.

© Diputació de Barcelona
Juliol, 2017

Impressió: Departament de Reproducció Gràfica de la Diputació de Barcelona

© Consell Comarcal del Maresme
Edició revisada novembre, 2019

ÍNDIX

PRESENTACIÓ INSTITUCIONAL	5
1. INTRODUCCIÓ.....	6
1.1. METODOLOGIA I FASES DEL PROCÉS D'ELABORACIÓ	7
1.1.1. Fase de tast	8
1.1.2. Fase d'anàlisi de la situació de partida.....	9
1.1.3. Fase d'elaboració del protocol	10
1.2. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ DE PARTIDA	11
2. OBJECTIUS	13
3. MARC CONCEPTUAL.....	14
3.1. FORMES IMPLÍCITES I EXPLÍCITES DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA.....	15
3.2. ÀMBITS ON ES DONA LA VIOLÈNCIA MASCLISTA.....	17
3.3. CONSEQÜÈNCIES DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA	19
3.4. MODEL DE COMPRESIÓ	20
3.5. EL CICLE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA	21
4. MARC LEGAL.....	23
4.1. ÀMBIT INTERNACIONAL	23
4.2. ÀMBIT EUROPEU	25
4.3. ÀMBIT ESTATAL	25
4.4. ÀMBIT AUTONÒMIC.....	27
5. EL MODEL D'INTERVENCIÓ COORDINADA	32
5.1. PRINCIPIS ORIENTADORS DE LA INTERVENCIÓ	32
5.2. ESTÀNDARDS DE SERVEI.....	33
5.2.1 Estàndards o criteris comuns	33
5.2.2 Estàndards de servei específics.....	38
5.3. EIXOS D'INTERVENCIÓ.....	46
5.3.1 Prevenció.....	46
5.3.2 Detecció.....	47
5.3.3 Atenció	48
5.3.4 Recuperació.....	49
6. CIRCUIT COMARCAL PER A UNA INTERVENCIÓ COORDINADA	49
7. ÀMBITS IMPLICATS I FUNCIONS	51
7.1. ÀMBIT SOCIAL	51

7.2. ÀMBIT DE SEGURETAT.....	55
7.3. ÀMBIT DE SALUT	61
7.4. ÀMBIT JUDICIAL.....	62
8. TREBALL EN XARXA I ABORDATGE COORDINAT.....	67
9. MAPA DE RECURSOS I SERVEIS	71
9.1. RECURSOS SOCIALS, ESPECIALITZATS I D'ACOLLIMENT	71
9.2. RECURSOS SANITARIS.....	72
9.3. RECURSOS POLICIALS I JUDICIALS	75
10. ANNEXOS.....	76
10.1. ANNEX 1	76
Índex de figures.....	76
10.2. ANNEX 2	76
Eines per a la detecció.....	76
10.3. ANNEX 3	78
Recomanacions i estratègies per l'entrevista davant la sospita de violència	78
10.4. ANNEX 4	79
Mesures d'autoprotecció per a dones	79
10.5. ANNEX 5	84
RDV – BCN. Protocol de valoració del risc de violència de parella contra la dona. Circuit Barcelona contra la violència vers les dones.	84
10.6. ANNEX 6	93
Tractament de les dades en els circuits territorials	93
10.7. ANNEX 7	1079
Models de documentació ICD	939
10.8. ANNEX 8	107
Glossari.....	107
10.8. ANNEX 8	112
Bibliografia	112

PRESENTACIÓ INSTITUCIONAL

La violència masclista, en totes les seves manifestacions, constitueix un atemptat contra els drets de les dones i dels llurs fills i filles que exigeix per part de l'Administració Pública un abordatge integral.

El Consell Comarcal del Maresme va començar a desenvolupar estratègies de lluita contra la violència masclista l'any 2002, amb la posada en marxa del Servei de Suport als municipis contra la violència de gènere. Posteriorment, els municipis van elaborar protocols d'actuació contra la violència masclista i es van reforçar els circuits i les xarxes d'atenció municipals. A partir de l'any 2010, es van posar en marxa els recursos específics d'atenció a les dones, els SIAD, als municipis de Mataró, El Masnou, Premià de Mar, Pineda i el SIAD Maresme per l'àrea bàsica del Consell Comarcal del Maresme. L'any 2014, es va crear el SIE MATARÓ - MARESME, servei especialitzat en la recuperació de les dones víctimes i dels seus fills i filles, que dona cobertura a tota la comarca.

La prevalença en la nostra societat d'aquest tipus de violència ha posat de manifest la necessitat d'optimitzar les diverses actuacions d'una manera coordinada i eficaç, motiu pel qual es comença, a finals de l'any 2016, l'elaboració del Protocol comarcal del Maresme per a l'abordatge integral de la violència masclista.

Aquest protocol neix amb la voluntat de ser una eina útil per a totes i tots els professionals de la Comarca implicats en l'eradicació de la violència masclista, i un instrument viu que permeti abordar, paulatinament i d'una forma òptima, totes les formes de violència masclista. Per això, aquest document no és un punt i final sinó un punt i seguit, que continuarà a través de la creació de les diferents comissions i grups de treball que permetin el seu desplegament i desenvolupament.

Aquest Protocol ha estat impulsat pel Consell Comarcal del Maresme juntament amb el SIE Mataró-Maresme, amb el suport tècnic i econòmic de la Diputació de Barcelona i ha comptat amb la participació de referents de tots els àmbits: social, policial, judicial, sanitari i educatiu.

Agraïm a totes i tots el temps i l'esforç dedicats.

Consell Comarcal del Maresme

1. INTRODUCCIÓ

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, posa èmfasi en la coordinació i la col·laboració administrativa. Les administracions públiques han de coordinar-se en el tractament de les polítiques públiques en matèria de violència masclista i les polítiques establertes en altres àmbits (educació, salut, ocupació, recerca i mitjans de comunicació).

També cal que es coordinin els recursos d'atenció, assistència, protecció, recuperació i reparació entre si, amb els òrgans jurisdiccionals i les forces i cossos de seguretat i amb la resta de recursos de les administracions públiques com Treball, Salut, Serveis Socials, etc. (art. 77).

Per tal de facilitar la coordinació, la Llei proposa la creació de protocols (art.85) que han d'incloure mesures i mecanismes de suport, coordinació i cooperació entre els agents implicats:

Article 85. Protocols per a una intervenció coordinada contra la violència masclista:

1. Els protocols per a una intervenció coordinada contra la violència masclista han d'incloure un conjunt de mesures i mecanismes de suport, coordinació i cooperació destinats a les institucions públiques i altres agents implicats, que defineixen les formalitats i la successió d'actes que s'han de seguir per a executar-los correctament.

El [Protocol Marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista](#), de 30 d'abril de 2009, és l'instrument que dona resposta a aquest manament legal. És un instrument actiu que estableix les bases a partir de les quals es defineix un model d'intervenció compatible amb el que estableix la Llei.

Aquest model s'ha de completar amb el treball interinstitucional que s'està desenvolupant en l'àmbit territorial i amb les pràctiques i les aportacions de tots els agents i àmbits implicats.

Tal com recull la Llei 5/2008, alguns dels objectius dels protocols per a una intervenció coordinada contra la violència masclista han de:

- a) Garantir l'atenció coordinada dels diferents departaments de la Generalitat, ens locals i agents socials i dels serveis que en depenen, i delimitar els àmbits d'actuació que poden intervenir en les diferents situacions de violència masclista.
- b) Establir els mecanismes de coordinació i cooperació que permetin una transmissió d'informació continuada i fluida entre els organismes implicats.

- c) Aplicar metodologies d'intervenció que evitin la revictimització de les dones afectades.
- d) Garantir els recursos necessaris per a l'execució i la continuïtat del protocol.
- e) Dissenyar circuits d'atenció adequats a les diferents situacions de violència i les necessitats concretes derivades d'aquestes situacions.
- f) Establir un model únic i consensuat de recollida de dades per tal de garantir el coneixement de la realitat.

El **Protocol Comarcal per l'Abordatge Integral de la Violència Masclista al Maresme** vol concretar les propostes del Protocol Marc en un model d'intervenció comú i útil per als i les professionals que intervenen, des dels diferents serveis de la xarxa.

Cal tenir present, que aquest és un document obert, que s'haurà d'anar millorant i ampliant de forma contínua i partir de les diferents comissions i grups de treball que es creïn a tal efecte.

1.1. METODOLOGIA I FASES DEL PROCÉS D'ELABORACIÓ

L'elaboració del Protocol Comarcal d'Abordatge Integral de la Violència Masclista al Maresme s'ha realitzat en **tres fases**:

Per a impulsar el procés s'ha comptat amb un grup de motor, format per persones referents a nivell tècnic tant del territori com de la Diputació de Barcelona, **que ha exercit les funcions de nucli coordinador**, i amb les quals la Consultora de la Fundació Surt ha establert un contacte continuat.

A continuació es descriu cada una d'aquestes fases, explicant amb detall les estratègies i tècniques metodològiques utilitzades:

1.1.1. Fase de tast

La Fase de tast ha proporcionat informació per a dissenyar el procés de treball de les fases següents i, a la vegada, conèixer els principals punts d'interès per a realitzar un primer apropament al territori.

L'obtenció d'aquesta informació s'ha realitzat mitjançant:

La realització de les **dues entrevistes en profunditat** va permetre conèixer l'estat de la qüestió de l'abordatge de la violència masclista a la comarca del Maresme amb relació a:

- Expectatives del Consell Comarcal i del SIE en relació amb el procés d'elaboració i als continguts del Protocol.
- Les necessitats i mancances generals existents sobre les quals treballar de cara a l'elaboració del protocol.
- Procediments i protocols ja existents a diferents territoris, àmbits d'intervenció o serveis i recursos específics.
- Circuits i agents implicats que participen en l'abordatge de la violència masclista al territori.
- Espais i eines de coordinació i comunicació existents a escala comarcal.
- Previsió de mecanismes de seguiment, d'avaluació i difusió del protocol.

Es van **revisar diferents protocols municipals** d'abordatge de la violència masclista existents a la comarca, en concret, els d'Arenys de Mar, Arenys de Munt, Argentona, Alella, Calella, Malgrat de Mar, Masnou i Mataró. També el circuit de Tordera.

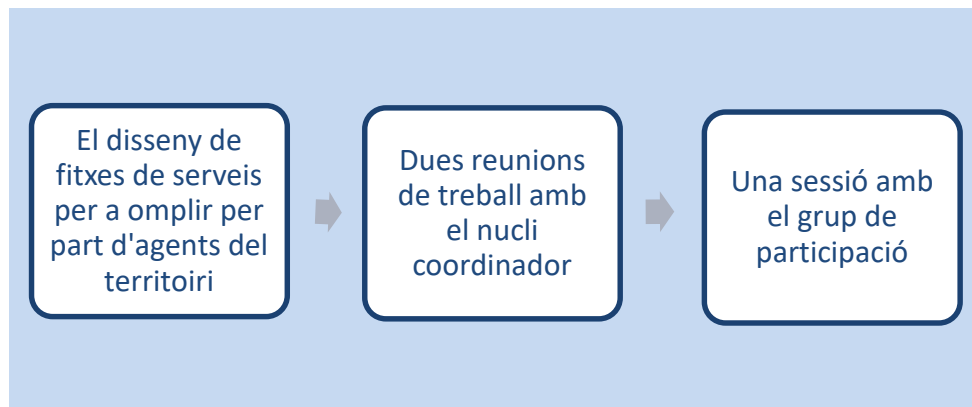

Els resultats d'aquesta fase no s'inclouen de manera específica en les conclusions, però si queden recollides en tant que també han aportat informació rellevant sobre la situació de partida del territori en matèria d'abordatge de la violència masclista.

1.1.2. Fase d'anàlisi de la situació de partida

L'objectiu d'aquesta fase ha estat **identificar obstacles i aspectes a millorar** en relació a l'abordatge de violència masclista al territori.

L'obtenció de la informació s'ha realitzat mitjançant:

La **fitxa de servei** es va enviar a tots/es els/les agents del territori. Es van rebre un total de **25 fitxes** dels diferents àmbits d'abordatge de la violència (18 de serveis socials, 3 dels cossos de seguretat, 2 de salut i 2 del judicial).

A les fitxes, a més de dades bàsiques sobre el servei i/o recurs i sobre la persona responsable, es demanava la següent informació:

1. Descripció del funcionament del servei (funcions, procediments, equip, etc.):
2. Com es valora la situació detectada i/o la situació de risc? Es compta amb indicadors i/o protocols de valoració del risc?
3. Com s'articula i coordina la derivació cap a altres serveis? De quins serveis es tracta?
4. Més enllà de les derivacions, es realitza algun tipus de treball coordinat amb altres serveis? Quins serveis i en què consisteix? I respecte del seguiment?
5. Existeix algun protocol o circuit específic del servei o de l'àmbit? Adjuntar, si existeix.
6. Quines aspectes es podrien destacar com a positives i quines com negatives del funcionament del servei?
7. Enumerar de 3 a 5 possibles propostes de millora respecte del funcionament del teu servei que pensis s'haurien d'incloure en el futur protocol?

Així mateix, es van realitzar **2 reunions de treball** amb el nucli coordinador d'entre 2 i 3 hores de durada que van servir per a prioritzar i organitzar els continguts i temes a treballar.

També, es va realitzar **una sessió amb el Grup de participació** de 5 hores de durada, en la qual van participar un total de **40 professionals** de la comarca. La sessió va tenir com a principal objectiu facilitar un debat estructurat i el més participatiu possible entre les persones assistents sobre **les dificultats i les necessitats** del territori en matèria de violència masclista.

Les conclusions d'aquesta sessió participativa s'incorporen a l'apartat sobre la situació de partida, com a part de l'anàlisi qualitatiu.

1.1.3. Fase d'elaboració del protocol

Aquesta tercera fase tenia per **objectiu elaborar la proposta de document de Protocol** de forma participativa i consensuada amb els/les agents del territori.

L'obtenció de la informació necessària, així com l'anàlisi, es va realitzar mitjançant:

Dins d'aquesta fase, l'objectiu de les **3 sessions amb els grups de participació** va estar generar un espai d'intercanvi i comunicació entre professionals i, d'aquesta forma, mitjançant dinàmiques grupals, consensuar diferents aspectes dels continguts del protocol. A les sessions van assistir una mitjana de 30 professionals i van tenir una durada d'entre 4 i 5 hores.

A cadascuna de les sessions es van treballar els continguts següents:

SESSIÓ	DURACIÓ	CONTINGUTS
10/02/2017	5 h	Devolució dels principals punts de l'anàlisi de la situació de partida. Funcionament dels diferents serveis/recursos de cada àmbit existents al territori.
11/05/2017	5 h	Diferències entre atenció ordinària i d'urgència. Eines de valoració del risc. Descripció preliminar del circuit d'intervenció coordinada.
20/06/2017	4 h	Definició del diagrama de fluxos: Circuit comarcal d'intervenció coordinada. Acords de continuïtat per a la coordinació i la millora de la xarxa: comissions i grups.

El **treball de gabinet** va servir per a organitzar tota la informació obtinguda en les sessions, realitzar l'anàlisi corresponent i desenvolupar el redactat del document.

Per últim, les **2 reunions de treball** amb el nucli coordinador van servir per a prioritzar i organitzar els continguts i temes a treballar i, finalment, per a validar el document final resultant de tot el procés.

Cal dir que per aprofundir en qüestions concretes que cal millorar i que no van poder ser abordades durant el procés d'elaboració del protocol, tal com es pot veure més endavant (apartat 8. Treball en xarxa i l'abordatge coordinat) es va consensuar la **creació de comissions i/o grups de treball**.

1.2. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ DE PARTIDA

Aquest apartat recull els principals resultats de la fase d'anàlisi de la situació de partida. Es tracta de disposar d'un punt de partida i del coneixement de la realitat i les necessitats del territori, valorant la tasca realitzada en els darrers anys en l'abordatge de la violència masclista. Per tant, partint de l'important treball previ fet des dels municipis i el Consell Comarcal, es tractava d'articular una mirada global sobre el territori per saber com s'està fent l'abordatge i quines eren les principals dificultats existents.

D'aquesta forma, per tal de sistematitzar tota la informació recollida, es presenten de forma esquemàtica **les principals mancances i necessitats expressades per les persones participants** a partir dels següents eixos d'anàlisi: detecció i valoració; coordinació; derivació i seguiment.

DETECCIÓ I VALORACIÓ:

- Absència d'indicadors de detecció de la violència unificats, així com necessitat d'avançar en la definició de criteris estandarditzats per a la recollida d'informació com, per exemple, entrevistes estandarditzades.
- Necessitat de detectar altres formes de violències masclistes, més enllà de la violència en les relacions de parella heterosexuales, i de desenvolupar indicadors específics.
- Manca de perspectiva de gènere per part d'alguns/es professionals de l'àmbit sanitari.
- Inexistència de criteris de valoració del risc consensuats i compartits arreu del territori.
- Necessitat de realitzar formacions.
- Necessitat d'aprofundir i difondre els instruments existents.

DERIVACIÓ:

- Necessitat d'establir criteris mínims per a fer les derivacions i eines per a sistematitzar-les.
- Evitar la doble victimització o victimització secundària de la dona com a conseqüència de la realització de derivacions inadequades.

COORDINACIÓ:

- Manca de connexió entre els agents de diferents àmbits, sobretot, necessitat de reforçar la comunicació amb l'àmbit jurídic.
- Manca de coneixement dels diferents recursos de la xarxa i de la diversitat d'agents actuant. No sempre estan prou clares les funcions de cada servei o els requisits d'accés.
- Necessitat d'establir un model de coordinació de casos compartits i espais estables de coordinació i/o d'assessorament tècnic especialitzat i/o supervisió.

SEGUIMENT:

Pel que fa al model de derivació i seguiment es va posar sobre la taula la necessitat d'establir comissions de seguiment en tots els municipis, la importància de fixar un/a agent acompanyador o referent quan intervenen diferents recursos de la xarxa, així com la rellevància de consensuar el pla de treball de forma conjunta entre la dona i els i les diferents agents que interactuen perquè les intervencions tinguin coherència i la màxima efectivitat possible.

2. OBJECTIUS

L'**objectiu general** del Protocol Comarcal d'Abordatge de la Violència Masclista al Maresme és dotar al territori d'un instrument compartit i consensuat que permeti avançar en l'eradicació de la violència masclista.

A partir d'aquest objectiu general es defineixen els següents **objectius específics**:

1	Consensuar i implementar un model comú d'intervenció a la comarca.
2	Elaborar el circuit d'atenció amb tots els agents implicats per tal d'evitar la victimització secundària de les dones i llurs fills i filles.
3	Crear un espai de treball en xarxa al territori que permeti desplegar actuacions conjuntes en els diferents nivells d'intervenció.
4	Donar a conèixer els recursos per a l'abordatge integral de la violència existents a la comarca per afavorir una millor intervenció.
5	Difondre el protocol entre els/les diferents agents de la comarca (càrrecs electes, personal tècnic, entitats i societat civil) i impulsar la seva implementació.

3. MARC CONCEPTUAL

Tradicionalment, en la cultura patriarcal, els rols que han de desenvolupar dones i homes estan clarament diferenciats, però no són valorats igualment. Aquesta separació jeràrquica dels rols assignats i la valoració desigual que se n'ha fet ha possibilitat que siguin interioritzats socialment per les persones. Així, es premia el manteniment dels papers assignats mentre que la transgressió és corregida, mitjançant un conjunt de mesures punitives per tal que les dones s'adeqüin als rols que estableix l'ordre simbòlic patriarcal.

Les *pressions* s'escalonen a diversos nivells: un de general, que discrimina, critica i desvalora qualsevol infracció de les normes establertes, i d'altre de més concret, que estigmatitzen els sectors femenins que les qüestionen o que se n'aparten. Tant el nivell més general com el més concret configuren el que s'anomena *violència simbòlica*, és a dir, un maltractament soterrat i molts cops intangible, però que constitueix la base i la legitimació de la pràctica d'altres formes més evidents de violència. A causa de les característiques que la defineixen i per la tolerància social que l'empara, la violència simbòlica té unes dimensions incalculables i, sovint, difícils d'identificar.

Històricament, les diverses formes de violència establertes pel patriarcat s'han negat a partir d'una ideologia que legitima i mitifica l'opressió. No se'ls ha donat nom i s'han invisibilitzat, tot i el seu caràcter secular i malgrat la resistència de les dones. L'ordre simbòlic patriarcal ha cercat l'aïllament del patiment femení i n'ha impedit l'enunciació per impossibilitar que es reconegui la violència com a instrument de control i domini de les societats patriarcals.

Des de fa molts anys, el moviment i la teoria feminista donen claus per fer possible la comprensió d'un fenomen tan complex, i de base estructural, com la violència masclista. Tot i l'evidència d'aquesta realitat, no fa gaires anys que les institucions assumeixen que la violència exercida contra les dones constitueix un problema social, que sobrepasa contundentment l'àmbit privat.

Seguint els criteris de la Llei 5/2008 i del Protocol marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista, en aquest document fem servir l'expressió violència masclista perquè el masclisme és el concepte que, de forma més general, defineix les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones i que, alhora, ha imposat un model de masculinitat que encara és valorat per una part de la societat com a superior. També perquè parlem d'un fenomen amb característiques diferents d'altres violències: és una violència que pateixen les dones pel sol fet de ser-ho, en el marc d'unes relacions de poder desiguals entre dones i homes. Les diverses manifestacions de la violència masclista són l'expressió més greu i devastadora de la cultura patriarcal, que no només destrueix vides, sinó que impedeix el desenvolupament dels drets, l'autonomia i la llibertat de les dones. Per això, les intervencions no poden tractar aquest problema social des d'una perspectiva falsament neutral, sinó que els

instruments de transformació han de reconèixer aquesta realitat per eliminar les desigualtats socials que genera.

D'acord amb l'article 3 de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, s'entén per *violència masclista*:

La violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloent-hi les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

En sintonia amb aquesta definició, cal dur a terme intervencions que vagin més enllà de la violència domèstica i familiar. Els articles 4 i 5 de l'esmenada llei especifiquen les diferents formes i els diferents àmbits en els quals es pot produir la violència masclista.

3.1. FORMES IMPLÍCITES I EXPLÍCITES DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

La violència masclista pot manifestar-se a través de formes ben diferents, com a conseqüència del caràcter universal i múltiple que pot prendre l'exercici de dominació, poder i control dels homes sobre les dones. Amb tot, és important tenir presents les principals formes de violència per poder-les identificar correctament.

FORMES IMPLÍCITES DE VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES

Violència estructural	Fa referència a les barreres que impedeixen l'accés de les dones als drets bàsics. Aquests obstacles es troben arrelats i es reproduïxen diàriament en el si del mateix teixit social com, per exemple, les diferències de poder que generen i legitimen la desigualtat que mantenen les dones en una posició de subordinació en tots els àmbits de la societat.
Violència simbòlica	Fa referència als mecanismes d'educació i socialització de la cultura patriarcal, pels quals les dones deixen ser visibles a través de la història, la cultura, la literatura, la publicitat, etc. Mentre que es reproduïxen els estereotipus i rols considerats tradicionalment com a femenins. D'aquesta manera, es perpetuen els estereotipus dels models de masculinitat i feminitat tradicionals, i es manté la posició de dominació dels homes sobre les dones.
Violència institucional	Es manifesta quan les institucions (educatives, legislatives, judicials, etc.) no desenvolupen polítiques d'igualtat d'oportunitats o les desenvolupen de manera insuficient, quan no s'implementen programes de prevenció de la violència i/o no es protegeixen les dones que la pateixen, etc. En aquest sentit, el fet de desatendre aquestes problemàtiques és un exercici de violència per part de les mateixes institucions.

El quadre recull les principals formes de violència contra les dones acceptades per la normativa institucional, europea, estatal, autonòmica i per la literatura especialitzada. En una primera aproximació és convenient diferenciar les formes de violència implícites i explícites. Les primeres es tradueixen en desigualtats estructurals i abusos de poder d'ordre simbòlic, sovint intangibles, les segones en canvi, es tradueixen en abusos que tenen lloc en àmbits concrets i en el marc de les relacions personals, sobretot, en el de les relacions afectiu-sexuals, però no només.

FORMES EXPLÍCITES DE VIOLÈNCIES VERS LES DONES

Violència física	Compren qualsevol acte de força contra el cos d'una dona, així com qualsevol omisió de socors, intencionals o negligents, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany. Sol consistir en agressions físiques, com ara donar cops, pegar, tallar, punxar, cremar, també pot incloure la negació d'auxili, la negació d'assistència mèdica en cas de necessitat, així com la negació d'aliments o d'accés a medicines, conducció temerària, exposició a baixes temperatures per la negació de calefacció, negació d'un llit pel descans, etc. En aquesta forma de violència es presenten ocasions de màxim risc per a les dones, en les quals pot perillar la seva integritat física i podrien patir risc de mort.
Violència psicològica	Compren tota conducta o omisió intencional que produeix en una dona una desvaloració o un patiment, per mitjà d'amenaçes, d'humiliacions, de vexacions, d'exigència, d'obediència submissió, de coerció verbal, d'insults, d'aïllament o qualsevol altra intimidació del seu àmbit de llibertat.
Violència sexual i abusos sexuals	Compren qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, incloent-hi l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.
Violència econòmica	Consisteix en la privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si escau, de llurs filles o fills, i la limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.
Violència ambiental	S'entén per violència ambiental qualsevol acte, no accidental, que provoqui o pugui produir dany en l'entorn a fi d'intimidat. Per exemple, donar cops a portes, trencar coses, destruir objectes amb especial valor sentimental per a la dona, maltractar als animals domèstics, desordenar o embrutar a propòsit.

També s'ha de tenir en compte que aquestes formes de la violència de masclista es poden exercir d'una forma puntual o continuada.

3.2. ÀMBITS ON ES DONA LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

De la mateixa manera, la violència masclista també pot donar-se en contextos i àmbits ben diferents. És important tenir presents els diversos àmbits en els quals pot tenir lloc aquest tipus de violència més enllà del de la parella, que és el que acostuma a ser més visible, atès que és l'àmbit socialment més conegut i amb el qual s'ha pres més consciència sobre el fenomen.

Si ens atenim a la Llei 5/2008, de 24 d'abril i al Protocol Marc per una intervenció coordinada contra la violència masclista (Generalitat de Catalunya, 2009), aquests àmbits són:

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT DE LA PARELLA

Consisteix en la violència física, sexual, psicològica o econòmica exercida contra una dona i perpetrada per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge o per la persona que hi té o hi ha tingut relacions similars d'afectivitat.

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT FAMILIAR

Consisteix en la violència física, sexual, psicològica o econòmica exercida contra les dones i les nenes en el si de la família i perpetrada per membres de la mateixa família, en el marc de les relacions afectives i dels lligams de l'entorn familiar. No s'hi inclou la violència exercida en l'àmbit de la parella, definida en l'apartat primer.

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT LABORAL

Consisteix en la violència física, sexual o psicològica que es pot produir en el centre de treball i durant la jornada laboral, o fora del centre de treball i de l'horari laboral si té relació amb la feina, i que pot adoptar diferents tipologies:

- **Assetjament per raó de sexe:**

El constitueix un comportament no desitjat relacionat amb el sexe d'una persona en relació amb l'accés al treball remunerat, la promoció en el lloc de treball, l'ocupació o la formació, que tingui com a propòsit o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de les dones i de crear-les un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

- **Assetjament sexual**

El constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT SOCIAL O COMUNITARI

La violència masclista en l'àmbit social o comunitari compren les manifestacions següents:

- **Agressions sexuals:**

Consisteix en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les nenes que està determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per demostrar poder i abusar-ne.

- **Tràfic i explotació sexual de dones i nenes:**

S'entén per *explotació sexual* "la prostitució forçada, que inclou les situacions de tràfic amb finalitat d'explotació sexual". La prostitució forçada implica, com a forma de violència masclista, la coacció per a l'exercici de la prostitució, però sense donar-se necessàriament la captació, el transport i trasllat de la persona. De la mateixa manera, s'entén per *tràfic de persones* com "un fenomen independent de la situació de regularitat administrativa per transitar o residir en un territori, ja sigui intern (dins un mateix país) o internacional (a través del ENcreuament de fronteres, d'un país a l'altre)".

- **Mutilació genital femenina o risc de patir-la:**

Inclou qualsevol procediment que impliqui o pugui implicar una eliminació total o parcial dels genitals femenins o hi produeixi lesions, encara que hi hagi consentiment exprés o tàcit de la menor o la dona.

- **Matrimonis forçats**

És aquell que es produeix sense el consentiment vàlid de, com a mínim, un dels membres i que ha estat forçat per terceres persones, que solen ser de l'entorn familiar, que s'atorguen la facultat de decisió i pressionen perquè es produeixi el matrimoni. Quan el matrimoni forçat es produeix amb persones menors de 18 anys, s'entén com a *matrimoni prematur*.

- **Violència derivada de conflictes armats**

Inclou totes les formes de violència contra les nenes o les dones que es produeixen en aquestes situacions, com ara l'assassinat, la violació, l'esclavatge sexual, l'embaràs forçat, l'avortament forçat, l'esterilització forçada, la infecció intencionada de malalties, la tortura o els abusos sexuals.

- **Violència contra els drets sexuals i reproductius de les dones:**

Com ara els avortaments selectius i les esterilitzacions forçades.

3.3. CONSEQÜÈNCIES DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

Les dones que pateixen violència masclista tenen greus conseqüències en la seva salut i benestar personal. Algunes d'aquestes conseqüències que recull l'Organització Mundial de la Salut (OMS, 2011) són:

- ✓ **Conseqüències fatals:** mort (per homicidi, suïcidi, etc.).
- ✓ **Conseqüències en la salut física:** contusions, traumatismes, ferides, cremades, etc., que poden produir deteriorament físic i funcional; símptomes físics inespecífics.
- ✓ **Conseqüències en condicions cròniques de salut:** dolor crònic; síndrome de l'intestí irritable; altres trastorns gastrointestinals; queixes somàtiques...
- ✓ **Conseqüències en la salut sexual i reproductiva:** Relacions forçades, pèrdua del desig sexual, trastorns menstruals, malalties de transmissió sexual, dessagnament i fibrosi vaginal, dispareunia, dolor pelvià crònic, infecció urinària, embarassos no desitjats.
- ✓ **Lesions per maltractament durant l'embaràs:** hemorràgia vaginal, amenaça d'avortament, mort fetal, part prematur, baix pes en néixer, etc.
- ✓ **Conseqüències en la salut psíquica:** sentiments depressius, ansietat, trastorns d'estrès post-traumàtic, trastorns del son, alteracions en l'alimentació...
- ✓ **Conseqüències en l'àmbit social i familiar:** com ara empobriment o pèrdua de béns, aïllament, pèrdua de treball, absentisme laboral, empobriment o trencament absolut de la xarxa familiar i social.
- ✓ **Conseqüències en els fills i filles:** els fills i filles sempre són víctimes, bé sigui directes (per patir agressions directes) o indirectes (per presenciar la violència que sobre la mare). Aquest context perjudica el seu desenvolupament i causa diferents tipus d'efectes negatius, amb independència de l'edat: problemes físics (retard en el creixement, alteracions del son i l'alimentació, disminució d'habilitats motores...), alteracions emocionals greus (ansietat, ira, depressió, trastorn per estrès posttraumàtic...), problemes cognitius (retard en el llenguatge, afectació del rendiment escolar...) i problemes de conducta (habilitats socials escasses, agressivitat, trastorn per dèficit d'atenció amb hiperactivitat, immaduresa, delinqüència, drogoaddiccions, etc.). Alhora també és possible trobar criatures amb síndrome d'indefensió apresada, que realitzaran tot allò necessari per a passar desapercubudes. La violència també pot afectar altres persones dependents de la dona i que convisquin amb ella.

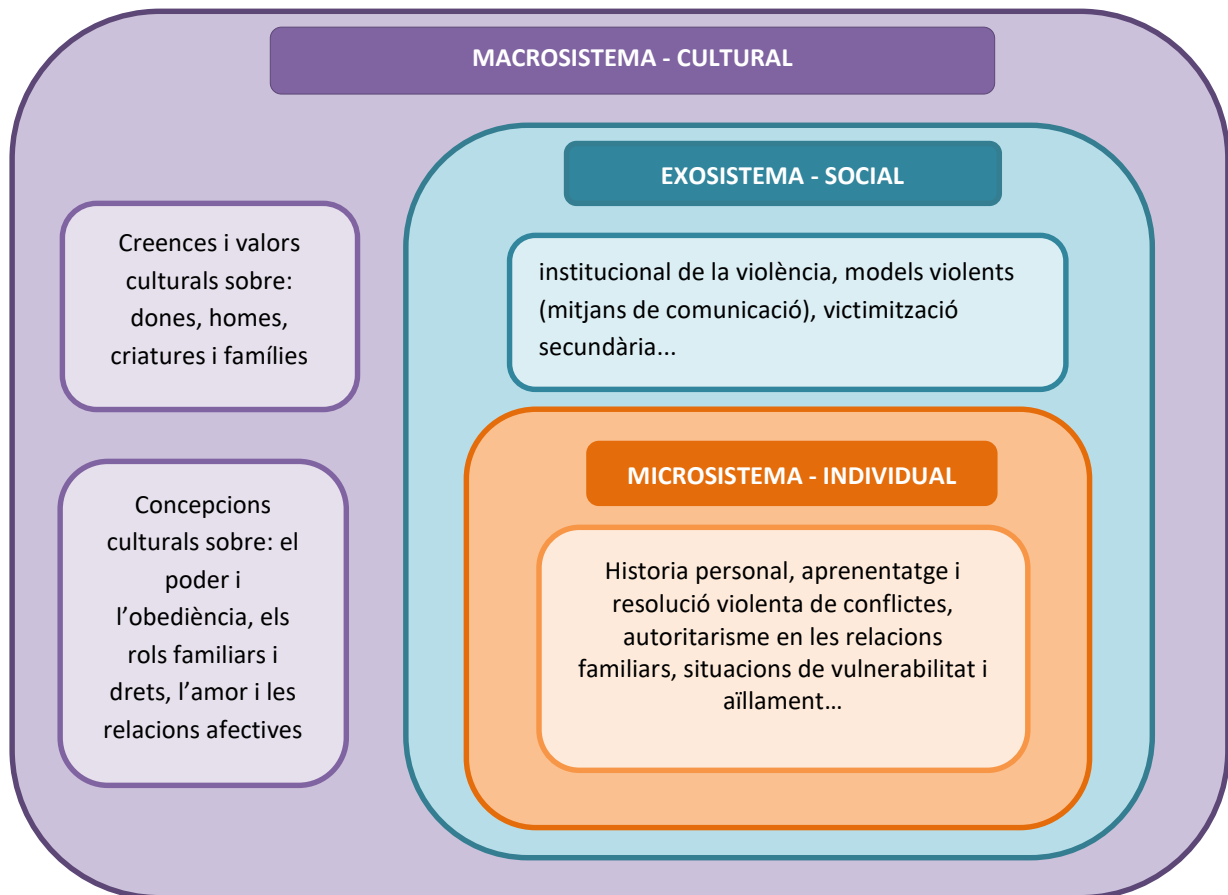
A més, la violència provoca impactes físics i psicològics que van més enllà de les persones que la viuen directament i afecta també l'entorn familiar i comunitari. El procés de reparació del dany patit requereix un model d'intervenció que consideri les dones com a agents actius en el procés de recuperació, amb capacitat de transformar la seva pròpia realitat.

3.4 MODEL DE COMPRESIÓ

Tal com ens mostra l'anàlisi tant de les causes i els efectes de la violència masclista com de les formes i els àmbits on es dona, és important establir un model de comprensió que tingui en compte aquesta complexitat.

En aquest sentit, **el model d'anàlisi ecològica** (Bronfenbrenner, 1997; Tamaia, 2015) aplicat a la violència masclista facilita la comprensió i l'actuació en els contextos cultural, social i individual que s'interrelacionen de manera dinàmica.

Com es pot veure a continuació, el model ecològic enfoca el problema des de la perspectiva dels **diferents contextos** en els quals es desenvolupa una persona (nivell individual, social i cultural), ajuda a identificar els diferents **nivells** en els quals es manifesta la violència, els **factors** que influeixen, i proporciona un marc explicatiu entre aquests factors.

Es considera que el model d'anàlisi ecològica aplicat a la problemàtica de la violència masclista permet entendre-la i actuar en els àmbits en el que es produeix:

- **Cultural:** desarticular els paradigmes i els sistemes de creences que legitimen i perpetuen la violència, com ara l'abús del poder, la discriminació per motius de sexe i gènere i la utilització de la violència com a instrument d'imposició i resolució de conflictes.
- **Social:** actuar contra els dispositius que han legitimat la pràctica d'aquesta violència a través de la impunitat dels qui l'exerceixen individualment, però també contra els sistemes que la perpetuen mitjançant determinats productes culturals. També cal treballar contra la tolerància social de la violència masclista, que provoca, entre altres coses, que les dones que es troben en situacions de violència no disposin del suport necessari.
- **Individual:** facilitar l'atenció social i terapèutica necessària per a la recuperació de cada dona, així com dels infants i adolescents que han viscut situacions de violència. D'aquesta manera, no només s'incideix en el procés individual de recuperació de les seqüeles que hagi provocat la violència, sinó que es desenvolupa un treball per prevenir noves situacions abusives també en altres esferes de la seva vida (laboral, econòmica, social). A més, és important tenir en compte que treballar individualment amb cada dona té efectes directes en els infants que tingui o pugui tenir a càrrec seu, en la mesura que qüestiona models de relació afectius i socials basats en la jerarquia i el domini.

3.5 EL CICLE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

A l'abordar l'especificitat de la **violència masclista en la parella**, per a comprendre com aquesta violència s'instal·la en la relació, i entendre els comportaments de les persones implicades, cal tenir molt en compte la idea de procés. El model que millor reflecteix **les fases** d'aquest procés és el Cicle de la violència, teoria formulada per Leonor Walker, i que es descriu a continuació.

Tot i que aquest model es refereix a les relacions de parella heterosexuales, és important tenir en compte que també pot ser explicatiu de com funcionen altres formes de violència masclista, ja que es pot donar una simptomatologia comuna i una reproducció de les fases similar.

Les fases del Cicle de la violència són:

- **FASE D'ACUMULACIÓ DE TENSIÓ:** escalada gradual de tensió en què la irritabilitat de l'home, que es manifesta amb crítiques, crits o insults, va en augment sense motiu comprensible per a la dona que intenta controlar aquesta situació fent tot el possible perquè no descarregui tensió violenta contra ella, creient que així pot evitar la violència. La relació es tensa i es distancia, predomina el silenci, l'agressivitat encoberta, encara que cada vegada es torna més freqüent i intensa, agressivitat verbal i/o episodis de violència física aïllats i de poca intensitat.
- **FASE D'EXPLOSIÓ VIOLENTA:** descàrrega incontrolada de les tensions acumulades que pot revestir qualsevol de les formes de violència masculina: física, psicològica, sexual, econòmica i/o ambiental.
- **FASE DE "LLUNA DE MEL":** desapareixen la violència i la tensió. L'agressor utilitza la manipulació afectiva i emocional perquè la dona no li abandoni, argumenta un penediment amb promeses de canvi, regals, etc. que pot semblar sincer. La dona confia en les seves promeses i hi ha un intent de reconciliació, justificació de l'agressió: problemes laborals, beguda, mal moment...

Dins d'aquest procés, la distància entre les fases cada vegada és més curta, fins al punt que la fase de "lluna de mel" tendeix a desaparèixer.

4. MARC LEGAL

4.1 ÀMBIT INTERNACIONAL

L'Assemblea General de les Nacions Unides va proclamar l'any **1975 l'Any Internacional de la Dona** i va començar l'aprovació d'un conjunt d'instruments internacionals per a garantir els drets de les dones. Entre els més importants cal destacar la I Conferència Mundial sobre la Dona de 1975 i la **Convenció sobre l'eliminació de totes de les formes de discriminació sobre la Dona** (CEDAW) de 1979, una de les normes internacionals més importants en relació als drets humans de les dones. Encara que la Convenció no té un article específic per condemnar la violència contra les dones, l'article 1 defineix per primera vegada en el marc internacional la discriminació contra la dona.

Tot i així, la recomanació general 19, de 1992, estableix:

Les actituds tradicionals segons les quals es considera la dona com a subordinada o se li atribueixen funcions estereotipades perpetuen la difusió de pràctiques que impliquen violència o coacció, com són la violència els maltractaments a la família, els matrimonis forçosos, l'assassinat per presentar dots insuficients, els atacs amb àcid i la circumcisió femenina.

EN 1993, l'ONU aprova la **Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona**, en què s'afirma que la violència vers les dones és un problema universal de la societat i significa un atemptat contra els drets fonamentals.

Els articles 1 i 2 de la Declaració defineixen la violència vers les dones com:

Qualsevol acte de violència basat en el gènere que tingui o pugui tenir com a conseqüència dany físic, sexual, psicològic o patiment per la dona, incloent-hi amenaces, coacció o privació arbitrària de la llibertat, tant si es donen en l'àmbit públic com privat.

Posteriorment, altres conferències mundials convocades per Nacions Unides han situat la violència contra les dones a un lloc preeminent en el debat polític i social de la comunitat internacional. Destaquen la **III Conferència Mundial de Dones** (Nairobi, 1985) que introdueix dos compromisos específics per als Estats, l'assistència a les dones víctimes de violència i la necessitat de fomentar la consciència pública en aquest tema, fomentant la responsabilitat de tota la societat civil, i la **IV Conferència Mundial de Dones** (Beijing, 1995) que va suposar l'aprovació d'una **Plataforma d'Acció** en la qual s'inclouen dotze àrees d'actuació, una d'elles específicament de violència contra la dona. Beijing va significar un punt d'inflexió clau per determinar el tractament que s'havia de portar a terme per fer front a la violència vers les dones. De fet, va ser la primera vegada que es va afirmar que aquest tractament s'havia d'integrar en polítiques de conjunt i solucions integrals.

La **Resolució de la Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides** de 1997 condemna tots els actes de violència sexista contra les dones, exigeix que s'elimini la violència masclista en la família i en la comunitat i exhorta els governs a actuar per a prevenir, investigar i castigar els actes de violència, alhora que proporciona a les dones reparacions justes i una assistència especialitzada.

En 1997, l'ONU elabora també un **Pla d'acció contra la violència de gènere** posant en marxa una campanya de sensibilització i conscienciació a favor d'una actitud de "tolerància zero", s'aproven resolucions per fomentar mesures preventives per millorar la protecció a les víctimes i es crea l'**Observatori Europeu de Violència contra les Dones**.

En l'àmbit del **Consell d'Europa** s'han realitzat nombroses accions per afrontar qualsevol forma de violència contra les dones. Respecte als instruments jurídics, com a culminació, la fita normativa més recent emanat del Consell d'Europa és el **Conveni sobre prevenció i lluita contra la violència contra la dona i la violència domèstica** subscrit a Istanbul l'11 de maig de 2011, ratificat per Espanya el 10 d'abril de 2014, sent finalment publicat en el BOE del 6 de juny de 2014.

La importància d'aquest Conveni està en el fet que és el primer instrument de caràcter vinculant en l'àmbit europeu en matèria de violència contra les dones i violència domèstica, i **és el tractat internacional de més abast per fer front a aquesta greu violació dels drets humans**, que estableix una tolerància zero en relació amb la violència contra la dona. El Conveni considera delictes totes les formes de violència contra la dona: la violència física, la psicològica i la sexual, incloent-hi la violació, la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, l'assetjament, l'avortament forçat i l'esterilització forçada.

Els fonaments del Conveni són:

- Prevenir la violència, protegir les víctimes i dur a terme accions judicials contra els agressors.
- Sensibilitzar i promoure canvis d'actitud envers una cultura de tolerància i negació que perpetua la desigualtat de gènere.
- Actuar coordinadament tots els organismes i serveis oficials pertinents i la societat civil.
- Recollir dades estadístiques i d'investigació sobre totes les formes de violència contra les dones.

A més la ratificació d'aquest conveni per Espanya, l'any 2014, suposa la introducció d'importants reformes legislatives en 2015, entre les quals destaca la reforma del Codi Penal (incorporació del "gènere" com a agreujant, introducció de nous tipus delictius com l'assetjament i la divulgació de materials de contingut íntim), entre d'altres, o l'aprovació de l'Estatut de la víctima del delictes.

4.2. ÀMBIT EUROPEU

En 1986, per primera vegada, es planteja al Parlament Europeu el problema de la violència contra les dones, mitjançant la **Resolució sobre Agressions a la Dona**. L'any 1994, s'adopta la Resolució sobre violacions de les llibertats i drets fonamental de les dones. El 1997, la **Comissió Europea inclou la violència domèstica en el programa polític de la Unió Europea** i es crea, com ja s'ha explicat, l'Observatori Europeu de Violència contra les Dones. També s'impulsa la iniciativa **Daphne**, que dóna suport als països per tal que desenvolupin programes d'acció comunitària per a promoure mesures preventives per combatre la violència sobre les dones i els i les menors i adolescents.

En 1999 es declara l'**Any Europeu de Lluita contra la Violència de Gènere**. L'any 2002 una resolució del Consell d'Europa insta als Estats membres a elaborar estratègies d'intervenció col·lectiva en l'àmbit local, de forma que hi hagi una coordinació entre les diverses institucions i es mobilitzin els recursos humans i financers per combatre la violència contra les dones.

Finalment, el **Tractat d'Amsterdam** consagra com a objectiu i dret fonamental de la Unió Europea el principi d'igualtat entre homes i dones i incorpora la perspectiva de gènere en totes les seves actuacions comunitàries.

4.3. ÀMBIT ESTATAL

Les primeres referències sobre la igualtat entre dones i homes apareixen amb l'arribada de la democràcia i la **Constitució Espanyola de 1978**. Però fins al Codi Penal de 1983, el maltractament d'un home cap a una dona, dins de la relació conjugal, es considerava un atenuant. Amb **Codi Penal del 1989** apareix per primera vegada el delictes de violència domèstica habitual. Des de llavors i fins ara, la conceptualització dels delictes i les penes en matèria de violència contra les dones ha experimentat diferents canvis que han anat conformant una nova pràctica jurídica en matèria de violència masculina.

El 2002, el Consell de Ministres aprova per unanimitat la **Carta de Drets dels ciutadans davant la Justícia**, que reconeix el dret dels ciutadans a ser defensats de forma immediata i efectiva pels Jutjats i Tribunals, fent especial menció als casos de violència física o psicològica en l'àmbit familiar. El mateix, el Consell General del Poder Judicial crea també l'**Observatori de la Violència Domèstica i de Gènere**.

El 2003 es produeix una important reforma amb la **Llei 27/2003 reguladora de l'Ordre de Protecció** que atorga a la víctima l'estatut integral de protecció que pot fer valer davant l'Administració. Aquesta protecció es porta a terme a través d'un procediment àgil i senzill, davant del tribunal d'instrucció, que habilita al jutge a determinar una sèrie de mesures de naturalesa civil i penal, entre d'altres, l'ordre d'allunyament i la prohibició de comunicació amb la víctima, així com mesures relatives als fills i filles: guarda, ús del domicili, règim de comunicació amb l'altre progenitor i pensió d'aliments.

La **Llei orgànica 11 / 2003, de 29 de setembre, de seguretat ciutadana, violència domèstica i integració social dels estrangers** pel qual es crea un registres central per a la protecció de les víctimes de la violència domèstica.

LLEI ORGÀNICA 1/2004, DE 28 DE DESEMBRE, DE MESURES DE PROTECCIÓ INTEGRAL CONTRA LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Aquesta llei suposa una fita sense precedents en el nostre ordenament jurídic, també va constituir la primera llei integral d'Europa d'aquestes característiques. Implica el reconeixement legal de la violència de gènere com un problema social de gran rellevància i fa palès el compromís dels poders públics a intervenir de forma coordinada per la salvaguarda dels drets de les dones que en són víctimes. La llei estableix que totes les dones víctimes de violència de gènere han de rebre informació, assessorament i atenció integral adequada a la seva situació personal, i s'inclou també l'atenció als seus fills i filles i als/les menors que es troben sota la pàtria potestat o la guarda i custòdia de la dona víctima d'aquesta violència.

La llei abasta tant els aspectes preventius com, educatius, socials, assistencials i d'atenció posterior. Es a dir, parteix de la base que la violència de gènere s'ha de tractar transversalment. Tanmateix, s'estableix la necessitat que la dona mantingui o hagi mantingut matrimoni o relació d'anàloga afectivitat, encara sense convivència. L'Ordre de Protecció implica el reconeixement de la condició de víctima de violència de gènere a tots els efectes i permet a la dona gaudir de drets econòmics, laborals i de prestacions de la Seguretat Social previstos en la mateixa llei.

Estableix també el dret de defensa i representació gratuïta d'advocat i procurador en tots els procediments judicials i administratius que tinguin causa directa o indirecta en la violència de gènere, amb independència dels seus recursos econòmics.

Amb la llei Integral es crea la **Delegació Especial del Govern contra la Violència** sobre la Dona, encarregada de formular les polítiques públiques en relació a la violència de gènere, i també l'**Observatori Estatal de Violència sobre la Dona** a qui correspon l'assessorament, avaluació, col·laboració institucional, elaboració d'informes i estudis i la presentació de propostes d'actuació en matèria de violència de gènere. A més, les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat (i/o de les Comunitats Autònomes) passen a disposar d'**Unitats Especialitzades** en la prevenció de la violència de gènere i en el control i execució de les mesures judicials adoptades pels **Jutjats de Violència sobre la Dona**, que es creen també a partir d'aquesta llei.

En aquesta llei es recullen tot un seguit de previsions constitutives del catàleg de drets de la víctima de qualsevol delictes. El concepte de víctima que s'ha tingut com a referència per elaborar el seu contingut és ampli, és a dir, abasta qualsevol tipus de dany o perjudici cap a la persona, des de la dimensió física fins a la moral, tant si han estat víctimes directes o indirectes, indistintament.

Al marge dels aspectes processals que regula aquesta llei, és destacable la previsió de drets de la víctima extraprocessals. Es regulen mecanismes dirigits a facilitar a la víctima l'exercici dels seus drets, agilitant tràmits, oferint-li la informació necessària, etc. Entre les seves previsions, a més, es regula la possibilitat que la víctima pugui anar acompanyada, en les seves diligències o altres moments del procés, de la persona que designi sense perjudici que vagi assistida o no de lletrat. Seguidament, es regula el dret de la víctima a participar en el procés. Sobre aquest tema, és destacable la regulació de la seva intervenció en la fase d'execució de la pena en supòsits on el seu compliment sigui per delictes greus. Així mateix, es preveu la notificació a la víctima de les resolucions de sobreseïment i arxivament del procés, amb possibilitat d'impugnar-les dins d'un termini de temps suficient des que li hagi estat comunicada la resolució.

Finalment, en aquesta llei es regulen previsions dirigides a la protecció de les víctimes, a conscienciar mitjançant campanyes informatives, a impulsar la cooperació social i la labor de les Oficines d'Assistència a les Víctimes de delictes, entre altres.

4.4 ÀMBIT AUTONÒMIC

L'any 2003 s'aprova la **Resolució JUI/3338/2003 del Departament de Justícia i Interior**, per la qual es dona publicitat a l'Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya que disposa que les Oficines d'Atenció a les Víctimes del Delictes del Departament de Justícia constitueixin els punts de coordinació de les Ordres de Protecció de les víctimes de violència domèstica.

L'any 2006, la Llei Orgànica 6/2006, del 19 de juliol, de Reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, estableix en l'article 19.1:

Totes les dones tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal, i a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, maltractaments i de tota mena de discriminació.

Aquesta llei vol fer visibles totes les formes en què s'exerceix la violència masclista i tots els àmbits en què es pot produir, tot abordant-la de manera integral. Dóna molta importància a la prevenció i estableix noves mesures adreçades a la sensibilització i la detecció precoç, per impulsar els canvis necessaris en la societat. Es tracta d'una llei de drets que, alhora, defineix i ordena la **Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral** així com les competències dels diferents organismes públics, algunes d'especial interès pel món local i per a la cooperació i coordinació indispensables per a l'abordatge integral que es proposa.

Pel que fa a la **garantia dels drets de les dones**, l'article 2 recull:

1. Totes les dones que es troben en situacions de violència masclista, i també llurs fills i filles dependents, que visquin o treballin a Catalunya i amb independència del veïnatge civil, la nacionalitat o la situació administrativa i personal, tenen garantits els drets que aquesta llei els reconeix, sens perjudici del que estableix la legislació en matèria d'estrangeria i de l'exigència de determinats requisits per a les diferents prestacions i serveis.

2. Les referències a les dones incloses en aquesta llei s'entén que inclouen també les nenes i les adolescents, llevat que s'indiqui altrament.

Aquests drets, segon Títol III, es concreten en:

Drets de les dones

- ✓ **Dret a la protecció integral**, real i efectiva tant per mitjans tecnològics com per serveis policials o per qualsevol altre mitjà.
- ✓ **Dret a l'atenció i a l'assistència jurídiques**, que comprèn el dret a rebre tota la informació jurídica relacionada amb la situació de violència a través del Servei d'Atenció Telefònica Especialitzada de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral i els Serveis d'Orientació Jurídica, així com el dret als serveis d'assistència lletrada. L'atenció jurídica es reconeix també als i les menors perjudicats/des per la mort de la mare o per altres circumstàncies que impedeixin a la mare exercir les potestats que li són pròpies.
- ✓ **Dret a l'atenció i l'assistència sanitàries**: Les dones que pateixen qualsevol forma de violència masclista tenen dret a una atenció i una assistència sanitàries especialitzades.

El Govern, per mitjà de la Xarxa Hospitalària d'Utilització Pública, garanteix l'aplicació d'un **protocol d'atenció i assistència** en totes les manifestacions de la violència masclista, en els diferents nivells i serveis. Aquest protocol ha de contenir-ne un d'específic per a les dones que han patit una **agressió sexual**.

En totes les mesures establertes, s'ha de tenir en compte la **diversitat femenina**, especialment l'especificitat dels col·lectius de dones a què fa referència el capítol 5 del títol III: immigració, prostitució, món rural, vellesa i transsexualitat, discapacitat, virus de la immunodeficiència humana, ètnia gitana, centres d'execució penal i mutilacions genitals.

Drets econòmics

- ✓ **Accés a l'habitatge**, mitjançant la concessió d'ajuts, sempre que s'estigui en situació de precarietat econòmica a causa de les violències o quan l'accés a l'habitatge sigui necessari per recuperar-se. Trobar-se en situació de violència masclista, acreditada mitjançant sentència, ordre de protecció o informe de la Inspecció de Treball i Seguretat Social és una circumstància que serà tinguda en compte per a l'accés als habitatges de promoció pública i per a la concessió d'una plaça en una residència pública per a gent gran. A més, les dones amb discapacitat tenen preferència en les ajudes públiques destinades a l'adaptació funcional de la llar.
- ✓ **Renda mínima d'inserció**, d'acord amb els requisits establerts per la Llei 10/1997. Només es tenen en compte els ingressos i les rendes individuals de la dona.
- ✓ **Prestacions d'urgència social**, establertes per la Llei 13/2006, per atendre situacions puntuals, urgents i bàsiques de subsistència com l'alimentació, el vestit i l'allotjament.
- ✓ **Prestacions econòmiques extraordinàries**, adreçades a pal·liar situacions de necessitat personal avaluables i verificables, sempre amb informe previ dels organismes competents.
- ✓ **Indemnitzacions**. Ajuts econòmics de pagament únic per a les dones que pateixin seqüeles, lesions corporals o danys en la salut física o psíquica de caràcter greu. També es reconeixen aquests ajuts a favor dels fills i filles de víctimes mortals menors de vint-i-sis anys i que en depenguin econòmicament en el moment de la mort de la mare (Decret 80/2015, de 26 de maig).
- ✓ **Ajuts escolars**. Les situacions de violència masclista són un factor qualificat en els ajuts de l'administració educativa. A l'efecte de determinar els requisits de necessitat econòmica, s'han de tenir en compte únicament les rendes o ingressos personals de la dona. L'administració educativa garantirà, en tot cas, l'escolarització immediata dels fills i filles en els supòsits de canvi de residència derivat d'actes violents.
- ✓ **Fons de garantia de pensions i prestacions**, per a les dones que tenen reconegut judicialment el dret a percebre pensions alimentàries i compensatòries, si hi ha constatació judicial de l'incompliment i si aquest comporta una situació de precarietat econòmica (RD 1618/2007, a nivell estatal i Decret 123/2010, de 7 de setembre, a nivell autonòmic).

A més, les dones amb discapacitat (igual o superior a un 33%) i dones amb VIH tenen dret a una millora econòmica o temporal dels drets econòmics esmentats.

- ✓ **Dret a l'ocupació i la formació ocupacional**, amb caràcter prioritari, per les dones que pateixen o han patit violència masclista amb l'objectiu d'afavorir la seva formació, inserció o reinserció laboral. Comprèn l'establiment de projectes específics per a l'accés a les tecnologies de la informació i la comunicació, subvencions a la contractació, signatura de convenis amb empreses i organitzacions sindicals per facilitar la reinserció laboral i l'establiment d'ajuts i mesures de suport per a les dones que es constitueixen en treballadores autònomes.
- ✓ **Dret a la recuperació integral**. Les dones en situació de violència masclista tenen dret a l'atenció, l'assistència, la protecció, la recuperació i la reparació, a través dels serveis públics i gratuïts de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral.

LLEI 17/2015, D'IGUALTAT EFECTIVA DE DONES I HOMES

La Llei d'igualtat efectiva de dones i homes, aprovada per la Generalitat de Catalunya és una norma específica complementària de la Llei orgànica 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes. Aquesta norma incorpora modificacions legislatives substancials per avançar vers aquesta igualtat i estableix mesures transversals per àmbits com l'ocupació, la participació, el treball reproductiu i de cura o l'assetjament. També incorpora la perspectiva de gènere en altres àmbits com són el joc i les joguines, les manifestacions culturals, els mitjans de comunicació i tecnologies de la informació i la comunicació, les universitats i la recerca, l'associacionisme i col·legis professionals, els esports, els usos del temps, benestar social i família, la salut, el tràfic, l'explotació sexual i la prostitució (art. 52), el medi ambient, l'urbanisme, l'habitatge i la mobilitat, la justícia i la seguretat ciutadana. Pel que fa a la violència masclista, la llei proposa un conveni de col·laboració entre l'autoritat judicial, la Fiscalia i el Síndic de Greuges per actuar en casos de discriminació, explotació i violència envers les dones.

MODIFICACIÓ DEL SISTEMA DE PROTECCIÓ DE LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA

La Llei Orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció de la infància i adolescència, BOE de 23 de juliol de 2015, i la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció de la infància i adolescència, BOE de 29 juliol 2015, reconeix l'interès superior del menor com a principi que ha de guiar qualsevol mesura que s'adopti en relació amb un infant. La determinació de l'interès superior dels i les menors es basa en una sèrie de criteris a tenir en compte com: la satisfacció de les necessitats bàsiques, la consideració dels seus desitjos, sentiments i opinions i la

conveniència que la seva vida es desenvolupi en un entorn familiar adequat i lliure de violència.

Aquests criteris hauran de ponderar-se en funció de determinats elements generals, com l'edat i maduresa, la necessitat de garantir la igualtat i la no discriminació per la seva especial vulnerabilitat i la necessitat d'estabilitat de les solucions que s'adoptin.

Pel que fa a mesures en matèria de violència contra menors, en l'art. 1 de la Llei Integral de Violència de gènere, els i les menors passen a ser reconeguts com a víctimes de la violència de gènere, i com a conseqüència d'això es posa l'accent en l'obligació dels jutges de pronunciar-se sobre les mesures de protecció que afecten els i les menors i s'aclareix el sistema de suspensió de la pàtria potestat, la custòdia i el règim d'estades de l'inculpat per violència de gènere.

I en la LO 1/1996, s'introdueix com a principi rector de l'actuació administrativa la protecció dels i les menors contra qualsevol forma de violència, inclosa la produïda en el seu entorn familiar, de gènere, la "tracta" i el tràfic d'éssers humans i la mutilació genital femenina, entre d'altres. Així mateix, es garanteix el suport necessari perquè els i les menors sota la pàtria potestat, tutela, guarda o acolliment d'una víctima de violència de gènere o domèstica puguin romandre amb la dona.

5. EL MODEL D'INTERVENCIÓ COORDINADA

5.1. PRINCIPIS ORIENTADORS DE LA INTERVENCIÓ

L'activació i el bon funcionament d'un protocol requereixen capacitat de coordinació dels recursos però també depenen de la relació flexible que les persones professionals dels diferents serveis tenen amb aquest i del grau de legitimació per actuar. El model d'intervenció coordinada s'ha de guiar pels **principis orientadors de la intervenció** proposats a la llei 5/2008 (article 7), del dret de les dones a l'erradicació de la violència masclista, i al Protocol marc per una intervenció coordinada contra la violència masclista.

Aquests principis han d'orientar i garantir la coordinació professional a tota la xarxa de recursos que intervenen en l'abordatge de la violència masclista. Alguns d'aquests principis són:

- ✓ La consideració del **caràcter estructural i la naturalesa multidimensional** de la violència de masclista, en especial pel que fa a la implicació de tots els sistemes de detecció, prevenció, atenció i tractament.
- ✓ La **transversalitat de les mesures**, de manera que cada institució, servei o entitat implicada ha de definir accions específiques des del seu àmbit d'intervenció d'acord amb models d'intervenció globals.
- ✓ El compromís de totes les persones professionals que atenen les dones en situacions de violència de disposar de la **deguda capacitat i formació especialitzada**.
- ✓ La consideració de les **particularitats contextuais, culturals, religioses, personals i socioeconòmiques** de les dones i llurs fills i filles en situació de violència masclista, així com les seves necessitats específiques.
- ✓ Evitar la **victimització secundària** de les dones i llurs fills i filles, establint mesures que impedeixin la reproducció o perpetuació dels estereotipus que sustenten la violència masclista.
- ✓ La **limitació de qualsevol procés de mediació** familiar si hi ha implicada una dona que ha patit o pateix qualsevol forma de violència masclista en l'àmbit de la parella o familiar.
- ✓ La necessitat de la **celeritat de les intervencions**, per tal de possibilitar una adequada atenció i evitar l'increment de la victimització.
- ✓ **Els infants i adolescents fills i filles** de les dones que viuen situacions de violència masclista també són víctimes, ocasionant danys tant si aquest/a ha rebut violència també directament com si ha estat testimoni presencial o indirecte a través del qual ha sentit o observat els efectes de la violència en la seva mare.

5.2. ESTÀNDARDS DE SERVEI

A més dels principis orientadors definits, la intervenció ha de tenir sempre en compte els estàndards de serveis, recollits en el capítol VII del Protocol marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista. Aquests estàndards es classifiquen en comuns per a totes les formes i àmbits de la violència masclista, i en específics pels casos de violència sexual, mutilacions genitals femenines i matrimonis forçats; i han de ser les guies per a l'avaluació de la intervenció. Aquests estàndards, els quals van ser treballat i consensuat per diferents persones expertes durant el procés d'elaboració de l'esmentat protocol marc, s'han de poder adaptar a la realitat territorial de la Comarca del Maresme.

5.2.1 Estàndards o criteris comuns

EN RELACIÓ A LES PERSONES PROFESSIONALS DE LA XARXA D'ATENCIÓ I RECUPERACIÓ INTEGRAL

Els paràmetres que han d'orientar i garantir la intervenció professional de tots els serveis que integren la Xarxa¹ giren entorn dels coneixements amb els quals cal comptar, les habilitats que cal desplegar i les actituds que cal adoptar. Són els següents:

- ✓ Garantir el coneixement de les diverses formes i àmbits de la violència masclista i el seu marc legal, així com el coneixement dels recursos, serveis i prestacions disponibles.
- ✓ Impulsar el treball en equip, la cooperació i la vinculació amb les diferents xarxes d'intervenció.
- ✓ Garantir espais per compartir aquests coneixements i bones pràctiques en la intervenció amb dones, adolescents i infants, sobretot amb qui pateix formes o àmbits de violència més específics (situacions de violència sexual, violència en l'àmbit laboral, "trata" amb finalitat d'explotació sexual, mutilacions genitals femenines, matrimonis forçats...), que permetin construir nous coneixements i procediments, i consensuar indicadors i eines per a la detecció, sempre tenint en compte tots els àmbits d'intervenció.

---

¹ La **Xarxa d'atenció i recuperació integral** per a les dones en situacions de violència masclista està integrada, d'acord amb l'article 52 de la Llei del dret de les dones a erradicar la violència masclista, pels serveis següents:

- a) servei d'atenció telefònica especialitzada,
- b) serveis d'informació i atenció a les dones,
- c) serveis d'atenció i acolliment d'urgències,
- d) serveis d'acolliment i recuperació,
- e) serveis d'acolliment substitutori de la llar,
- f) serveis d'intervenció especialitzada,
- g) serveis tècnics de punt de trobada,
- h) serveis d'atenció a la víctima del delicte,
- i) serveis d'atenció policial,
- j) altres serveis que consideri necessaris el Govern.

- ✓ Garantir la formació i la capacitat per a la intervenció en violència masclista, d'acord amb el model d'anàlisi ecològica, amb especial atenció a la formació adreçada a les persones professionals de primer nivell. Aquesta formació ha de permetre la identificació dels mites, creences i estereotips col·lectius i propis sobre la violència masclista i la diversitat cultural.
- ✓ Assegurar als equips professionals de la Xarxa, incloses les persones que treballen a les entitats de referència, espais per a l'autocura i la prevenció de la síndrome d'esgotament professional (*burnout*), que passin per la supervisió i l'acompanyament professional extern. Cal vetllar perquè aquests estiguin protocol·litzats en els mateixos procediments de treball.

EN RELACIÓ A LA INTERVENCIÓ AMB DONES, ADOLESCENTS I INFANTS EN SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA MASCLISTA O EN RISC DE PATIR-LA

La intervenció s'ha d'emmarcar en uns paràmetres d'actuació configurats per les característiques de la intervenció que tinguin en compte tant la prevenció i l'atenció com els aspectes relacionats amb l'adequació dels espais.

Són els següents:

Estàndards que incidiran en la prevenció i sensibilització

- ✓ Implementar actuacions d'apoderament de les dones i entre les dones, a partir de les seves diversitats, per tal de fer minvar els efectes estructurals de la violència masclista.
- ✓ Promoure programes d'implicació i poderament per tal que les mateixes dones que han patit determinades formes de violència masclista puguin ser abanderades de futures accions preventives.
- ✓ Promoure accions educatives adreçades al jovent que els dotin d'eines per a identificar valors, actituds i comportaments que són indicadors d'abús en les relacions afectives i interpersonals entre adolescents, nois i noies, tot reduint els factors de risc i augmentant i enfortint els de protecció.
- ✓ Apropar a la població en general la realitat de la violència masclista i la seva presència en la quotidianitat de la vida de les persones per tal d'incrementar la conscienciació i potenciar actituds de rebuig front aquestes.
- ✓ Desenvolupar estratègies d'acció comunitàries encaminades a incrementar la sensibilització de la població entorn d'aquelles formes més específiques de violència masclista, com la mutilació genital femenina i/o els matrimonis forçats. D'aquesta forma assegurar-nos que la ciutadania conegui el marc legal que condemna les violències masclistes, així com el contingut de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

- ✓ Assegurar que les accions preventives no promoguin l'estigmatització de determinats col·lectius, incorporant agents socials de les mateixes comunitats i adaptant les accions de prevenció en funció de qui van adreçades. Assegurar campanyes de difusió dels drets dels infants, fent especial èmfasi en aquells drets que atempten contra la llibertat individual.

Estàndards que incidiran en la millora de l'atenció

- ✓ Garantir en qualsevol moment del procés el respecte dels drets de les dones i de les seves filles i fills, des d'una perspectiva dels drets humans i de gènere, independentment de la seva situació administrativa.
- ✓ Oferir una escolta activa a les dones, adolescents i infants en situació de violència masclista o en risc de patir-la.
- ✓ Oferir una actitud proactiva en la detecció de diferents situacions de violència masclista, més enllà del que la dona pugui expressar.
- ✓ Informar de manera clara i comprensible sobre els drets, els serveis i els recursos disponibles, i sobre les possibles vies de resolució de la situació de violència masclista que viuen o que estan en risc de patir. Cal, molt especialment, donar informació sobre els serveis d'urgència i els serveis de referència per atendre futures consultes, dubtes i incidències relacionades amb la seva situació.
- ✓ Acompanyar les dones, adolescents i infants en l'expressió i clarificació de la situació viscuda, personalitzant l'atenció a partir de la comprensió de la seva demanda, la valoració de les seves expectatives i el respecte dels seus ritmes. Aquesta atenció ha de ser integral i ha de tenir en compte la diversitat de les dones i les especificitats pròpies de determinades formes i àmbits de la violència masclista, com la violència sexual, la violència en l'àmbit laboral, la "trata" amb finalitat d'explotació sexual, la mutilació genital femenina i els matrimonis forçats.
- ✓ Defugir la reinterpretació dels fets i la creació de falses expectatives. Cal facilitar nous elements en el discurs que ajudin a la reformulació i a la reflexió conjunta. Cal evitar actituds paternalistes i judicis de valor sobre les actuacions de la dona, l'adolescent o l'infant i del presumpte agressor/s.
- ✓ Respectar la independència en la presa de decisions de les dones, adolescents i infants en situació de violència masclista o en risc de patir-la. Cal donar suport a les seves decisions, encara que rebutgin els recursos i serveis oferts i decideixin utilitzar els seus propis recursos, observant sempre els diferents contextos de risc condicionants.
- ✓ Acompanyar sempre en les derivacions dels casos d'altres serveis. És especialment important l'agilitat en aquestes derivacions.

- ✓ Garantir, des dels recursos, el necessari seguiment multidisciplinari dels casos, creant els espais d'intercanvi necessaris per a equips, que permetran una valoració global i una avaluació continuada dels procediments.
- ✓ Procurar que cada dona, a cada recurs, tingui una única persona professional de referència.
- ✓ Incloure en la intervenció, si escau, altres membres de la família, sempre que això no pugui posar en risc la integritat física de les dones, adolescents o infants.
- ✓ No posar en risc, amb la intervenció, altres persones properes a les dones, tant si resideixen al país com fora.
- ✓ Vetllar perquè les traduccions, si s'escauen, les facin persones professionals col·legiades, i mai persones traductores de l'entorn de les dones que estan en situació o risc de violència masclista, per tal d'assegurar un relat imparcial.

Estàndards que incidiran en la millora de l'entorn i dels espais d'intervenció

- ✓ Facilitar un espai d'atenció personalitzada i la lliure expressió de sentiments de la dona, adolescent o infant en situació de violència.
- ✓ Garantir l'adequació, la confortabilitat, la confidencialitat i la seguretat dels espais, en funció del tipus d'intervenció que s'hi estigui fent i de les necessitats de les persones amb les quals s'intervingui.
- ✓ Facilitar un espai separat i acompanyat, adequat per a infants i adolescents.
- ✓ Evitar la coincidència en el mateix espai físic del presumpte agressor o agressors amb la dona i les seves filles i fills, amb l'adolescent o amb la nena atesa.
- ✓ Facilitar que l'espai no reveli per si mateix a terceres persones quin és el tipus d'atenció que s'hi duu a terme.
- ✓ Evitar les interrupcions al llarg de la sessió d'intervenció.

EN RELACIÓ A LA COORDINACIÓ ENTRE PROFESSIONALS I ELS PROCEDIMENTS

Els paràmetres que han d'orientar i garantir la coordinació interprofessional a tota la Xarxa parteixen d'un triple objectiu:

- assegurar la celeritat i la qualitat en el traspàs d'informació entre les persones i els serveis que intervenen en l'abordatge de la violència masclista,
- garantir el principi d'intervenció mínima,
- detectar els buits i dèficits de la intervenció per tal de millorar l'atenció.

Són els següents:

- ✓ Formalitzar la coordinació entre les diferents institucions, administracions i entitats especialitzades a tot el territori, mitjançant la creació d'espais estables de coordinació interdisciplinària i circuits específics d'intervenció i derivació en els quatre eixos bàsics d'intervenció que estableix aquest protocol. La coordinació s'ha de promoure, si s'escau, també en l'àmbit internacional.
- ✓ Impulsar el treball en equip, la cooperació i la vinculació a les diferents xarxes d'intervenció, tot assegurant la presència de les associacions de dones de referència del territori.
- ✓ Delimitar les responsabilitats i els límits de la intervenció per a cada un dels àmbits i professionals de la Xarxa.
- ✓ Assegurar, per part de tot el personal professional, un coneixement acurat dels recursos i persones de referència, tot dotant aquestes de l'autoritat pertinent.
- ✓ Garantir, des dels recursos, un seguiment acurat dels casos i una derivació adequada.
- ✓ Garantir un sistema d'informació global dels recursos de tot el territori que permeti l'intercanvi d'informació i coneixements entre les persones professionals, així com una derivació eficaç, especialment en aquelles situacions on es donen més factors de vulnerabilitat.
- ✓ Diferenciar i adequar els circuits i protocols segons els diferents nivells evolutius i segons les diverses situacions de vulnerabilitat.
- ✓ Adaptar els procediments de treball dels diferents recursos a les necessitats específiques pròpies de cada àmbit on es manifesta la violència masclista i a cada forma concreta d'aquesta, tot garantint una especial atenció a la violència sexual, la violència en l'àmbit laboral, la mutilació genital femenina, els matrimonis forçats i la "trata" amb finalitat d'explotació sexual.
- ✓ Establir eines consensuades i compartides per totes les persones professionals de la xarxa, que facilitin un comportament professional i una intervenció amb les dones, infants i adolescents que sigui homogènia i igualitària en tot el territori (escales de valoració de risc, indicadors de valoració de l'estat emocional...).
- ✓ Garantir l'avaluació continuada, el seguiment i l'adequació dels protocols i circuits, tot dissenyant un sistema de registre de dades a aquest efecte.
- ✓ Analitzar les necessitats formatives dels diferents circuits dels municipis de la comarca i organitzar espais per compartir i generar coneixement que permetin desenvolupar eines consensuades.
- ✓ Assegurar la confidencialitat de la informació sobre dones, adolescents i infants en els processos d'intervenció. En el traspàs d'informació, cal protegir a cada

moment tant aquestes dades com la seguretat de les dones i professionals. Així mateix, cal treballar sobre mecanismes, en el marc de la Llei de protecció de dades, per a la cessió de dades de caràcter personal necessàries que permetin intervenir de manera ràpida i coordinada entre tots els serveis.

- ✓ Promoure la cooperació internacional amb entitats i institucions dels països d'origen per treballar conjuntament en l'erradicació de les diverses expressions de la violència masclista.

5.2.2 Estàndards de servei específics

ESTÀNDARDS DE SERVEI EN ELS CASOS DE VIOLÈNCIA SEXUAL I ABUSOS SEXUALS

Delimitació del fenomen

D'acord amb el que estableix la Llei 5/2008 a l'article 4, entenem per violència sexual i abusos sexuals:

Violència sexual i abusos sexuals: comprèn qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.

S'hi inclou:

- **Assetjament sexual:** el constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.
- **Agressions sexuals:** consisteix en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat, que està determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per demostrar poder i abusar-ne.

Tenint en compte aquesta delimitació, els estàndards proposats són els següents:

En relació a les persones professionals de la xarxa:

- ❖ Garantir la formació i capacitació de les persones professionals per assegurar les competències (habilitats, coneixements i actituds) sobre

- Els diferents tipus de violències sexuals i les diferències en el seu abordatge: agressió, abús, assetjament, violència sexual amb coacció² i coerció³, intersecció entre violència sexual, física i psicològica, etc.
- El marc legal general i específic en funció dels factors de vulnerabilitat i els protocols i abordatges aplicats en els diferents àmbits d'actuació.
- Coneixements dels indicadors de risc de patir violència sexual i reducció de riscos i danys associats.
- L'acompanyament i suport a les dones, adolescents i nenes en el seu estat emocional i personal, que pot ser tant de reconeixement de la violència, confusió davant la violència o negació de violència.
- L'abordatge integral en les situacions de violència sexual aguda, entesa com la violència exercida de forma puntual, sigui per un conegut o per un desconegut i que generi la demanda d'atenció.
- L'abordatge específic i diferenciat en cas de nenes i adolescents en funció del grau de vulnerabilitat, de les diferències evolutives segon l'edat i les característiques emocionals i capacitats cognitives associades.
- ❖ Vetllar, especialment, perquè els equips professionals que intervenen en els casos de violència sexual disposin d'espais per a l'autocura i la prevenció de la síndrome d'esgotament professional, que passin per la supervisió i l'acompanyament professional extern.

En relació a la intervenció amb dones, nenes i adolescents en situació de violència sexual:

Estàndards que incidiran en la millora de l'atenció

- ✓ Defugir l'estigmatització davant de determinades circumstàncies personals de les dones en situació de violència sexual, com, per exemple, VIH, prostitució, drogodependències, malaltia mental, que contribueixen a banalitzar el cas i a no donar l'atenció adequada.
- ✓ Garantir un abordatge integral en les diverses situacions de violència sexual que arribin als diferents recursos, especialment en el moment en què es fa la valoració. Aquest abordatge integral ha de perdurar en el temps fins a la completa recuperació i reparació dels danys produïts. Però, en el moment de fer-la, la valoració inicial ha d'incloure:

---

² La coacció és un terme emprat freqüentment en dret i ciència política que es refereix a la violència o imposició de condicions emprades per obligar un subjecte a realitzar o ometre una determinada conducta.

³ La coerció és l'amenaça d'utilitzar la violència (no solament física sinó de qualsevol altre tipus) amb l'objectiu de condicionar el comportament dels individus.

- L'exploració física detallada de la dona (de totes les edats).
- La valoració del risc imminent de la dona, adolescent o nen/a i de les persones que en depenguin.
- La intervenció amb l'entorn social, laboral, familiar, educatiu i/o de parella més proper de les dones, adolescent o nen/a.
- El suport legal.

En relació a la coordinació entre professionals i els procediments

- ✓ Identificar les persones professionals i/o equips amb expertesa en violència sexual, tant de la xarxa pública com de l'associativa, promovent que formin part dels circuits, per tal de millorar la competència tècnica de les persones professionals que participen en la intervenció.
- ✓ Identificar, als circuits territorials, els recursos específics per a violència sexual, així com les persones referents especialitzades de cada un d'aquests serveis.

ESTÀNDARDS DE SERVEI EN ELS CASOS DE SITUACIONS DE TRÀFIC AMB FINALITAT D'EXPLOTACIÓ SEXUAL

Delimitació del fenomen

S'ha de diferenciar el tràfic d'éssers humans del tràfic d'éssers humans amb finalitat d'exploració. Pel que fa al tràfic amb finalitat d'exploració ("trata"), el [Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones](#), especialment dones i nenes, que complementa la convenció de les Nacions Unides Contra la delinqüència organitzada transnacional (Palerm, 2000) defineix per primer cop el **tràfic de persones amb finalitat d'exploració** i introdueix també el concepte de tràfic amb finalitat d'**exploració sexual**:

*[...] la captació, el transport, el trasllat, l'acolliment o la recepció de persones, recorrent a l'amenaça o a l'ús de la força o altres formes de coacció, al rapte, al frau, a l'engany, a l'abús de poder o d'una situació de vulnerabilitat o a la concessió o recepció de pagaments o beneficis per obtenir el consentiment d'una persona que tingui autoritat sobre una altra, amb finalitats d'exploració. Aquesta explotació inclourà, com a mínim, l'exploració de la prostitució aliena o altres formes d'**exploració sexual**, els treballs o serveis forçats, l'esclavitud o les pràctiques anàlogues a l'esclavitud, la servitud o l'extracció d'òrgans.*

Com ja s'ha mencionat, la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, a l'article 5, relatiu als àmbits de la violència masclista, recull **el tràfic i l'exploració sexual** com una manifestació de la violència contra les dones en l'àmbit comunitari.

Tenint en compte aquesta delimitació, el Protocol Marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista proposa els següents estàndards:

En relació a les persones professionals de la xarxa

Garantir la formació i capacitació de les persones professionals per assegurar les competències (habilitats, coneixements i actituds) sobre:

- ✓ El marc legal i els aspectes judicials, policials, socials, laborals i sanitaris que intervenen en l'abordatge del tràfic amb finalitat d'explotació sexual.
- ✓ Indicadors que permetin identificar les possibles víctimes, des de les particularitats pròpies de cada àmbit d'intervenció.
- ✓ L'avaluació dels factors de risc i de protecció de les dones i de les persones professionals.
- ✓ Els procediments d'atenció, incloent-hi habilitats comunicatives, per tal d'establir vincles de confiança.
- ✓ Els diversos recursos i serveis existents i les intervencions que realitzen en l'àmbit del tràfic amb finalitat d'explotació sexual.
- ✓ Les dinàmiques migratòries, la diversitat cultural i les diferents realitats de la prostitució, fent especial èmfasi en la deconstrucció dels mites, creences i estereotips, i defugint l'estigmatització i els prejudicis personals.
- ✓ L'abordatge específic en els casos de nenes i noies adolescents.

En relació a la intervenció amb dones víctimes de tràfic i d'explotació sexual

- ✓ Garantir, en qualsevol moment del procés, el respecte dels drets de les dones, independentment de la seva situació administrativa i/o disposició de la documentació que acrediti la seva identitat.
- ✓ Garantir, en qualsevol moment del procés d'intervenció, la seguretat de les dones i professionals, fent una avaluació dels factors de risc en cada cas i extremant les mesures de seguretat en tot el procés i els procediments, especialment en l'elecció i designació dels espais d'atenció, de les persones professionals i dels recursos de mediació cultural.
- ✓ Prioritzar, quan es tracta de menors adolescents en situació de tràfic per l'explotació sexual, la seva experiència o situació com a víctima, respectant el marc legal i valorant en cada cas els recursos més adients per oferir una atenció adequada a la seva situació.
- ✓ Conèixer en profunditat la situació integral i en context de: la tipologia de la xarxa, el vincle de dependència i els riscos sobre les dones i el seu entorn, tant als països d'origen com al de destinació.

En relació a la coordinació entre professionals i els procediments

- ✓ Garantir la intervenció coordinada en tota la Comarca del Maresme sobre les diferents realitats i formes de tràfic amb finalitat d'exploració sexual, amb la participació i l'experiència de les entitats socials, recursos, serveis i administracions.
- ✓ Garantir la coordinació entre els diferents cossos policials, atenent les diferents atribucions de competències, així com la participació de tots els cossos de seguretat en els circuits.
- ✓ Garantir la coordinació intradepartamental i interinstitucional, especialment amb l'administració central i representacions estrangeres, identificant els àmbits d'especial atenció per a l'abordatge dels casos de tràfic i d'exploració sexual.
- ✓ Promoure la coordinació amb els països d'origen per tal d'intercanviar informació, millorar la prevenció i actuar conjuntament davant situacions concretes.

ESTÀNDARDS DE SERVEI EN RELACIÓ AMB LA MUTILACIÓ GENITAL FEMENINA (MGF)

Delimitació del fenomen

Com ja s'ha assenyalat anteriorment, la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, a l'article 5, relatiu als àmbits de la violència masclista, recull **la mutilació genital femenina** com una manifestació de la violència contra les dones en l'àmbit comunitari:

Mutilació genital femenina o risc de patir-la: inclou qualsevol procediment que impliqui o pugui implicar una eliminació total o parcial dels genitals femenins o hi produeixi lesions, encara que hi hagi consentiment exprés o tàcit de la dona.

Per la seva part, el capítol 2 del [Protocol d'actuacions per prevenir la mutilació genital femenina](#) de la Secretaria per a la Immigració també defineix aquesta forma de violència masclista contra les dones:

La MGF és el nom genèric donat a aquelles pràctiques que impliquen l'extirpació total o parcial dels genitals externs femenins o altres agressions als òrgans genitals de les dones per raons culturals, religioses o d'altres amb finalitat no terapèutica.

Tenint en compte aquesta delimitació, els estàndards proposats són els següents:

En relació a les persones professionals de la xarxa

- ✓ Incorporar i reconèixer la interculturalitat des de la figura de professionals de la mediació comunitària com a peça fonamental en l'abordatge de les MGF.

- ✓ Garantir la formació i capacitació de les persones professionals així com de les persones que pertanyen a les mateixes comunitats culturals i que intervinguin en l'abordatge de les MGF, per assegurar competències (habilitats, coneixements i actituds) sobre:
  - Les comunitats i en concret les dones, adolescents i nenes en risc d'aquestes comunitats, des d'una òptica intercultural.
  - Les conseqüències de la MGF: físiques, psicològiques, sexuals i socials, tant a curt termini com a llarg termini.
  - Els indicadors de risc que permetin tant la detecció de situacions de risc i el treball des de la prevenció, com també la detecció i intervenció en els casos on ja s'ha produït la mutilació.
  - L'abordatge diferenciat en els casos on ja s'ha produït la mutilació i en els casos on hi ha risc de patir-la.
  - Els protocols d'actuació per àmbits de mutilacions genitals femenines, coneixent l'abordatge que se'n fa des dels diferents àmbits d'intervenció.

En relació a la intervenció amb dones, adolescents i nenes que han patit o estan en risc de patir una mutilació genital

- ✓ Tant en els casos on es detecta el risc com en aquells casos on ja s'ha produït la MGF, cal explorar altres possibles violències masclistes (sexuals, físiques i/o psicològiques) relacionades.
- ✓ Contextualitzar la MGF com una manifestació de violència masclista i específicament com una manifestació de violència sexual (control de la sexualitat de les dones).

Estàndards que incidiran en la intervenció PREVENTIVA per evitar les mutilacions genitals femenines

- Treballar amb les comunitats des d'una perspectiva sensibilitzadora per tal que qualsevol possible família practicant conegui les conseqüències físiques i psicològiques que impliquen les mutilacions, abandoni la pràctica pel seu propi convenciment i protegeixi les seves descendents.
- Treballar amb les diferents entitats implicades, promovent el sorgiment de líders de les mateixes comunitats que tinguin un paper rellevant en les accions preventives d'informació i sensibilització contra les MGF.
- Involucrar en les accions de sensibilització, així com a la resta de fases del procés d'intervenció, les diferents persones professionals dels diversos àmbits implicats, especialment aquelles de l'àmbit sanitari i educatiu.
- Donar a conèixer a les comunitats el marc legal i abstenir-se d'utilitzar-lo com a principal motiu dissuasiu.

- Promocionar la figura comunitària de l'agent de salut entre les dones provinents de països on es duen a terme aquestes pràctiques.

Estàndards que incidiran en l'ATENCIÓ a les dones, adolescents i nenes que ja han patit la mutilació genital

- Establir mecanismes d'intervenció diferenciats entre els casos de prevenció de MGF i els de mutilacions consumades.
- Garantir una atenció integral i multidisciplinària que permeti l'atenció i recuperació de les dones que han estat mutilades, tant a nivell físic i psicològic, com social.
- Garantir a les dones, adolescents i nenes que han estat mutilades el dret a la reconstrucció quirúrgica dels seus genitals.

En relació a la coordinació entre professionals i els procediments

- ✓ Garantir el compliment del Protocol d'actuacions per prevenir la MGF.
- ✓ Impulsar la participació de les persones professionals de les diverses institucions implicades, en col·laboració amb les entitats, en les taules de coordinació de MGF. Tanmateix, les taules de coordinació han d'estar vinculades als circuits municipals de violència masclista aprofitant, en la mesura que sigui possible, els espais de coordinació entre professionals ja existents.
- ✓ Promoure la cooperació internacional amb entitats i institucions dels països d'origen per treballar conjuntament en l'erradicació d'aquesta pràctica.

ESTÀNDARDS DE SERVEI AMB RELACIÓ AMB ELS MATRIMONIS FORÇATS

Delimitació del fenomen

Tal com assenjala el [Protocol per a l'abordatge dels matrimonis forçats](#) (Generalitat de Catalunya, 2014):

Un matrimoni forçat és el que es produeix sense el consentiment vàlid de, com a mínim, una de les persones contraents, per la intervenció de terceres persones de l'entorn familiar (sovint els progenitors), que s'atorguen la facultat de decisió i pressionen perquè aquesta pràctica es produeixi, contravenint els requisits de la institució matrimonial que, segons la nostra legislació, no existeix sense consentiment, ni pot celebrar-se sota condició, termini o mode. És a dir, és el matrimoni en el qual almenys una de les parts no dóna el seu consentiment de manera vàlida. Es considera que el consentiment es troba viciat quan no es dóna de manera lliure i voluntària.

Tenint en compte aquesta delimitació, els estàndards proposats pel Protocol Marc per una intervenció coordinada contra la violència masclista són els següents:

En relació a les persones professionals de la xarxa

- ✓ Garantir la formació i capacitatció de les persones professionals per assegurar competències (habilitats, coneixements i actituds) sobre:
  - Les diferents situacions de risc i els seus indicadors, per tal d'assegurar la detecció precoç dels casos de matrimonis forçats.
  - Les especificitats de la violència en els casos de matrimonis forçats, contextualitzant-la com una manifestació de la violència masclista en l'àmbit social i comunitari.
  - L'abordatge més adequat en els processos de recuperació, tant en els casos de matrimonis forçats evitats, com consumats, per tal de formar especialistes en aquesta matèria.
  - L'abordatge diferencial entre els casos de matrimonis forçats amb dones menors d'edat i dones majors d'edat.
  - La interculturalitat (incloent-hi l'ètnia gitana). És molt important que les persones professionals parteixin d'un posicionament no etnocèntric i que coneguin la diversitat cultural.

En relació a la intervenció amb dones, adolescents i nenes en risc o situació de matrimoni forçat

Estàndards que incidiran en la prevenció i sensibilització

- Reforçar les accions dirigides a assegurar l'escolarització obligatòria de les nenes, per exemple, amb registres d'absentisme escolar.
- Promoure campanyes de sensibilització, adreçades a la població en general, visualitzant les diferents formes interculturals de viure el matrimoni.

Estàndards que incidiran en la millora de l'atenció

- Adaptar les intervencions tenint en compte els factors següents:
  - Si és una situació de risc o una situació de consumació.
  - En el cas de menors, si és un acte consentit i desitjat per la menor o no (amb coaccions i amenaces).
  - La comunitat a què es pertany.
  - Si es tracta d'un o diversos agressors.
  - Si aquest/s agressor/s és/són de la mateixa família o de la comunitat.
- Assegurar que no participin en el procés mediadores i mediadors de la mateixa comunitat. Es recomana, en la majoria dels casos, la conveniència que no hi hagi acompanyants durant les entrevistes.

En relació a la coordinació entre professionals i els procediments

- ✓ Incorporar, en els circuits comarcals de violència masclista, un seguiment dels casos de risc de matrimonis forçats i dels matrimonis forçats consumats, i que hi hagi un servei de referència per a aquests casos que impulsi aquest seguiment.
- ✓ Consensuar els procediments d'abordatge dels matrimonis forçats en funció del consens sobre els indicadors de risc.
- ✓ Promoure la cooperació internacional amb entitats i institucions dels països d'origen per treballar conjuntament en l'erradicació d'aquesta pràctica.
- ✓ Vetllar per tal que les dones, adolescents o nenes que decideixin o hagin de fer un trencament amb les seves famílies i amb les seves comunitats, puguin restaurar i/o substituir les seves relacions afectives i socials.

5.3 EIXOS D'INTERVENCIÓ

El Protocol Marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista a Catalunya defineix, quatre eixos bàsics d'actuació –prevenció, detecció, atenció i recuperació- que ordenen les intervencions que han de dur a terme els diferents organismes i agents implicats:

Per tal de fer operatius aquests quatre eixos bàsics i contribuir a l'establiment de llenguatges i conceptes comuns, aquest n'estableix la definició consensuada que veurem a continuació.

5.3.1 Prevenció

S'entén per prevenció el **conjunt d'accions encaminades a evitar o reduir la incidència del fenomen de la violència masclista** mitjançant la reducció dels factors de risc. La prevenció n'evita la normalització. Les actuacions preventives han de considerar tant els casos en els quals encara no s'han manifestat les situacions d'abús, per tal d'actuar a l'avançada –especialment entre la població jove-, com els casos en els quals ja s'han donat situacions de violència per evitar-ne la cronicitat.

Un dels **objectius** de la prevenció és sensibilitzar la ciutadania, i especialment les dones, per tal que cap forma de violència no sigui justificada ni tolerada. S'entén la **sensibilització** com el conjunt d'accions pedagògiques i comunicatives que tenen per objectiu generar canvis i modificacions a l'imaginari social que permetin avançar cap a l'erradicació de la violència masclista.

Pel que fa a l'eix de prevenció a la Comarca del Maresme, les principals actuacions que s'han portat a terme són de diversa índole, han estat dirigides tant a la població com a professionals i s'han fet des d'àmbits diversos.

Totes aquestes accions s'han fet sense una planificació comarcal prèvia. El que es pretén a partir d'ara organitzar i ordenar totes les accions de prevenció dins d'un **Pla de**

prevenció comarcal que doni coherència i sistematitzi tot el que s'està fent en matèria de prevenció al territori. En aquest sentit, aquest protocol preveu la creació d'una **comissió i/o grup de treball específic** per treballar la prevenció.

Per últim, cal recordar que respecte a la prevenció amb joves, la Generalitat de Catalunya va elaborar en 2013 el [Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista](#). Una guia pràctica per a professionals per a orientar l'actuació en violència masclista amb persones joves.

5.3.2 Detecció

S'entén per detecció la posada en funcionament de diferents **instruments** teòrics i tècnics que permetin **identificar i fer visible el problema de la violència masclista**, tant si apareix de manera precoç com si es tracta d'una violència crònica. La detecció permet conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat.

Les situacions de violència masclista poden expressar-se de maneres ben diferents, ja que, com sabem, no responen a un perfil o prototip concret. Alhora, **les situacions de violència masclista més conegudes es produeixen en el si de les relacions de parella, però cal tenir presents la resta d'àmbits** (laboral, familiar, comunitari, etc.) en què poden tenir lloc aquestes situacions.

A més, sovint les situacions de violència no acostumen a ser identificades per la persona que les pateix ni per qui les exerceix com a situacions d'abús, atès que sovint aquestes conductes són tolerades o justificades per patrons culturals i socials, la qual cosa dificulta també la identificació a nivell professional.

Una qüestió important a l'hora de detectar una situació de violència és el TIPUS DE DEMANDA. Aquesta pot ser:

- Implícita: Se sospita que hi ha una situació d'abús, però la dona no la reconeix.
- Explícita: La dona és conscient de què pateix algun tipus d'abús i demana ajuda obertament.

Per tal de facilitar la detecció i l'abordatge de les situacions de violència masclista en la parella existeixen diferents instruments. Als annexos d'aquest document s'inclou un apartat amb eines per a la detecció de violència en l'àmbit de la parella del [Protocol per a l'Abordatge Integral de la Violència de Gènere d'Argentona](#). També s'ha incorporat una proposta de pautes per a l'entrevista amb la dona. Des de les comissions i grups de treball encarregats del desplegament d'aquest Protocol (Apartat 8. Treball en xarxa i abordatge coordinat), es desenvoluparan eines específiques de detecció de la violència masclista fora de l'àmbit de la parella.

5.3.3 Atenció

S'entén per atenció el conjunt d'accions destinades a **una persona per tal que superi tant les situacions d'abús com les conseqüències** en els contextos personals, familiars i socials. S'ha de garantir la seguretat i proporcionar informació detallada sobre els recursos i els procediments que faciliten la resolució de la situació. Els equips professionals han de facilitar una atenció de qualitat que situï **les dones en el centre** de l'atenció, per tal de potenciar les seves habilitats personals, i evitar la victimització secundària.

A aquest efecte, s'entén per **victimització secundària** (o revictimització) el maltractament addicional que reben les dones en situacions de violència masclista com a conseqüència directa o indirecta dels dèficits –quantitatius i/o qualitius- de les intervencions efectuades pels organismes responsables, així com per les actuacions que no han assolit el nivell de coordinació necessària amb altres agents implicats.

L'atenció s'ha d'estructurar a partir de:

1. La demanda de la dona.
2. La valoració del cas i de la situació de risc per part del/la professional.

A partir d'aquí la intervenció que s'ha de realitzar pot ser de dos tipus:

- **Intervenció ordinària:** s'entén com la situació que no requereix una actuació immediata, iniciant, però, les gestions i les derivacions pertinents segons quines siguin les necessitats identificades. El servei que atén ha d'engegar un procés d'informació, d'orientació, d'acompanyament i/o de derivació als serveis adients.
- **Intervenció urgent:** s'entén com la situació que, per diferents raons, requereix una actuació immediata donada la intensitat de les lesions que presenta la dona i/o el perill per a la integritat física i/o psicològica de la dona o llurs fills o filles.

Pel a realitzar la valoració del risc en situacions de violència masclista en l'àmbit de la parella heterosexual es recomana fer ús del [Protocol de valoració del risc de violència contra la dona per part de la seva parella o ex parella RVD-BCN](#) del Circuit Barcelona contra la violència vers les dones. El document, amb els qüestionaris i les instruccions d'ús també es troba als annexos d'aquest document.

El cos de Mossos d'Esquadra compta també amb un Protocol propi de valoració del risc, a l'igual que el cos de Metges/esses forense.

Pel que fa a infants i adolescents existeixen algunes eines de valoració del risc de les quals es recomana conèixer i fer ús, en aquest sentit destaca el [Mòdul de Suport a la Gestió del Risc de la Generalitat de Catalunya](#).

5.3.4 Recuperació

S'entén per recuperació l'etapa del cicle personal i social on es **restableixen els àmbits danyats a causa de les situacions de violència**. Aquest procés es du a terme amb l'acompanyament d'una persona o d'un equip professional, i la seva durada es relaciona amb el dany patit, la cronicitat de l'abús i la capacitat de resiliència de cadascuna de les persones afectades.

La resiliència és la capacitat de les persones per afrontar amb èxit les situacions desfavorables o de risc, i per adaptar-se i desenvolupar-se positivament davant les circumstàncies adverses.

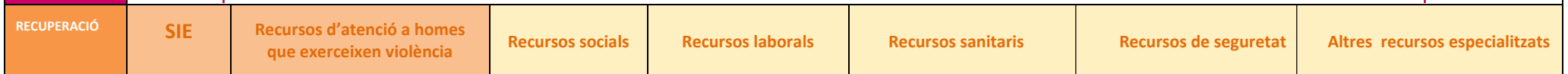
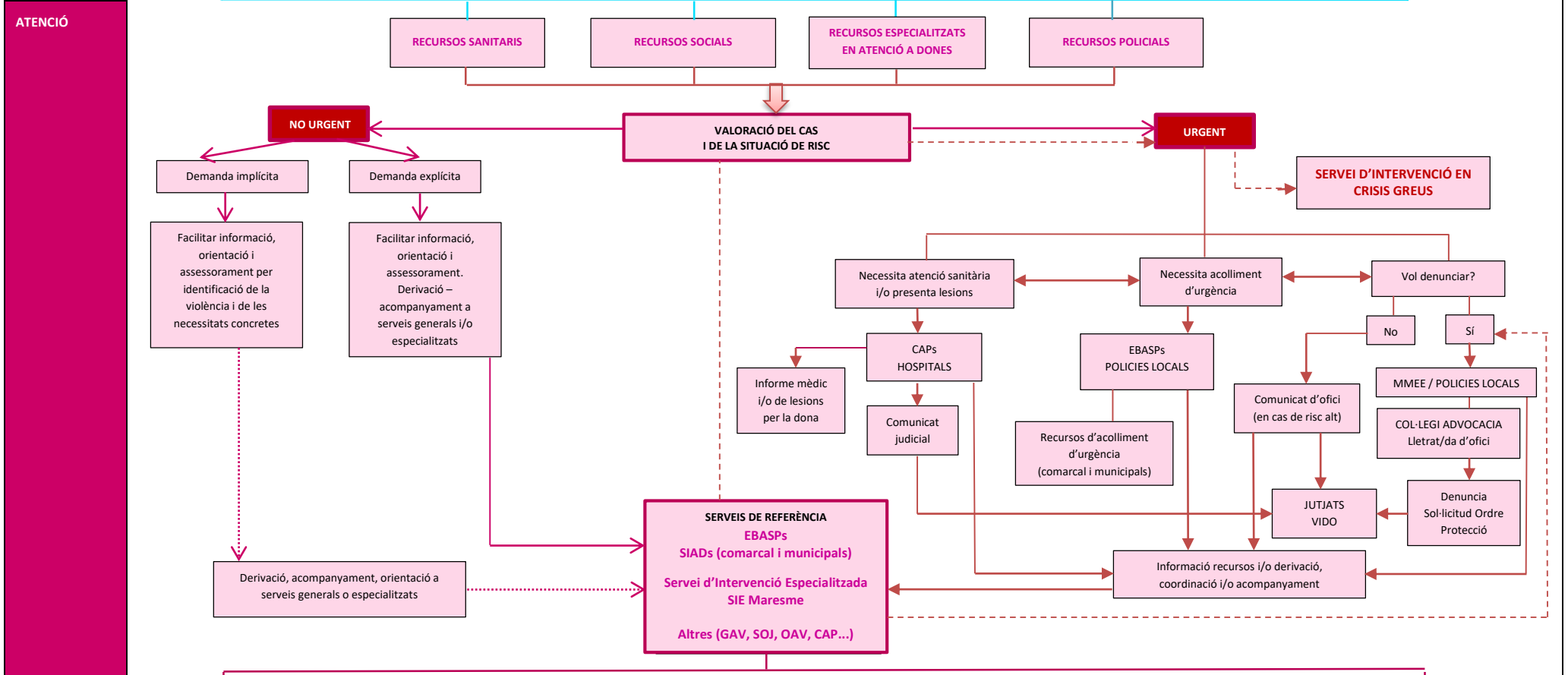
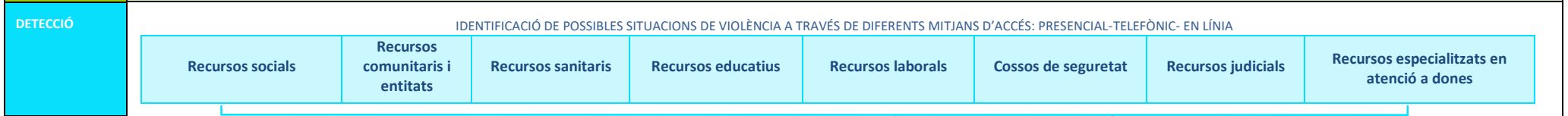
En relació amb la recuperació, cal esmentar la reparació que és el conjunt de mesures preses pels diversos organismes i agents responsables de la intervenció en el marc de la violència masclista (jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, educatives, etc.), que contribueixen al restabliment dels àmbits danyats per la situació viscuda. En definitiva, la reparació esdevé la manera en què el conjunt d'actors socials contribueix al procés de recuperació de les dones que han viscut situacions de violència masclista.

6. CIRCUIT COMARCAL PER A UNA INTERVENCIÓ COORDINADA

A continuació, es presenta el diagrama de representació del Circuit Comarcal treballat i consensuat durant el procés de treball. Tot i les limitacions d'aquest tipus de gràfiques, resulta interessant recollir, de manera visual, el recorregut que ha de fer una dona que es troba en situació de violència masclista i les respostes que cal articular des dels diferents serveis.

CIRCUIT PER A UNA INTERVENCIÓ COORDINADA CONTRA LA VIOLÈNCIA MASCLISTA A LA COMARCA DEL MARESME

PREVENCIÓ
 A la comarca és fan diferents tipologies d'accions de prevenció i, també, des de diferents àmbits (Serveis Socials, SIAD, CIRDA, Policia, Regidories d'Igualtat i/o Dones, sindicats, entitats de dones, àmbit sanitari, etc.). Les principals accions de sensibilització estan dirigides a tota la ciutadania, a les dones i el jovent en particular, i a col·lectius concrets, com les dones d'origen magrebi. També destaca el programa de formació d'agents en prevenció de la violència masclista, adreçat a diferents professionals que treballen amb la població juvenil. El SIAD comarcal i el SIE també organitzen formacions a professionals per a aprofundir en aspectes específics de les violències masclistes.

7. ÀMBITS IMPLICATS I FUNCIONS

7.1. ÀMBIT SOCIAL

- **Definició.** La llei 12/2007, de l'11 d'octubre, de serveis socials defineix **els serveis socials** com:

El conjunt d'intervencions públiques que tenen com a objectiu garantir les necessitats bàsiques dels ciutadans, posant atenció al manteniment de la seva autonomia personal i promovent el desenvolupament de les capacitats personals, en un marc de respecte per la dignitat de les persones.

- **Abordatge de les violències masclistes.** En relació a l'**abordatge de les violències masclistes**, així mateix, la Llei orgànica 1/2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, en l'art.18, defineix el dret a la informació:

Les dones víctimes de violència de gènere tenen dret a rebre tota la informació i l'assessorament adequat a la seva situació personal, això es farà a través dels Serveis Socials.

I en l'art. 19 es defineix el dret a l'assistència social integral:

Les dones víctimes de violència de gènere tenen dret a uns serveis socials d'atenció d'emergència, de suport i recuperació integral.

SERVEIS SOCIALS BÀSICS (SSB)

- **Definició:** són el primer nivell del sistema públic de Serveis Socials i la garantia de més proximitat a les persones usuàries i als àmbits familiars i socials. El seu objecte és promoure els mecanismes per conèixer, prevenir i intervenir en persones, famílies i grups socials, especialment si es troben en situació de risc social o d'exclusió.

Entre les seves funcions estan:

- Aplicar protocols de prevenció i atenció davant de maltractaments a persones dels col·lectius més vulnerables.
- Coordinar-se amb els serveis especialitzats.
- Trametre i realitzar el seguiment de programes i prestacions que requereixin la seva intervenció.

- **Població a qui s'adreça:** tota la població. Els serveis socials es presten des dels municipis de la comarca.

En relació a les **vies d'accés**, es diferencien entre:

- **ACCÉS DIRECTE.** La dona arriba al servei a títol individual i verbalitza estar patint una situació de violència masclista.

- ACCÉS INDIRECTE. La dona és atesa pels SSB, en relació a una demanda no vinculada amb la violència i, en la fase de diagnòstic social es dedueix o se sospita que n'està patint.

També pot ser atesa arran d'informacions de familiars, amistats i/o de terceres persones vinculades amb la dona, que manifesten al servei la situació de violència que aquesta pateix.

- PER DERIVACIÓ D'UN ALTRE SERVEI. Un servei del Circuit deriva la situació al SSB, mitjançant l'acompanyament i s'acorda amb SSB la derivació i citació de la dona per atendre-la en relació a la situació de violència.

Les situacions d'urgència per violència masclista s'atenen el mateix dia. Si es produeix una situació d'urgència per violència masclista un cap de setmana o festiu, els Mossos d'Esquadra, els serveis sanitaris i els serveis jurídic tenen torns les 24 hores, els SSB no.

- **Equip professional.** Els Ajuntaments per complir les seves competències mitjançant els serveis socials bàsics (SSB) assignen a cada persona o unitat de convivència un/a professional de referència (treballador/a social o educador/a social). Aquests professionals desenvolupen funcions de diagnòstic i intervenció, i també de gestió de la cartera de prestacions socials municipals i d'accés a prestacions de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública.
- **Pel que fa a la violència masclista,** SS desenvolupa les seves funcions principalment en els eixos de detecció i atenció, si bé també pot realitzar funcions vinculades a la prevenció i reparació.

SERVEIS ESPECÍFICS D'ATENCIÓ A DONES I/O DE VIOLÈNCIES MASCLISTES

❖ SERVEIS D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ A LES DONES (SIADS):

- **Definició.** Els SIADs formen part de la Xarxa d'Atenció i Recuperació integral per a les dones que pateixen violència masclista, i queden definits a l'art. 56 de la Llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista:

Serveis d'informació i atenció a les dones

1. Els serveis d'informació i atenció a les dones són serveis d'informació, assessorament, primera atenció i acompanyament, si escau, amb relació a l'exercici dels drets de les dones en tots els àmbits relacionats amb llur vida laboral, social, personal i familiar.
2. Els serveis d'informació i atenció a les dones, en tot cas, s'han de coordinar amb els serveis d'atenció especialitzada i han de dinamitzar i impulsar la coordinació i la col·laboració amb tots els agents comunitaris, especialment amb els grups i les organitzacions de dones.

3. Els serveis d'informació i atenció a les dones es destinen a totes les dones, especialment les que pateixen situacions de violència masclista

Els Serveis d'Informació i Atenció a les Dones (SIADs), poden ser de titularitat municipal i/o comarcal i són de caràcter gratuït. SIADs municipals hi ha un a Premià de Mar, un altre a Pineda de Mar, un CIRDS-SIAD a Mataró i un altre a El Masnou. Mentre que a escala comarcal, i per als municipis de menys de 20.000 habitants existeix el SIAD Maresme, que presta atenció presencial en Mataró, Arenys de Mar i Tordera.

- **Població a qui s'adreça.** Es destinen a totes les dones i molt especialment a les que pateixen situacions de violència masclista. A més, els SIADs i CIRDS del Maresme estan vinculats amb els circuits d'atenció local per a l'abordatge d'aquesta problemàtica.
- **Equip professional.** Compten amb professionals de la psicologia i el dret.
- **Pel que fa a la violència masclista,** els SIADs desenvolupen les seves funcions principalment en els eixos de prevenció, detecció i atenció.

❖ SERVEI D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA (SIE) MATARÓ- MARESME

- **Definició.** El SIE també forma part de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral per a les dones que pateixen violència masclista (art. 54), i queda definit a l'art. 60 de la Llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista:

Servei d'intervenció especialitzada

Els serveis d'intervenció especialitzada són serveis especialitzats que ofereixen atenció integral i recursos en el procés de recuperació i reparació a les dones que han patit o pateixen situació de violència, i també a llurs filles i fills. Així mateix, els dits serveis han d'incidir en la prevenció, la sensibilització i la implicació comunitària.

- **Població a qui s'adreça:**
  - ✓ A totes les dones que visquin a la comarca del Maresme i que estiguin sotmeses a qualsevol manifestació de violència masclista, sense discriminació per edat, estat de salut, discapacitats, situació legal, orientació sexual i/o procedència.
  - ✓ A les filles i fills de les dones ateses, víctimes directes o indirectes de violència masclista.
  - ✓ A les noies adolescents víctimes de relacions afectives-sexuals abusives, esporàdiques o de parella, o altres manifestacions de violència masclista en

les quals no estiguin implicats ni la mare ni el pare, o actual parella de l'un o l'altre.

- ✓ Persones de l'entorn pròxim de les dones, infants o adolescents afectats per la violència masclista.
- **Equip professional**. Compta amb un equip professional multidisciplinari integrat per persones titulades en psicologia, treball social, educació social i dret.
- **Pel que fa a la violència masclista**, el SIE desenvolupa les seves funcions principalment en els eixos d'atenció i recuperació.

7.2. ÀMBIT DE SEGURETAT⁴

Introducció

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista té per objecte l'eradicació de la violència masclista i la remoció de les estructures socials i dels estereotips culturals que la perpetuen, amb la finalitat que es reconegui i es garanteixi plenament el dret inalienable de totes les dones a desenvolupar la pròpia vida sense cap de les formes i dels àmbits en què aquesta violència es pot manifestar.

Aquesta llei estableix mesures integrals respecte a la prevenció i la detecció de la violència masclista i de sensibilització respecte a aquesta violència, amb la finalitat de eradicar-la de la societat, i també reconeix els drets de les dones que la pateixen a l'atenció, l'assistència, la protecció, la recuperació i la reparació integral.

S'entén per violència masclista, la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

Aquesta violència masclista es pot exercir d'alguna de les formes següents, ja sigui de manera puntual o reiterada: violència física, violència psicològica, violència sexual i abusos sexuals i violència econòmica.

La violència masclista es pot manifestar en alguns dels àmbits següents:

1. Violència en l'àmbit de la parella.
2. Violència en l'àmbit familiar.
3. Violència en l'àmbit laboral.
4. Violència en l'àmbit social o comunitari
5. Qualsevol altres formes anàlogues que lesionin o siguin susceptibles de lesionar la dignitat, la integritat o la llibertat de les dones.

L'article 31 de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista fa referència a les Forces i Cossos de Seguretat i exposa el següent:

La Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra ha de vigilar i controlar el compliment exacte de les mesures acordades pels òrgans judicials. En el marc de cooperació establert

---

⁴ El contingut d'aquest apartat ha estat estret de l'informe del *Document de referència per a protocols externs sobre violència masclista i domèstica en els que participa la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra*. Grup Central d'Atenció a la Víctima – UCPAC, Àrea Tècnica de Proximitat i Atenció Ciutadà, Divisió Tècnica de Planificació de la Seguretat, Comissionaria General Tècnica de Planificació de la Seguretat, del 23 d'abril del 2015.

amb les forces i cossos de seguretat, les policies locals de Catalunya han de col·laborar per a assegurar el compliment de les mesures acordades pels òrgans judicials.

Les administracions públiques de Catalunya han de garantir que els cossos de policia autonòmica i local prestin l'atenció específica en protecció a les dones que pateixen alguna de les formes de violència que aquesta llei recull.

Les administracions públiques de Catalunya han de garantir que els cossos policials disposin de l'adequada formació bàsica en matèria de violència masclista i de la formació i la capacitat específiques i permanents en matèria de prevenció, assistència i protecció de les dones que pateixen violències.

Les actuacions de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra, no només van orientades a aquells casos de violència masclista sinó que també inclouen tot el ventall de víctimes de violència domèstica i altres víctimes vulnerables. És per això, que des de la PG-ME es planteja una acció integral per garantir l'emparament i protecció de qualsevulla d'aquestes víctimes.

S'entén per violència domèstica aquell tipus de violència que fa referència als actes de maltractament físic, psíquic, sexual i/o d'altres tractes vexatoris que es realitzen per part d'una determinada persona sobre un o més membres del seu nucli familiar i/o de convivència; tant els homes com les dones poden ser subjectes actius i passius.

Poden ser víctimes de violència domèstica les persones següents:

1. Qui sigui o hagi estat cònjuge o estigui o hi hagi estat lligat a la víctima per una anàloga relació d'afectivitat, encara que no convisquin junts.
2. Ascendents per naturalesa, adopció o afinitat propis o del cònjuge o convivent.
3. Descendents per naturalesa, adopció o afinitat propis o del cònjuge o convivent.
4. Germans per naturalesa, adopció o afinitat propis o del cònjuge o convivent.
5. Menors o incapaços que convisquin amb l'autor o que es trobin subjectes a la potestat, tutela, curatela, acolliment o guarda de fet del cònjuge o convivent.
6. Persones emparades en altra relació que estiguin al nucli de convivència familiar.
7. Persones que per la seva especial vulnerabilitat es troben sotmeses a custòdia o guarda en centres públics o privats.

Àmbits d'actuació policial en l'atenció a les víctimes de violència masclista i domèstica

La Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra (PG-ME) focalitza les seves actuacions de manera transversal, amb víctimes de violència masclista, domèstica i altres víctimes

vulnerables, des de les vessants de la prevenció, la detecció, l'atenció, el seguiment i la protecció d'aquestes víctimes.

Les actuacions policials comprenen tant el treball preventiu, orientat a aquestes víctimes, com totes aquelles accions dutes a terme des del moment en què es té notícia que una persona pot ser o és víctima de violència masclista i/o domèstica, fins el moment en què es finalitza el seguiment del seu cas per absència de risc.

Prevenció i detecció

En la cerca d'una major eficàcia en la prevenció i atenció de les víctimes de violència masclista i domèstica, la PG-ME realitza una sèrie d'accions preventives amb l'objectiu de detectar i donar resposta a les necessitats de les possibles víctimes.

La PG-ME realitza accions de sensibilització a la ciutadania a través de presentacions (xerrades) per crear espais de reflexió sobre què és la violència masclista i domèstica i com es detecta. Aquestes presentacions estan adreçades a la comunitat, programes per a joves, col·laboració amb organitzacions i entitats assistencials, etc. L'objectiu principal és la sensibilització, per tal de generar canvis i modificacions a l'imaginari social que permetin avançar cap a l'eradicació de la violència masclista i domèstica.

La PG-ME també col·labora i participa en circuits territorials, taules locals i comarcals, així com en comissions específiques, que tenen com a finalitat establir una intervenció coordinada entre tots els operadors de la xarxa, establint protocols d'actuació i fluxos de comunicació per coordinar les intervencions d'una forma integral.

Atenció a la víctima

Consisteix en escoltar, informar i assessorar les víctimes que pateixen violència masclista i domèstica, sobre els drets que tenen i les accions que poden emprendre, així sobre els organismes on poden acudir per exercir els seus drets.

La PG-ME realitza la instrucció de les diligències policials, informació de drets de la víctima i la sol·licitud de l'ordre de protecció i fa tramesa a l'autoritat judicial/Fiscalia corresponent.

Seguiment i protecció

La PG-ME valora el risc que pateix la víctima, en cada cas, per proposar, si escau, mesures policials de protecció. Aquestes mesures estan destinades a garantir una protecció eficaç a qualsevol víctima de violència masclista i domèstica i s'adapten a les necessitats i circumstàncies de la víctima. També serveixen per mantenir una comunicació ja sigui esporàdica o bé permanent amb aquestes persones, poder-les localitzar en cas de

necessitat i proporcionar-los una atenció i una protecció immediata davant situacions d'emergència.

Aquestes mesures poden ser determinades d'ofici o mitjançant una interlocutòria judicial/Fiscalia.

En el cas de víctimes de violència masclista i domèstica que necessitin protecció policial, amb independència de gaudir o no mesures judicials de protecció, la PG-ME podrà establir els diferents nivell de protecció.

En el cas de les víctimes de Violència de Gènere, des de febrer de 2016 existeix un instrument validat per la utilització de la PG-ME, que estableix quatre nivells de risc, els quals prediuen cinc riscos diferents de poder patir una agressió física greu per part de la seva parella i/o ex parella.

El resultat d'aquesta valoració de risc s'incorpora dintre de l'atestat policial perquè en tinguin coneixement el Jutjat de Violència sobre la Dona o Jutjat de Guàrdia. De cap manera és un qüestionari que es pugui fer arribar al Jutjat o a qualsevol altre institució que ho sol·liciti.

- Nivell 1 de Risc Molt Alt
- Nivell 1 de Risc Alt
- Nivell 2 de Risc Mitjà
- Nivell 3 de Risc Baix
- Nivell 4 de Risc No Apreciat

La PG-ME, mitjançant els Grups d'Atenció a la Víctima (GAV) realitza seguiment a les víctimes de violència masclista i domèstica que disposen o no de mesures judicials de protecció. Aquest seguiment a la víctima consisteix en realitzar gestions dirigides a la seva orientació i seguretat.

Intervenció Policial

En motiu del Procés d'Atenció a les Víctimes de violència masclista, domèstica i altres víctimes vulnerables, la PG-ME realitzarà les següents actuacions policials:

1. Preservar la integritat física de la víctima i acompanyar-la a un centre sanitari o gestionar l'assistència sanitària, quan sigui necessari.
2. Els Grups d'Atenció a la Víctima (GAV) són les unitats de la PG-ME amb formació especialitzada per realitzar atenció i seguiment a víctimes de violència masclista, domèstica i altres víctimes vulnerables. Realitzen atenció, informació i assessorament a les víctimes sobre els drets i les accions que poden emprendre i sobre els organismes a on poden acudir per exercir aquests drets. Els funcionaris de la PG-ME adscrits als GAV estan en contacte amb els diversos professionals del territori que intervenen en l'abordatge del fenomen de la violència masclista i domèstica establint

protocols d'actuació i fluxos de comunicació per coordinar les intervencions d'una forma integral. Una altra de les tasques que assumeixen els GAV és el contacte amb les víctimes i el seguiment dels casos de manera individualitzada per garantir la seva seguretat i el compliment de mesures que l'autoritat judicial hagi pogut determinar.

Els Grups d'Atenció a la Víctima (GAV) són els grups especialitzats en l'atenció i seguiment de les víctimes de violència masclista, domèstica i altres víctimes vulnerables, a totes les Àrees Bàsiques Policials (ABP) i Comissaries de Districte (CD) de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra (PG-ME). Els GAV són actualment l'eina de qualitat que té la policia, i que tenen entre altres funcions, la prevenció, detecció, atenció, seguiment i protecció de les víctimes de violència de masclista, domèstica i altres víctimes vulnerables.

3. L'Oficina d'Atenció al Ciutadà (OAC) és el servei de la PG-ME instal·lat en cada una de les seves comissaries i que té com a funció principal recollir totes les denúncies d'àmbit penal presentades per la ciutadania. En qualsevol cas, les denúncies relacionades amb els àmbits de la violència masclista, domèstica i altres víctimes vulnerables sempre es deriven posteriorment al GAV de referència per al seu assessorament, derivació a altres serveis, si escau, i seguiment individualitzat.

4. Si la víctima no desitja denunciar els fets es posaran en coneixement de l'autoritat judicial competent d'ofici, i s'informarà a la víctima d'aquest fet i del procediment a seguir en aquests casos. Cal tenir present que en relació a determinades tipologies penals caldrà necessàriament la prèvia denúncia de la víctima (per exemple delictes contra la llibertat sexual, faltes d'injúries, delictes contra els deures familiars) i, en altres, es requerirà que la víctima presenti querella (delictes privats).

No obstant, en tots aquests casos, malgrat no es compti amb la denúncia de la víctima i/o amb independència que es presenti o no querella per part de la víctima, la PG-ME dirigirà, així mateix, ofici informatiu a l'autoritat judicial competent, amb tota la informació que s'hagi esbrinat. A més a més, es realitzaran les diligències o gestions preventives d'assegurament de prova que siguin necessàries.

5. Quan la víctima estigui en condicions de denunciar els fets, se la informarà dels seus drets i del dret a sol·licitar assistència jurídica especialitzada i, si escau, gratuïta (d'acord amb el previst amb la Llei 1/1996, de 10 de gener d'assistència jurídica gratuïta) de forma immediata o bé designar un advocat de la seva elecció. Si ho sol·licita, s'ha de requerir la presència de l'advocat de torn d'ofici perquè l'assisteixi en la seu policial i/o judicial (del torn específic de violència domèstica/de gènere, si en el partit judicial se'n disposa). Finalment s'informarà del dret a sol·licitar una Ordre de Protecció d'acord amb a l'article 62 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere i l'article 544ter de

LECr, apartat 1 i 2 que regulen tant la petició com el tràmit de la mateixa; o altres mesures de protecció.

6. En cas que la víctima sigui estrangera no comunitària en situació administrativa irregular a Espanya, caldrà informar-la dels drets que l'assisteixen d'acord amb la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social.

7. La PG-ME acompanyarà, si cal, la dona i llurs filles o fills al lloc d'acolliment d'urgència de referència, sempre que aquesta no disposi de cap altre domicili que pugui garantir la seva seguretat. En hores d'atenció dels Serveis Socials es derivarà a aquests.

8. En tots els casos les víctimes seran informades dels altres serveis i recursos assistencials que disposa per adreçar-s'hi.

9. La PG-ME informarà a la víctima de les mesures d'autoprotecció que pot adoptar, valorant l'existència o no de mesures de protecció i el moment en què es produeix l'episodi de violència:

- Mesures d'autoprotecció prèvies a un episodi de violència.
- Mesures d'autoprotecció durant un episodi de violència.
- Mesures d'autoprotecció posteriors a un episodi de violència.

7.3. ÀMBIT DE SALUT

A la comarca del Maresme existeixen **tres hospitals**: l'Hospital de Mataró, l'Hospital Sant Jaume de Calella i l'Hospital Germans Trias i Pujol de Can Ruti. Per la seva part, la major part de municipis tenen o bé **Centres d'Atenció Primària (CAP)** o **Consultoris Locals (CL)** i aquests serveis també despleguen atenció continuada.

El sistema sanitari, a través del conjunt de professionals que en formen part, ocupa un espai privilegiat per detectar precoçment la violència masclista, en tractar-se, en molts casos, del primer punt de contacte amb les dones que la pateixen. D'altra banda, els serveis sanitaris gaudeixen d'un potencial únic que cal que aprofitem: la majoria de dones, en algun moment de la vida, accedeixen al sistema sanitari. A més, la intervenció dels serveis sanitaris resulta d'una importància transcendental per a la detecció i el diagnòstic de les lesions psicològiques i físiques de la violència.

És a dir, els serveis sanitaris poden detectar indicis de violència masclista dins de l'àmbit familiar i de la parella. [El protocol per a l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de la salut a Catalunya](#), elaborat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, presenta exemples de preguntes generals que podrien utilitzar-se en la consulta per a una recerca activa de casos de violència en l'àmbit de la parella o familiar. Recull també algunes recomanacions per a l'entrevista clínica a la dona davant de sospita de violència i les preguntes que poden realitzar-se. Finalment, inclou exemples de preguntes per valorar la situació i el tipus de violència en el cas específic de la parella.

7.4. ÀMBIT JUDICIAL

A l'àmbit judicial, i des d'un punt de vista penal, podem identificar dues fases diferenciades:

- a) La **fase prejudicial**, que faria referència a tot allò que té a veure amb la preparació de la denúncia: recollida d'informació, assessorament legal previ a la presentació de la denúncia, informes mèdics, recollida de dades de testimonis, etc. Aquesta fase és molt important perquè permetrà que la denúncia estigui ben argumentada i facilitarà, en el procés judicial, la prova dels fets denunciats.
- b) El **procés judicial penal**, que s'inicia amb la denúncia presentada per la dona, d'ofici o per coneixement del jutjat a través del comunicat de terceres persones (sanitat, SS...)

Si és la dona qui denuncia, **ho pot fer tant davant els cossos policials com davant el jutjat**, però és recomanable que presenti la denúncia davant els cossos policials, perquè d'aquesta manera el procediment podrà tramitar-se de forma més ràpida i la dona serà citada en un màxim de 72 hores davant l'autoritat judicial competent, de tal manera que s'agilitza molt el procediment judicial posterior. A més, els cossos policials poden detenir al denunciat, si escau. Si la denúncia es presenta davant el jutjat de guàrdia, la seva tramitació serà més lenta.

Quan hi ha lesions es recomana que primer passi pels **serveis mèdics** per tal de poder adjuntar l'informe acreditatiu de les lesions. De totes maneres, els serveis sanitaris estan obligats a enviar els informes mèdics directament als Jutjats quan hi ha indicis de violència. També donen un informe a la dona per tal que pugui adjuntar-lo a la denúncia. En cas que la dona no aporti l'informe mèdic, des de comissaria se la derivarà al servei sanitari per tal que sigui reconeguda i així poder obtenir l'informe acreditatiu de les lesions. És molt important que l'exploració mèdica sigui precisa, que especifiqui la regió topogràfica de les lesions així com el tipus de lesió o la coloració, que donen molta informació que amb el temps es perd. La inclusió d'aquesta informació facilitarà després la intervenció del metge forense. Inclús, si és possible i la dona ho consisteix, és aconsellable acompanyar fotografies de les lesions.

En la **fase judicial** pròpiament dita podem diferenciar dos moments perfectament delimitats:

1. La **fase d'instrucció**, que té lloc davant els **Jutjats de Violència vers la Dona**, creats per la LO 1/2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.
Pel que fa a l'àmbit territorial de la comarca, el Maresme es divideix en dos partits judicials: Arenys de Mar i Mataró. Hi ha dos jutjats exclusius de violència vers les dones: el **Jutjat de Violència vers la Dona nº 1 de Mataró** i el **Jutjat d'instrucció nº6 d'Arenys de Mar** (exclusiu VIDO).

El Jutjat de Violència vers la Dona (VIDO) té atribuïda la competència objectiva, tal com el seu nom indica, per a la instrucció⁵ de procediments per delictes de violència de gènere (fonamentalment, maltractament físic o psíquic, lesions, amenaces, coaccions, injúries, assetjament, agressió o abús sexual, delictes contra la intimitat, impagament de pensions o qualsevol altre delicte comès amb violència contra la dona per la seva parella o ex-parella de sexe masculí), així com per altres delictes comesos envers altres membres de la família o integrats en el nucli familiar quan mitjançant una unitat d'acte s'hagués comès també un acte de violència vers la dona.

Quant a la seva competència territorial, serà competent el Jutjat de Violència del domicili de la dona en el moment en què es produeix l'acte de violència denunciada.

A més de les competències penals, **el Jutjat de Violència vers la Dona té també competències civils** per conèixer dels procediments civils de separació, divorci, guarda i aliments, mesures provisionals o filiació, quan les parts siguin la víctima i el denunciat d'un procediment penal per violència de gènere.

Quan els cossos policials citen a les parts perquè compareguin davant el Jutjat en un dia no laborable (dissabte, diumenge o festiu), en aquest cas, no se les cita davant el Jutjat de VIDO (atès que al Maresme els Jutjats de VIDO no obren els festius), sinó que se les cita perquè compareguin davant el Jutjat de Guàrdia del partit judicial, el qual coneixerà tan sols de les actuacions urgents (com és ara resoldre sobre la concessió de l'ordre de protecció i resoldre sobre la situació personal del detingut). A continuació, el Jutjat de Guàrdia remet les actuacions al Jutjat de VIDO competent, que serà el que realitzi tots els tràmits de la instrucció.

2. **La fase d'enjudiciament**, que no correspon al Jutjat de VIDO, sinó al **Jutjat Penal** si els fets són constitutius d'un delicte castigat amb presó que no excedeixi dels cinc anys, o a **l'Audiència Provincial** si els fets són constitutius d'un delicte castigat amb pena de presó superior a cinc anys.

Excepcionalment, el Jutjat de VIDO pot dictar sentència condemnatòria per delictes de violència de gènere castigats amb pena de presó no superior a tres anys quan l'acusat es mostri conforme amb l'escrit d'acusació del Fiscal, procedint llavors el Jutjat de VIDO a dictar immediatament sentència condemnatòria de conformitat.

---

⁵ S'entén per instrucció la fase en la qual el jutge determina, a través de la pràctica de proves, si els fets denunciats poden ser constitutius d'un delicte i si aquest delicte pot ser imputat a una persona concreta.

Actuacions davant el Jutjat de Violència vers la Dona (VIDO)

Al Jutjat de VIDO es practiquen les diligències d'instrucció, que fonamentalment són: declaració de la víctima davant el Jutge/essa sobre els fets de la seva denúncia i, si escau, sobre la sol·licitud d'ordre de protecció, examen de la víctima pel metge forense, declaració dels testimonis, si n'hi ha i, per últim, declaració del denunciat.

També poden realitzar-se altres diligències com la confrontació de missatges, whatsapps, emails, etc., per part del Llettrat/da de l'Administració de Justícia i la seva incorporació a les actuacions, així com la incorporació de fotografies o vídeos amb els quals s'hagi pogut cometre algun delictes contra la dona.

Quan hi ha **lesions**, la dona és examinada (sempre que ella vulgui), pel metge/essa forense⁶, que emetrà un informe sobre el tipus de lesió o lesions que presenti (o que se'n derivin del comunicat mèdic de l'Hospital o CAP si ja no presenta lesions visibles), sobre el tipus de tractament mèdic que precisi o hagi precisat, sobre els dies que estima que trigarà a curar i, si escau, sobre les seqüeles que li quedaran a la dona. Aquest informe és molt necessari tant per poder provar en el judici les lesions com perquè la dona pugui reclamar una indemnització pels dies de sanitat i, si és procedent, per les seqüeles que li hagin quedat.

Quan la dona demana una **Ordre de Protecció**, després d'escoltar a ambdues parts se celebra una compareixença en la qual els Llettrats/des de denunciant i denunciat i el Ministeri Fiscal exposen el que creuen convenient sobre si ha de concedir-se o no, i finalment, el Jutge/essa de VIDO (o el Jutge/essa de Guàrdia, si és festiu), decideix mitjançant una interlocutòria si concedeix o no l'ordre de protecció, la qual podrà concedir si aprecia indicis de delictes i una situació objectiva de risc (físic o psíquic) per la dona. Quan s'atorga, l'ordre de protecció comprèn l'adopció de mesures penals (allunyament de la víctima i prohibició d'estada i comunicació amb ella) així com mesures civils quan hi ha fills/es menors de la parella (mesures relatives a la guarda dels fills/es menors, pensió d'aliments, règim de comunicació i ús de l'habitatge). Les ordres de protecció es comuniquen pel Jutjats als Mossos d'Esquadra (que vetllaran pel compliment de les mesures penals) i a l'Oficina d'Atenció a la Víctima, a Barcelona, i s'inscriuen al Servei Integral de Registre de l'Administració de Justícia (SIRAJ)

---

⁶ La funció essencial del metge/essa forense és la d'informar en tots els aspectes biològics o mèdics al jutge/essa perquè aquest pugui aplicar aquesta informació a les seves decisions. Això comporta l'exploració, proves complementàries i informe amb declaració a judici oral si cal.

Entre d'altres, per tant, estaria a nivell penal:

1. Valoració de lesions físiques i mentals de lesionats per alguna causa que impliqui judicialització (aquí va inclosa la violència domèstica i en la parella, maltractament infantil, etc.)
2. Valoració psicològica de la víctima a través d'una exploració i les proves complementàries adequades per a un diagnòstic d'afectació mental i emocional correcte.
3. Valoració de les capacitats cognitives i volitives de l'agressor en relació al delictes.
4. Agressions sexuals, primera avaluació amb recollida de mostres i posteriorment si ho demana el jutjat una valoració mental de la víctima.

Quan es concedeix l'ordre de protecció, normalment la víctima continua al seu domicili i es fa sortir l'agressor. Excepcionalment, en el cas que calgui una actuació d'urgència perquè la víctima no pugui retornar al domicili ni allotjar-se en un altre lloc, el jutjat la sol·licitarà, a través dels cossos policials, a serveis socials. De la mateixa manera, si el jutjat aprecia una situació d'urgència que afecti algun infant, remetrà còpia de les actuacions a DGAIA perquè es facin càrrec de les actuacions.

Finalment, i present el denunciat, se celebra una altra compareixença amb els Lletrats/des i el/la Fiscal per decidir si el procediment ha de continuar com a judici ràpid o bé si cal donar-li una tramitació més llarga per practicar més proves, o bé si el procediment ha de ser arxivat. Aquesta compareixença només es pot fer davant el Jutjat de VIDO (mai en el de Guàrdia).

Si el Jutge/essa de VIDO decideix que el procediment continuï endavant com a judici ràpid, es cita a les parts per a la celebració del judici davant el Jutjat del Penal en un termini breu (unes tres setmanes).

Si el Jutge/essa de VIDO decideix que segueixi una tramitació més llarga, anomenada Diligències Prèvies (o Sumari o Jurat per als delictes més greus), els Lletrats/des de les parts i el Ministeri Fiscal podran proposar noves diligències d'investigació (anàlisis pericials, reconeixements psiquiàtrics-forenses, declaració de més testimonis, remissió d'oficis, etc.), però al final, el judici es celebra de la mateixa forma, davant el Jutjat del Penal (o davant l'Audiència Provincial per als delictes més greus).

Assistència jurídica gratuïta

L'art. 2 de la Llei 1/1996, d'assistència jurídica gratuïta, reconeix el dret d'assistència jurídica gratuïta, amb independència de l'existència de recursos per a litigar, a les víctimes de violència de gènere, en aquells processos que tinguin vinculació, derivin o siguin conseqüència de la seva condició de víctimes⁷, i als i a les menors d'edat quan siguin víctimes d'abusos o maltractaments. També estableix que l'assistència jurídica es prestarà de forma immediata.

---

⁷ Als efectes de concessió del benefici de justícia gratuïta, la condició de víctima de violència de gènere s'adquirirà per qualsevol dels mitjans següents:

- a) es formuli denuncia
- b) querella
- c) s'iniciï un procediment penal per delictes de violència de gènere.

Aquesta assistència jurídica gratuïta es mantindrà mentre duri el procediment o quan, després de la seva finalització, s'ha dictat sentència condemnatòria.

El benefici de la justícia gratuïta es perdrà en cas de sentència absolutòria o arxiu ferm del procediment penal, sense l'obligació d'abonar el cost de les presentacions que ha gaudit gratuïtament fins aquest moment.

Per prestar aquesta assistència jurídica gratuïta tant l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona (al qual pertany el partit judicial d'Arenys de Mar), com l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Mataró disposen d'un **torn d'ofici especialitzat** per a víctimes de violència de gènere.

Aquest torn d'ofici està integrat per lletrats i lletrades amb formació específica en violència de gènere, que assessoraran i defensaran els interessos de la dona des de l'inici del procés judicial penal (presentació de la denúncia) i fins a la seva finalització. Així mateix, al lletrat/da assignat li correspondrà la defensa de la dona, durant el temps que duri la designa, en aquells altres procediments penals per violència de gènere que es puguin iniciar amb posterioritat, i li correspondrà també la tramitació del procés civil (separació, divorci, guarda i aliments) connex al procés penal.

Aquest torn d'ofici especialitzat ha de garantir que hi hagi disponibles advocats/advocades especialitzats les 24 hores del dia, els 365 dies de l'any. L'activació d'aquest torn es fa a través dels cossos policials quan la dona va a presentar la denúncia. Com a dret, l'assistència lletrada no és preceptiva a l'hora de presentar la denúncia, per això **cal sempre informar la dona d'aquest dret i de la conveniència d'exercitar-lo**. És molt important comptar amb assistència lletrada des del moment de presentar la denúncia, per tal que aquesta estigui ben redactada i així poder provar millor, durant el procés judicial, els fets denunciats.

En cas de dictar-se el sobreseïment de la causa penal o sentència absolutòria, si la dona vol continuar amb el mateix lletrat/da el procés de separació, divorci o mesures paternofilials caldrà que sol·liciti, a través del Servei d'Orientació Jurídica (SOJ) del col·legi d'advocats del seu territori, el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta, havent d'acreditar en aquest cas la seva capacitat econòmica.

Igualment, si la dona no vol presentar denúncia per violència però sí iniciar el tràmit de separació, divorci o guarda i aliments, se l'haurà d'adreçar al Servei d'Orientació Jurídica (SOJ), del Col·legi d'Advocats del seu territori, per tal que tramiti, amb acreditació de la seva capacitat econòmica, el reconeixement del dret a l'assistència jurídica gratuïta.

Orientació jurídica prèvia a la presentació de la denúncia

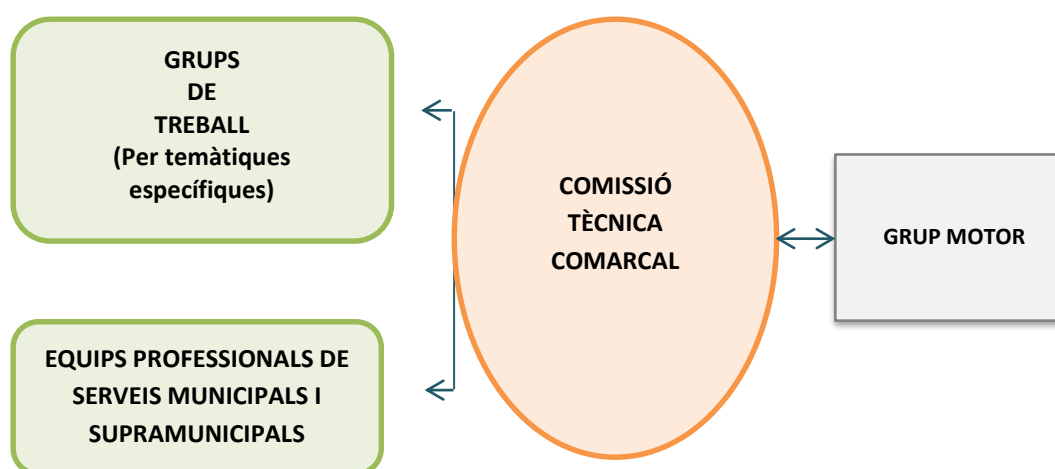
Si la dona no té clar si presentar denúncia o no, i vol demanar assessorament jurídic previ, pot adreçar-se a qualsevol dels serveis que compten amb juristes especialitzats/des en violència masculista. És a dir, al SIE, SIADs, al 900 900 120 i al 016.

8. TREBALL EN XARXA I ABORDATGE COORDINAT

Per a posar en pràctica el treball en xarxa és absolutament necessari crear una estructura formal i multisectorial. Aquesta estructura contaria amb un **grup motor**, encarregat de convocar i organitzar l'avaluació del protocol, **una estructura tècnica**, anomenada *Comissió Tècnica* encarregada de gestionar la xarxa i els **grups de treball** que es considerin necessaris per treballar i avançar en temàtiques concretes.

L'esquema gràfic que segueix reflecteix, de forma visual, aquesta estructura de coordinació:

Figura 7. Acord d'estructura de coordinació.

REPRESENTACIÓ INSTITUCIONAL I GRUP MOTOR

Encara que aquesta estructura no compta amb una "Mesa Institucional" de directores de serveis i càrrecs polítics responsables municipals per una qüestió de funcionalitat, quedarà políticament reconeguda, per la aprovació del protocol al Ple del Consell Comarcal i als Plens dels municipis de la comarca del Maresme. D'altra banda, el protocol s'ajusta als protocols sectorials de Salut i Mossos d'Esquadra.

El protocol compta amb un GRUP MOTOR, format pels professionals del SIE i del SIAD MARESME (i qualsevol altre professional que vulgui incorporar-se) que han estat els serveis impulsors de l'elaboració del protocol. El grup motor tindrà les funcions de convocar les reunions de la Comissió Tècnica, establir l'ordre del dia, recollir els informes i treballs dels grups de treball i de les necessitats detectades pels equips professionals de les xarxes municipals i fer l'avaluació anual del protocol. Haurà de

encarregar-se dels aspectes administratius com les actes de les reunions i la distribució de la informació. També serà el **Portaveu**, encarregat de transmetre els acords.

COMISSIÓ TÈCNICA COMARCAL

La Comissió Tècnica Comarcal (CTC) és l'òrgan de caràcter tècnic i professional amb representació multisectorial i territorial. Aquesta Comissió és **l'encarregada de la coordinació i la gestió estratègica de la xarxa i del circuit comarcal, així com de la implementació correcta del protocol.**

La CTC ha d'analitzar i **dirigir** les **demandes** i les **necessitats** que expressen els equips professionals de les xarxes municipals i supramunicipals, a través dels seus referents, als grups de treball.

La CTC ha d'estar **formada per representants de tots els àmbits** que participen en l'abordatge de la violència masclista: Serveis Socials, Serveis Especialitzats en dones i violència masclista, Serveis Sanitaris, Cossos de Seguretat, Col·legi d'Abocats/des, Fiscalia, Medicina Forense, Judicatura, Educació, Joventut... També hauria de tenir una representació territorial equilibrada amb els referents de les xarxes municipals.

Respecte a la **periodicitat**, la **CTC**, s'hauria de reunir **com a mínim dos cops a l'any**, per tal que esdevingui un veritable espai d'intercanvi i de consolidació del treball en xarxa a nivell comarcal.

Les principals **funcions** que la CTC hauria d'assumir són:

- Establir un pla de treball anual
- Determinar els plans de formació adequats a les necessitats dels i de les professionals del territori.
- Generar eines i estratègies que facilitin el bon funcionament dels serveis.
- Establir una metodologia conjunta de seguiment i recollida de dades.
- Dissenyar estratègies comarcals de prevenció i sensibilització.
- Avaluar la implementació i desenvolupament del circuit, d'acord amb els indicadors que es defineixin.
- Recollir i analitzar les dificultats produïdes en la pràctica diària del circuit i en el treball en xarxa dels professionals i fer propostes de millora i optimització del circuit i del treball en xarxa.

GRUPS DE TREBALL I/O COMISSIONS SECTORIALS

Aquests grups es creen **per a treballar específicament i de manera operativa aspectes concrets del desplegament del protocol** en els què cal aprofundir.

Tenint en compte les necessitats identificades durant el procés d'elaboració del protocol comarcal i els aspectes en els quals es va evidenciar la necessitat de millora, s'acorda crear els següents grups de treball:

Durant el procés de treball per a l'elaboració d'aquest protocol es van posar sobre la taula diferents necessitats, algunes de les quals s'han pogut abordar i d'altres han quedat com a reptes per al treball posterior.

○ **Prevenió i sensibilització:**

A la comarca del Maresme s'han portat a terme moltes accions a nivell de prevenció, que han comptat amb la participació de diferents àmbits, però s'evidencia una manca de planificació comarcal prèvia. El que es pretén, a partir d'ara, és crear un grup de treball en què participin referents de diversos àmbits des dels quals es pugui organitzar i ordenar un **Pla de prevenció** que tingui en compte:

- Amb quins sectors de població es vol treballar
- Les tipologies de les accions a portar a terme
- Quins serveis o programes són els encarregats de portar-les a terme
- Temporalitat de les actuacions
- Distribució territorial i abast de les accions

Pel que a la sensibilització, cal ressaltar la importància de programar Campanyes de Sensibilització a nivell comarcal de forma coordinada.

○ **Abordatge de les violències fora de l'àmbit de la parella:**

Una mancança que es va evidenciar durant el procés de treball fa referència a com **abordar aquelles violències que es donen en els àmbits familiar, laboral i comunitari**. D'acord amb la llei catalana, el protocol recull les diferents formes de violència masclista però, a la pràctica, es detecta una manca formació per a la intervenció especialitzada en aquests àmbits i eines per abordar, per exemple, les violències sexuals o per identificar les violències masclistes als espais públics. També les violències no heterosexuales són un repte en què caldrà anar treballant.

○ **Grups sectorials:**

Serien grups formats per professionals del mateix àmbit que volen reunir-se per treballar aspectes de la seva tasca professional: Grup de psicòlogues d'atenció a la dona, grup jurista, etc.

- **Grup de formació i capacitació:**

La seva missió seria programar un pla formatiu anual. Per això haurà de fer una diagnosi de les necessitats formatives dels professionals que intervenen al protocol i establir un ordre de prioritats.

EQUIPS PROFESSIONALS DE LES XARXES MUNICIPALS

Els òrgans anomenats Xarxes Municipals són espais de caràcter tècnic, conformats per professionals de diferents àmbits per tal d'establir i fer el seguiment de llurs protocols locals. Així, alguns municipis tenen la seva xarxa municipal, amb un funcionament autònom, tot i que tenen el suport del Consell Comarcal a disposició pel que puguin requerir. Cada xarxa municipal estableix la freqüència i continguts de sessions, així com la metodologia a emprar.

En relació a la comissió tècnica comarcal, és **molt recomanable que la persona que hi assisteixi tingui un vincle important, de lideratge o colideratge, a la xarxa municipal** i que pugui fer la funció d'assegurar l'aprovació i implementació del protocol comarcal, de vetllar per la concordança amb el protocol local, i de facilitar el traspàs d'informació de manera bidireccional. És a dir, és la persona que ha de poder fer arribar a la comissió comarcal les necessitats detectades en el municipi, així com els possibles avenços en qualsevol aspecte relacionat amb la violència masclista, alhora que ha de traslladar al municipi els acords als què s'arribi i les mesures que s'impulsin des de la comissió tècnica comarcal.

Els professionals de les xarxes municipals i dels serveis supramunicipals són les **persones que coneixen i aporten informació de les situacions concretes del territori**. Els equips professionals porten a terme el treball en xarxa de base, en coordinar-se entre serveis i recursos i en atendre les dones i llurs fills i filles. És necessari, doncs, garantir que reben tota la informació i suport de les estructures precedents. En aquest sentit, i tal com s'ha assenyalat, resulta cabdal la funció de la persona referent de cada servei o institució que participa de la comissió tècnica comarcal, com a transmissor bidireccional entre aquesta i el seu equip.

9. MAPA DE RECURSOS I SERVEIS

9.1. RECURSOS SOCIALS, ESPECIALITZATS I D'ACOLLIMENT

		SERVEIS SOCIALS BÀSICS					
Recursos socials		Àrea bàsica de Serveis Socials (ABSS) de Premià de Mar	Àrea bàsica de Serveis Socials (ABSS) de Pineda de Mar	Àrea bàsica de Serveis Socials (ABSS) de Masnou	Àrea bàsica de Serveis Socials (ABSS) de Mataró	Àrea bàsica de Serveis Socials de Vilassar de Mar	Equips bàsics d'atenció social primària (EBASP) (municipis amb menys de 20.000 hab.) en coordinació amb l'Àrea bàsica de Serveis Socials del Maresme (comarcal)
		SERVEIS D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ A LES DONES			SERVEI D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA		
Recursos especialitzats		Servei d'informació i atenció a les dones (SIAD) de Mataró			Servei d'Intervenció Especialitzada (SIE) de Mataró Maresme (comarcal)		
		Centre d'Informació i Recursos per a les Dones (CIRD) del Masnou					
		Servei d'informació i atenció a les dones (SIAD) de Pineda de Mar					
		Servei d'informació i atenció a les dones (SIAD) de Premià de Mar					
		Servei d'informació i atenció a les dones (SIAD) de Vilassar de Mar					
Recursos d'acolliment		Servei d'informació i atenció a les dones (SIAD) del Maresme (comarcal – per municipis de menys de 20.000 hab.)					
		Serveis d'atenció i acolliment d'urgències – Consell Comarcal del Maresme					
		Serveis d'atenció i acolliment de llarga estada – Departament de Treball, Afers Socials i Famílies					

9.2. RECURSOS SANITARIS

ATENCIÓ HOSPITALÀRIA

Hospital de Mataró - Consorci Sanitari del Maresme

Àrea d'influència:

Arenys de Mar, Arenys de Munt, Argentona, Cabrera de Mar, Cabrils, Caldes d'Estrac, Canyamars i Dosrius, Mataró, Òrrius, Premià de Dalt, Premià de Mar, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Vicenç de Montalt, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt.

Hospital Comarcal Sant Jaume de Calella - Corporació de Salut del Maresme i la Selva

Àrea d'influència: Calella, Canet de Mar, Malgrat de Mar, Pineda de Mar, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Iscle de Vallalta, Sant Pol de Mar, Tordera.

Hospital Germans Trias i Pujol de Can Ruti - Institut Català de la Salut

Àrea d'influència: Alella, El Masnou, Montgat, Teià, Tiana.

ATENCIÓ PRIMÀRIA

Centres d'Atenció Primària (CAP) i Consultoris Locals (CL):

CL d'Alella (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP El Masnou)

CAP Arenys de Mar

CL Arenys de Munt (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP d'Arenys de Mar)

CAP d'Argentona

CL Cabrera de Mar (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Vilassar de Mar)

CL Cabriels (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Vilassar de Mar)

CL Caldes d'Estrac (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP de Sant Andreu de Llavanes)

CAP Calella

CAP Canet de Mar

CL Dosrius (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Argentona)

CAP Malgrat

CAP El Masnou

CAP Mataró:

- CAP La Riera de Mataró (àrea 1)
- CAP Mataró Centre (àrea 2)
- CAP Rocafonda-Palau (àrea 3)
- CAP Cirera Molins (àrea 4)
- CAP Ronda Cerdanya (àrea 5)
- CAP La Llàntia (àrea 5)
- CAP El Maresme (àrea 6) – Servei Ordinari d'Urgències Mataró

CAP Montgat

CL Òrrius (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Argentona)

CL Palafolls (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Malgrat)

CAP Pineda de Mar

CL Premià de Dalt (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Premià de Mar)

CAP Premià de Mar

CAP Sant Andreu de Llavanes

CL Sant Cebrià de Vallalta (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Canet de Mar)

CL Sant Iscle de Vallalta (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Canet de Mar)

CL Sant Pol (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Canet de Mar)

Sant Vicenç de Montalt (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP de Sant Andreu de Llavanes)

CL Santa Susanna (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Pineda de Mar)

CL Teià (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP El Masnou)

CL Tiana (fora horari d'atenció, adreçar-se al CAP Montgat)

CAP Tordera

CAP Vilassar de Dalt

CAP Vilassar de Mar

ALTRES SERVEIS D'ATENCIÓ

Salut mental

Comunitat terapèutica del Maresme:

- Centre de Salut Mental d'Adults Maresme-Nord. Hospital Comarcal Sant Jaume de Calella
- Centre de Salut Mental d'Adults Maresme Sud
- Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil Maresme Nord
- Centre de dia Maresme Nord
- Centre de dia Premià de Mar
- Centre de dia Maresme
- Per urgències: Hospital de Mataró

Consorci Sanitari del Maresme:

- Centre de Salut Mental d'Adults-Hospital de Mataró
- Centre de Salut Mental Infantojuvenil - Hospital de Mataró
- Hospital de Dia de Salut Mental Adults i Infantojuvenil -Hospital de Mataró

Drogodependències:

Centre d'Atenció a les Drogodependències – Hospital de Mataró

UAD, unitat d'atenció a les drogodependències - Hospital Comarcal Sant Jaume de Calella

Salut sexual i reproductiva:

Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva Maresme (ASSIR) - CAP La Riera de Mataró (àrea 1)

Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva Maresme (ASSIR) - CAP Arenys de Mar

Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva Maresme (ASSIR) - Badalona

9.3. RECURSOS POLICIAIS I JUDICIALS

Recursos Policials	<p>Mossos d'Esquadra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grup d'Atenció a la Víctima (GAV) - Comissaria Mataró - Grup d'Atenció a la Víctima (GAV) - Comissaria Arenys de Mar - Grup d'Atenció a la Víctima (GAV) - Comissaria de Pineda de Mar - Grup d'Atenció a la Víctima (GAV) - Comissaria de Premià de Mar <p>Polícia local a cada municipi</p> <p>Telèfon d'emergència: 112</p>			
	Recursos Judicials	<p>JUTJATS</p> <p>Jutjat de Violència contra la dona nº 1 de Mataró</p> <p>Jutjat de Violència contra la dona nº 6 d'Arenys de Mar, específic de violència contra la dona</p>	<p>OFICINA D'ATENCIÓ A LA VÍCTIMA DEL DELICTE</p> <p>Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte de Barcelona</p>	<p>ADVOCACIA I MEDICINA</p> <p>Col·legi d'advocats de Mataró (torn d'ofici especial de violència contra les dones), que actua en el partit judicial de Mataró</p> <p>Col·legi de l'Advocacia de Barcelona ICAB (torn d'ofici especial de violència contra les dones), que actua en el partit judicial d'Arenys de Mar.</p> <p>Metges i metgesses forense adscrits als Jutjats d'Arenys de Mar i de Mataró</p>

10. ANNEXOS

10.1. ANNEX 1

Índex de figures

Figura 1. Fases del procés d'elaboració.

Figura 2. Obtenció d'informació en la Fase de tast.

Figura 3. Obtenció d'informació en la Fase d'anàlisi de la situació de partida.

Figura 4. Obtenció d'informació en la Fase d'elaboració del protocol.

Figura 5. Model d'anàlisi ecològica.

Figura 6. El Cicle de la violència

10.2. ANNEX 2

Eines per a la detecció⁸

PREGUNTES GENERALS PER A LA RECERCA ACTIVA DE CASOS DE VIOLÈNCIA

Segons el coneixement que es tingui i el clima de confiança que existeixi pot ser necessari **contextualitzar** prèviament les preguntes i fer una introducció del tipus de les següents:

- ✓ Ja saps que ara es parla molt de la violència, és un problema molt comú i pot ser molt greu.
- ✓ Moltes persones experimenten algun tipus de violència a la seva vida.

Posteriorment, es pot seguir per **aspectes generals** a través de **preguntes** més directes:

- ✓ Com van les coses a casa?
- ✓ A què creus que és degut el teu malestar?
- ✓ Et preocupa alguna cosa?
- ✓ Estàs vivint alguna situació problemàtica que et faci sentir així?
- ✓ Les relacions de parella són de vegades violentes. Què passa quan teniu una baralla a casa? Com són aquestes baralles?
- ✓ Has viscut o vius violència psicològica, física o sexual per part de la teva parella? De quin tipus?

⁸ Les preguntes per a la recerca activa de casos de violència i els indicadors d'ajuda a la detecció estan estrets del [Protocol per l'abordatge integral de la violència de gènere d'Argentina](#), 2014.

- ✓ Ha succeït últimament alguna cosa a la teva vida que et faci estar preocupada o trist? Que potser tens algun problema amb la parella?
Amb els infants?
- ✓ Sembla com si estiguessis en alerta. De què tens por?
- ✓ Tens alguna dificultat per veure els amics o la família? Què t'impedeix fer-ho?

INDICADORS D'AJUDA A LA DETECCIÓ

Actitud i/o estat durant l'entrevista:

- ✓ Trets depressius i de desànim amb baixa autoestima i culpabilitat inexplicables.
- ✓ Actitud de terror o evasió, dificultat d'explicar-se i incomoditat.
- ✓ Vergonya, comunicació difícil i evitació de la mirada.
- ✓ Estat d'ansietat o angoixa, indignació fora de context, agressivitat amb el personal professional que l'atén.
- ✓ Aïllament, falta de relacions amb altres persones.
- ✓ Manca de cura personal.
- ✓ Justificació de lesions o treure'n la importància.
- ✓ Si la parella és present: busca aprovació i denota terror en les respostes.

Actitud de la parella:

- ✓ Demana estar present a la entrevista.
- ✓ Control sobre tot el que diu: contesta interromp per precisar o matisar el seu relat
- ✓ Necessitat de demostrar excés de preocupació o cura.
- ✓ Pot presentar-se nerviós i fins i tot hostil o agressiu.

10.3. ANNEX 3

Recomanacions i estratègies per l'entrevista davant la sospita de violència⁹

En aquest protocol, es recomana mantenir una actitud d'atenció activa davant la possibilitat que les dones i llurs fills i filles pateixin una situació de violència, l'hagin patida o es trobin en risc de patir-la.

En el moment en què des de qualsevol servei hi hagi sospita d'una situació de violència, el pas següent serà tractar de confirmar o descartar aquesta situació.

Per això, els professionals que detectin o atenguin la situació hauran de recollir el major nombre d'indicadors possibles o dur a terme una entrevista per confirmar o descartar aquesta situació.

RECOMANACIONS PER A L'ENTREVISTA

- ✓ Fer l'entrevista i assegurant la confidencialitat.
- ✓ Observar-ne les actituds i l'estat emocional (a través del llenguatge verbal i no verbal).
- ✓ Facilitar-li l'expressió de sentiments.
- ✓ Mantenir-hi una actitud empàtica, que faciliti la comunicació, amb una escolta activa.
- ✓ Seguir una seqüència lògica: de preguntes més generals i indirectes a altres de més concretes i directes.
- ✓ Expressar clarament que mai no està justificada la violència en les relacions humanes- Fer sentir que no és culpable de la violència soferta
- ✓ Creure-la sense posar en dubte la seva interpretació dels fets, sense emetre judicis, intentant fer-li perdre la por per haver revelat l'abús.
- ✓ Ajudar-la a pensar i a ordenar les idees.
- ✓ No donar-li falses esperances.
- ✓ No criticar-ne l'actitud o l'absència de resposta amb frases com ara: Per què segueix amb ell? Si volguéssiu posar-hi fi, se n'aniria,...
- ✓ No infravalorar la sensació de perill expressada.
- ✓ No recomanar-li teràpia de parella ni mediació familiar.
- ✓ No adoptar-hi una actitud paternalista.

---

⁹ Les recomanacions per l'entrevista davant la sospita de violència estan estretes del Protocol per l'abordatge integral de la violència de gènere d'Argenton, 2014.

10.4. ANNEX 4

Mesures d'autoprotecció per a dones¹⁰

Si la teva parella:

- ✓ Et truca o t'envia missatges contínuament.
- ✓ Et demana explicacions per a tot

Això són estratègies de control.

- ✓ No li agrada que vagis amb les amigues o que vegis la teva família.

Aquestes actituds provoquen l'aïllament.

- ✓ Li tens por.
- ✓ T'insulta o t'humilia.
- ✓ T'amenaça de quedar-se amb els teus fills i filles

Això són accions intimidatòries.

- ✓ T'ha pegat o t'ha donat empentes.
- ✓ T'ha obligat a mantenir relacions sexuals

Aquestes conductes són agressions.

HAS DE SABER QUE...

- Tu no has provocat aquesta situació; només la persona que exerceix la violència n'és la responsable.
- Les situacions personals com la pèrdua de feina, els problemes econòmics, el consum d'alcohol o drogues poden facilitar la violència, però no en són la causa.
- La violència masclista no és una qüestió privada, tens dret que t'escoltin, t'ajudin i et protegeixin.

Si convius amb l'agressor:

- ✓ Planifica la teva seguretat.
- ✓ Explica la teva situació a les persones més properes.
- ✓ Informa el veïnat de més confiança perquè avisin la policia si senten aldarulls.
- ✓ Denuncia qualsevol tipus de violència, sigui física o verbal. Mantenir en secret la violència protegeix l'agressor i dificulta la teva protecció i la dels teus fills i filles.
- ✓ Tingues el telèfon d'emergències 112 sempre present.

¹⁰ Mesures estretes del document "Mesures d'Autoprotecció per a dones" de la Generalitat de Catalunya i els Mossos d'Esquadra.

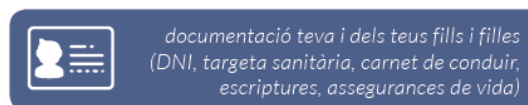
Pensa i planifica un pla de fugida:

- ✓ Informa aquelles persones de confiança que necessitis o et puguin ajudar, en el cas que hagi de marxar de manera precipitada.
- ✓ Prepara una maleta amb el mínim imprescindible tant per a tu com per als teus fills i filles; és convenient deixar aquesta maleta a una persona de confiança fora de casa.

KIT D'EMERGÈNCIA PER A TU I ELS TEUS FILLS I FILLES

- ✓ Roba
- ✓ Productes d'higiene que necessitis
- ✓ Medicaments, si cal
- ✓ Còpia de les claus de casa i del cotxe
- ✓ Documentació teva i dels teus fills i filles (DNI, targeta sanitària, carnet de conduir, escriptures, assegurances de vida)

kit d'emergència per a tu i els teus fills i filles

Si es produeix una agressió

Durant l'agressió

- ✓ Demana ajuda al telèfon d'emergències 112.
- ✓ Si sents que estàs en perill, surt immediatament del domicili.
- ✓ Si no pots sortir del domicili, ves a alguna habitació on puguis tancar-te i crida perquè et sentin el veïnat.
- ✓ No entris a les habitacions on hi hagi objectes perillosos (per exemple, la cuina o el garatge).

- ✓ Si no has pogut refugiar-te, fes el màxim soroll i crida per alertar el veïnat.
- ✓ Protegeix-te en tot moment les zones vitals (cap, coll i pit) amb algun objecte o bé amb les mans.

Després de l'agressió

- ✓ Truca immediatament al 112 i demana ajuda.
- ✓ Si l'autor ha marxat del domicili, tanca la porta amb clau i deixa-la posada, tanca finestres i altres possibles entrades.
- ✓ Si has sortit del domicili, busca un lloc segur o concorregut i espera l'arribada de la policia o de l'ambulància.
- ✓ Ves a un centre mèdic i recorda guardar els informes que t'han donat després d'examinar-te arran de la situació de violència.
- ✓ Si has patit una agressió sexual o un abús sexual, ves a un centre hospitalari, on et faran una revisió. Guarda bé la roba que portaves en el moment de l'agressió, i no et dutxis, no beguis aigua, no et rentis les dents ni glopegis, ni facis res que pugui destruir tot allò que pot ser una prova de l'agressió que has patit.

Si vols trencar la relació

- ✓ No manifestis mai a l'agressor la intenció de trencar la relació fins a tenir preparades les condicions bàsiques de seguretat per evitar una situació de risc en la convivència.
- ✓ Informa't als serveis socials o a serveis especialitzats (serveis d'informació i atenció a la dona i serveis d'intervenció especialitzada), on podràs rebre atenció psicològica i social i orientació jurídica.
- ✓ Cal que tinguis un lloc segur on anar a viure; si no el trobes, dirigeix-te als serveis socials del municipi on estiguis empadronada o a la policia per tal que et gestionin un lloc d'acolliment.

Si ja no convius amb l'agressor

- ✓ MAI acceptis quedar a soles amb l'agressor o anar a un lloc "més tranquil" per parlar.
- ✓ Utilitza totes les mesures de seguretat al teu abast (per exemple, servei d'alarma, canvi de pany de la porta, reforç del tancament de les finestres...).

- ✓ Observa l'entorn en sortir de casa i de la feina per controlar que no hi hagi l'agressor o el seu vehicle.
- ✓ Utilitza el tancament centralitzat del cotxe i, durant els trajectes, comprova pel retrovisor que no et segueixen.
- ✓ Evita rutines habituals o llocs que freqüentaves amb l'agressor.

Seguretat a internet i les xarxes socials

Ús de telefonia fixa i mòbil

- ✓ Talla tota comunicació (missatges, whatsapps, correu electrònic) amb l'agressor. No esborris els missatges rebuts, et poden servir en el procés judicial.
- ✓ No responguis a trucades ni missatges de números desconeguts.
- ✓ Si t'és possible, canvia el número de mòbil i dóna'l només a persones de plena confiança.
- ✓ Deshabilita l'opció GPS del teu mòbil.
- ✓ Anota els números desconeguts i el dia i hora de les trucades, sense esborrar les trucades perdudes ni els missatges.
- ✓ Si hi ha la possibilitat que l'agressor hagi manipulat el teu mòbil, formateja'l per evitar que et pugui controlar des d'un programa extern.

Ús d'internet i les xarxes socials

- ✓ Bloqueja l'ordinador amb contrasenya.
- ✓ Canvia les contrasenyes de tots els serveis que tinguis actius (correu, xarxes socials, banca electrònica, etc.).
- ✓ Revisa el grau de privacitat que estàs utilitzant a les xarxes.
- ✓ Elimina o bloqueja l'agressor i els contactes en comú que puguin donar-li informació.
- ✓ Si necessites mantenir l'anonimat, dóna't de baixa de tots els perfils i obre'n de nous.
- ✓ Si tens correus electrònics o missatges de l'agressor a les xarxes socials, fes captures de pantalla per poder presentar-les com a prova de la violència.
- ✓ No pengis dades personals, ni fotos ni comentaris que indiquin exactament on ets, els llocs que freqüentes, sortides i horaris, etc.

Si hi ha fills i filles

- ✓ Explica'ls que la violència no es pot permetre mai i que res no la justifica.
- ✓ Explica'ls que, si es dóna una situació de violència, s'han de protegir i no hi han d'interferir.
- ✓ Pots concretar una paraula clau per a les situacions de risc perquè, quan la sentin, sàpiguen que han d'anar a demanar ajuda.
- ✓ Si decideixes marxar, fes-ho sempre amb els teus fills i filles; això no afectarà l'obtenció de la custòdia dels menors.

En cas de denúncia

- ✓ Pots denunciar-ho en una comissaria dels Mossos d'Esquadra, a la Policia Local o directament a la Fiscalia, els jutjats de violència sobre la dona o els jutjats de guàrdia.
- ✓ Tens dret a una assistència jurídica del torn d'ofici especialitzat o bé a un advocat que hagi escollit.
- ✓ En el moment que interposis la denúncia, els Mossos d'Esquadra faran una valoració policial de risc per establir el seguiment i les mesures de protecció policials.
- ✓ Una vegada tramesa la denúncia al jutjat competent, s'iniciarà el procés judicial.

10.5. ANNEX 5

RDV – BCN. Protocol de valoració del risc de violència de parella contra la dona. Circuit Barcelona contra la violència vers les dones.

Núm. Expedient / Núm. Història:		Data de la valoració:		
Nom i cognoms de la dona:				
DNI / NIE / Passaport:		Data de Naixement:		
Història de conducta violenta de la parella o ex-parella				
		SI	NO	ES DESCONEIX
1	Agressions o violència física i/o sexual en els últims 18 mesos cap a la dona o cap a parelles anteriors.	☐	☐	☐
2	Agressions o violència vers terceres persones siguin familiars (fills/filles o d'altres) o no.	☐	☐	☐
3	Agressions a la dona quan estava embarassada.	☐	☐	☐
4	Antecedents policials/judicials de violència vers la parella/ex-parella (parella actual o d'altres parelles en episodis anteriors).	☐	☐	☐
5	L'agressor ha trencat mesures judicials de protecció de la dona.	☐	☐	☐
Amenaces i/o abusos greus contra la dona				
		SI	NO	ES DESCONEIX
6	La dona ha rebut amenaces greus i creïbles, i/o amb ús d'armes, respecte la seva integritat física.	☐	☐	☐
7	La dona ha patit un abús emocional i verbal greu en els últims 6 mesos.	☐	☐	☐
Circumstàncies agreujants				
		SI	NO	ES DESCONEIX
8	La dona comunica al presumpte agressor la voluntat de separar-se o fa menys de sis mesos que s'ha produït la separació.	☐	☐	☐
9	Increment en els últims sis mesos en la freqüència o gravetat dels episodis de violència.	☐	☐	☐
10	El presumpte agressor abusa de drogues i/o alcohol.	☐	☐	☐
11	Diagnòstic o història de trastorn mental sever del presumpte agressor.	☐	☐	☐
12	Tinença o fàcil accés a armes per part del presumpte agressor.	☐	☐	☐
13	Intents o idees de suïcidi per part del presumpte agressor.	☐	☐	☐

14 Control extrem dels actes de la dona per gelosia o similar.

Factors de vulnerabilitat de la dona **SI** **NO** **ES DESCONEIX**

15 Aïllament social i/o manca de recursos personals de la dona, i/o la dona justifica la violència exercida pel presumpte agressor, i/o presència de fills/filles menors i/o dependents de la dona.

Percepció de la situació de risc per part de la dona **SI** **NO** **ES DESCONEIX**

16 La dona creu que el presumpte agressor és capaç de matar-la personalment o a través de terceres persones.

SUMA DE RESPOSTES AFIRMATIVES / VALORACIÓ DEL RISC		TOTAL ES DESCONEIX	
BAIX RISC (d'1 a 7 respostes afirmatives)		El RVD-BCN és útil si es disposa d'informació respecte de 7 o més factors de risc . En cas contrari es recomana no fer valoracions definitives fins a completar el nombre mínim de factors de risc esmentats.	
MIG RISC (de 8 a 9 respostes afirmatives)			
ALT RISC (de 10 a 16 respostes afirmatives)			

Altres factor/s clau per valorar el risc que viu aquesta dona i que el o la professional troba a faltar al llistat anterior (enumerar però no puntuar)

Està embarassada en el moment de fer aquesta valoració.

Hi ha indicis que la parella o ex-parella té intenció de matar-la.

Altres (especificar):

-

-

-

VALORACIÓ DEL RISC PER PART DEL O DE LA PROFESSIONAL

La valoració del risc per part del o de la professional es fa a partir dels apartats anteriors (puntuació obtinguda,

quantitat de factors de risc sense informació i presència d'altres factors de risc importants per aquesta valoració).

BAIX RISC

MIG RISC

ALT RISC

**Observacions
d'interès**

ACTUACIÓ EN FUNCIÓ DE LA VALORACIÓ DEL RISC ACTUAL EXISTENT

CIRCUMSTÀNCIES PREVISIBLES QUE PODEN AUGMENTAR EL NIVELL DE RISC EN EL FUTUR (ALERTA)

(Per exemple: Sortida presó de l'agressor, retorn de l'agressor del país d'origen o d'altres destins, etc.)

Professional que fa la valoració:

Nom i cognoms o núm. identificació: /

E-mail:

Telèfon/s:

Fax:

DNI / NIE / Passaport:

Adreça:

INSTRUCCIONS ABREVIADES D'ÚS DEL RVD-BCN

1. Objectiu

Proporcionar als i a les professionals que atenen dones que viuen situacions de violència masclista una eina que ajudi a valorar el risc que succeeixin a curt termini actes violents greus per part de la seva parella o ex-parella.

2. Característiques

- Incorpora factors de risc contrastats i vàlids per valorar la probabilitat i immediatesa del risc que succeeixin actes violents.
- Té un caràcter indicatiu i no pas probatori. Ajuda al i a la professional a valorar el risc que succeeixin actes violents.

3. Funcions

- Valorar el risc.
- Registrar quina actuació es realitza en funció de la valoració del risc actual existent.
- Alertar sobre possibles circumstàncies previsibles que poden augmentar el nivell de risc en el futur.

4. Quan cal utilitzar el RVD-BCN

- Quan el o la professional té coneixement que la dona viu una situació de violència o la dona ho expressa.
- Sempre que es modifiquin les circumstàncies de la situació en que es troba la dona i que puguin fer variar el risc de violència.
- Preventivament cada 3 mesos.

5. Quan no cal utilitzar el RVD-BCN

- Quan ja hi ha una valoració actual del risc i no disposem d'informació addicional.
(Per exemple: la dona té protecció policial les 24 hores per mandat judicial; quan ja hi ha un altre servei que ha aplicat el protocol en l'últim mes i les circumstàncies no han canviat des d'aleshores, etc.).
- L'agressor es troba ingressat a presó sense permisos, llevat que:
  - Hi hagi la possibilitat que pugui induir l'agressió per part de tercers (família o d'altres).

- Estigui prevista la sortida de la presó (permisos o sortida definitiva) i calgui activar la funció d'alerta del RVD-BCN.

6. Estructura

6.1 Valoració del risc

- **Llistat de factors de risc:** S'han seleccionat un total de 16 factors de risc amb tres opcions de resposta (Sí, No o es desconeix). Estan agrupats en **cinc categories:**
  - Història de conducta violenta del presumpte maltractador
  - Amenaces i/o abusos greus contra la dona
  - Circumstàncies agreujants
  - Factors de vulnerabilitat de la dona
  - Percepció de la situació de risc per part de la dona

Es trobarà la descripció de cada factor de risc a l'últim apartat d'aquestes instruccions

La suma de respostes afirmatives indica un nivell de risc segons els intervals definits al

RVD-BCN:

- Baix risc (1 a 7 punts)
  - Mig risc (8 o 9 punts)
  - Alt risc (10 a 16 punts)
- **Quantitat de factors de risc sobre els que es disposa d'informació:** Aquest protocol és útil si es disposa d'informació respecte de 7 o més factors de risc. En cas contrari es recomana no fer valoracions definitives fins a completar el nombre mínim de factors de risc esmentats.
- **Presència d'altres factors de risc claus** per valorar el risc i que el o la professional troba a faltar en el llistat anterior: Hi ha factors de risc que, tot i ser importants, es donen solament en alguns casos motiu pel qual s'ha desestimat incorporar-los en el llistat anterior, però sí cal tenir-los en compte a l'hora de fer la valoració final del risc existent.

Per exemple:

- *Està embarassada en el moment de fer aquesta valoració.*
- *Hi ha indicis que la parella o ex-parella té intenció de matar-la*
-

6.2 Descripció actuació realitzada en funció risc

Breu descripció de la intervenció realitzada directament vinculada a la valoració de risc.

6.3 Circumstàncies previsibles que poden augmentar el nivell de risc en el futur (Alerta)

Per exemple: Sortida de presó de l'agressor (permisos o sortida definitiva), retorn de l'agressor dels país d'origen o d'altres destins, etc.

7. Metodologia

- El complimenta el o la professional que està atenent la dona.
- Ho fa a partir de la informació que li proporciona la mateixa dona i, si en té accés, també a partir de la informació que li proporcionen altres serveis i la documentació disponible (sentències judicials, etc.).
- Les preguntes no s'han de formular com si es tractés de l'administració d'un qüestionari. Sovint la dona proporciona de manera espontània informació útil pel protocol, i/o be és el o la professional qui pregunta a la dona al respecte d'una manera flexible i en el moment oportú en el context d'una entrevista, o segons el tipus de servei de que es tracti i com es trobi la dona, en el decurs de varies entrevistes.
- No està dissenyat com un qüestionari a omplir directament per la dona.

8. Descripció dels factors de risc

Història de conducta violenta de la parella o ex-parella

1. Agressions o violència física i/o sexual en els últims 18 mesos cap a la dona o cap a parelles anteriors.

Acció no accidental que durant els últims 18 mesos ha provocat dany físic i/ o sexual. S'entén per violència física qualsevol agressió (cops de puny, bufetades, esgarrapades, empentes, patades,...), amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany. S'entén per violència sexual qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició de relacions sexuals, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

2. Agressions o violència vers terceres persones siguin familiars (fills/filles o d'altres) o no.

El presumpte agressor va exercir agressió física, sexual o intent real d'agressió a:

- Membres de la família (tant família consanguínia com política)
- Coneguts/des (amics/gues, companys/es de feina, veïns/nes)
- Persones desconegudes.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

3. Agressions a la dona quan estava embarassada

Agresió física i/o sexual durant el període de gestació de la dona per part de la seva parella/ex-parella. S'inclou també l'agresió psicològica greu i persistent.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

4. Antecedents policials/judicials de violència vers la parella/ex-parella (parella actual o d'altres parelles en episodis anteriors).

En l'històric delictiu i/o policial del presumpte agressor consten antecedents per haver agredit físicament, sexualment o emocionalment a qualsevol parella sentimental que hagi tingut o té en l'actualitat.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

5. L'agressor ha trencat mesures judicials de protecció de la dona.

L'agressor ha trencat una mesura de protecció. Per exemple: té condemnes o diligències policials com a conseqüència d'haver trencat una mesura de protecció vers la parella o ex-parella.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

6. La dona ha rebut amenaces greus i creïbles, i/o amb ús d'armes, respecte la seva integritat física.

El presumpte agressor amenaça, intimida o coacciona amb o sense ús d'armes a la dona.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

7. La dona ha patit un abús emocional i verbal greu en els últims 6 mesos.

Acció no accidental que durant els últims 6 mesos provoca dany emocional. S'entén per abús emocional i verbal greu: desvaloritzacions, humiliacions, insults, amenaces, crítiques, menyspreus, burles, vexacions, exigència d'obediència i submissió, de coerció verbal o qualsevol altre limitació del seu àmbit de llibertat.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

Circumstàncies agreujants

8. La dona comunica al presumpte agressor la voluntat de separar-se o fa menys de sis mesos que s'ha produït la separació.

En el moment de la valoració i/o de l'incident la dona ha informat al presumpte agressor de la seva intenció de trencar la relació sentimental o ja es troben separats des de fa menys de 6 mesos.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

9. Increment en els últims sis mesos en la freqüència o gravetat dels episodis de violència.

Increment en la freqüència i/o gravetat de les conductes agressives vers la parella o ex-parella al llarg dels últims 6 mesos.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

10. El presumpte agressor abusa de drogues i/o alcohol.

El presumpte agressor és depenent o abusa de substàncies tòxiques legals i/o il·legals (cocaïna, alcohol, haixix, heroïna, psicofàrmacs...).

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

11. Diagnòstic o història de trastorn mental sever del presumpte agressor.

Diagnòstic o història de trastorn mental sever del presumpte agressor, considerant com a tal, per exemple:

- Trastorn de personalitat amb ira, impulsivitat o inestabilitat emocional.
- Trastorn esquizofrènic, depressió major, trastorn bipolar, trastorn paranoic i similars.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

12. Tinença o fàcil accés a armes per part del presumpte agressor.

El presumpte agressor té permís d'armes, disposa d'elles o té la possibilitat real d'accés a les mateixes.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

13. Intents o idees de suïcidi per part del presumpte agressor.

El presumpte agressor ha intentat, ha tingut o té idees de suïcidi.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

14. Control extrem de la conducta de la dona per gelosia o similar.

El presumpte agressor manifesta conductes de control, assetjament i limitació de les llibertats de la dona motivades per la presència de gelosia o similars (per exemple, per creences culturals o d'altres).

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

Factors de vulnerabilitat de la dona

15. Aïllament social i/o manca de recursos personals de la dona, i/o la dona justifica la violència exercida pel presumpte agressor, i/o presència de fills/filles menors i/o dependents de la dona.

La dona no té, o no pot disposar, de recursos personals, socials, familiars, econòmics i/o laborals, o aquests són molt escassos. Presenta un aïllament en alguna o vàries de les àrees esmentades.

i/o

La dona justifica, minimitza o nega que el presumpte agressor hagi exercit algun tipus de violència vers la seva persona (és bona persona, però quan beu perd el control i es torna violent; ell no vol fer-ho però a vegades es posa nerviós; és que jo no faig les coses bé i ell s'empipa, ell actua d'acord a les seves costums i creences, ...).

i/o

La dona té al seu càrrec fills/filles menors i/o dependents d'ella, que són comuns/es o no amb el presumpte agressor.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

Percepció de la situació de risc per part de la dona

16. La dona creu que el presumpte agressor és capaç de matar-la personalment o a través de terceres persones.

La dona té la percepció real de l'elevat risc al qual es troba exposada tenint la convicció de que el presumpte agressor és capaç de matar-la o de fer complir les amenaces de mort a través d'altres persones (familiars, amistats, sicaris, etc.).

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN

9. Serveis que poden utilitzar el RVD-BCN

El RVD-BCN està validat per ser utilitzat en els àmbits: Departament de Justícia (Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte, Equip d'Assessorament Tècnic Penal, i d'altres), Fiscalia Coordinadora de Violència Domèstica (TSJ), Cossos Policials (Mossos d'Esquadra i Guàrdia Urbana), Serveis de Salut (Urgències, Serveis d'Atenció Primària, Hospitals), Serveis Socials (serveis generalistes, del dispositiu d'atenció per violència masclista i resta de dispositius d'atenció), Institut Català de les Dones (ICD).

Si es desitja més informació es pot consultar el document de **Protocol de Valoració del Risc de Violència contra la Dona per part de la seva parella o ex-parella - RVD-BCN**

10.6. ANNEX 6

TRACTAMENT DE LES DADES EN ELS CIRCUITS TERRITORIALS¹¹

PROTECCIÓ DE DADES

En aquest capítol VIII es concreten les finalitats i s'especifiquen els usos del tractament de les dades personals de dones en situacions de violència masclista en relació amb les diferents parts que hi intervenen.

Consideracions generals:

L'actuació dels serveis públics en l'àmbit de la violència masclista s'emmarca, principalment, dins del context normatiu següent:

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista¹², disposa:

- En l'article 11.1 que *totes les persones professionals, especialment les professionals de la salut, dels serveis socials i de l'educació, han d'intervenir obligatòriament quan tinguin coneixement d'una situació de risc o d'una evidència fonamentada de violència masclista, d'acord amb els protocols específics i en coordinació* amb els serveis de la Xarxa d'atenció i recuperació integral.
- L'article 78 de la mateixa llei regula que *“les administracions públiques competents s'han de cedir mútuament les dades de caràcter personal necessàries, amb la finalitat de gestionar adequadament els serveis de la Xarxa d'atenció i recuperació integral i les prestacions econòmiques previstes per aquesta llei, i també d'altres que s'estableixin per llei i que estiguin relacionades amb la violència masclista”*.
- També, l'article 85 que regula els protocols per a una intervenció coordinada contra la violència masclista, concretament en el punt 2.b, es recull *l'obligació d'establir els mecanismes de coordinació i cooperació que permetin una transmissió d'informació continuada i fluida entre els organismes implicats*.

En relació amb el tractament de dades personals que es dugui a terme en el context del Protocol marc i dels circuits territorials:

- Cal que s'emmarqui en el que disposa el Reglament (UE) del Parlament Europeu i del Consell de 27 d'abril de 2016 relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades, d'ara endavant RGPD)⁵.

¹¹ Dades extretes de:

http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/violencia_masclista/coordinacio/protocol/ProtocolM_arc_VM_Capitol-8.pdf

¹² Vegeu: http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=

Aquesta norma modifica alguns aspectes del règim actual i conté noves obligacions que cada organització ha d'analitzar i aplicar tenint en compte les seves pròpies circumstàncies. L'adaptació de l'ordenament jurídic espanyol al RGPD s'ha dut a terme mitjançant la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals.

GESTIÓ ADEQUADA DE LES DADES: 4 PASSOS

Criteria per a la comunicació de dades dins la xarxa

El procediment per comunicar o demanar dades a la xarxa cal fer-lo seguint aquests quatre passos:

1. Cal seguir el fluxograma de recomanacions presentat (taula 1). Cal assegurar-se que s'hagin esgotat totes les possibilitats perquè sigui la mateixa dona la que cedeixi les dades i, sobretot, que els canals, les mediacions necessàries, etc. siguin segurs i adequats.
2. S'ha de consultar la taula d'agents i destinataris (taula 2). Cal trobar els dos serveis - tant el cedent de les dades com el receptor- que hauran de ser de dos àmbits diferents.
3. Cal tenir clar amb quina finalitat i funció se cediran les dades, ja que depenent d'aquestes en podem cedir unes o altres. Cal, doncs, seguir el fluxograma de cessió de dades (taula 3) i determinar la finalitat i la funció amb què es farà la cessió i en quin espai es durà a terme (entre dos serveis o en comissió).
4. Tot seguit se n'obindrà un codi, que ens remetrà a les taules de dades a cedir (taules 4 a 7), on s'indiquen les dades que són necessàries i pertinents per a aquell cas concret.

TAULA 1. EMISSORS I RECEPTORS

Agents emissors i receptors responsables de la comunicació de dades¹³

Els agents emissors i receptors responsables de la cessió de dades pertanyen als recursos i serveis públics, tant de la Xarxa d'atenció i recuperació integral (definida a l'art. 54 de la Llei 5/2008) com d'altres recursos implicats en la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació de les diferents administracions públiques.

Les persones que faciliten o reben les dades han de ser sempre les referents de cada cas i han d'estar degudament identificades. Aquestes persones treballen en recursos que pertanyen a diferents serveis de diversos àmbits funcionals. Els recursos concrets s'han de recollir en els diversos protocols territorials i poden ser: Serveis específics d'atenció a les dones, Serveis de l'àmbit social, Serveis Sanitaris, Serveis de seguretat, Serveis d'execució penal, Serveis judicials, Serveis de l'àmbit educatiu i Serveis ocupacionals.

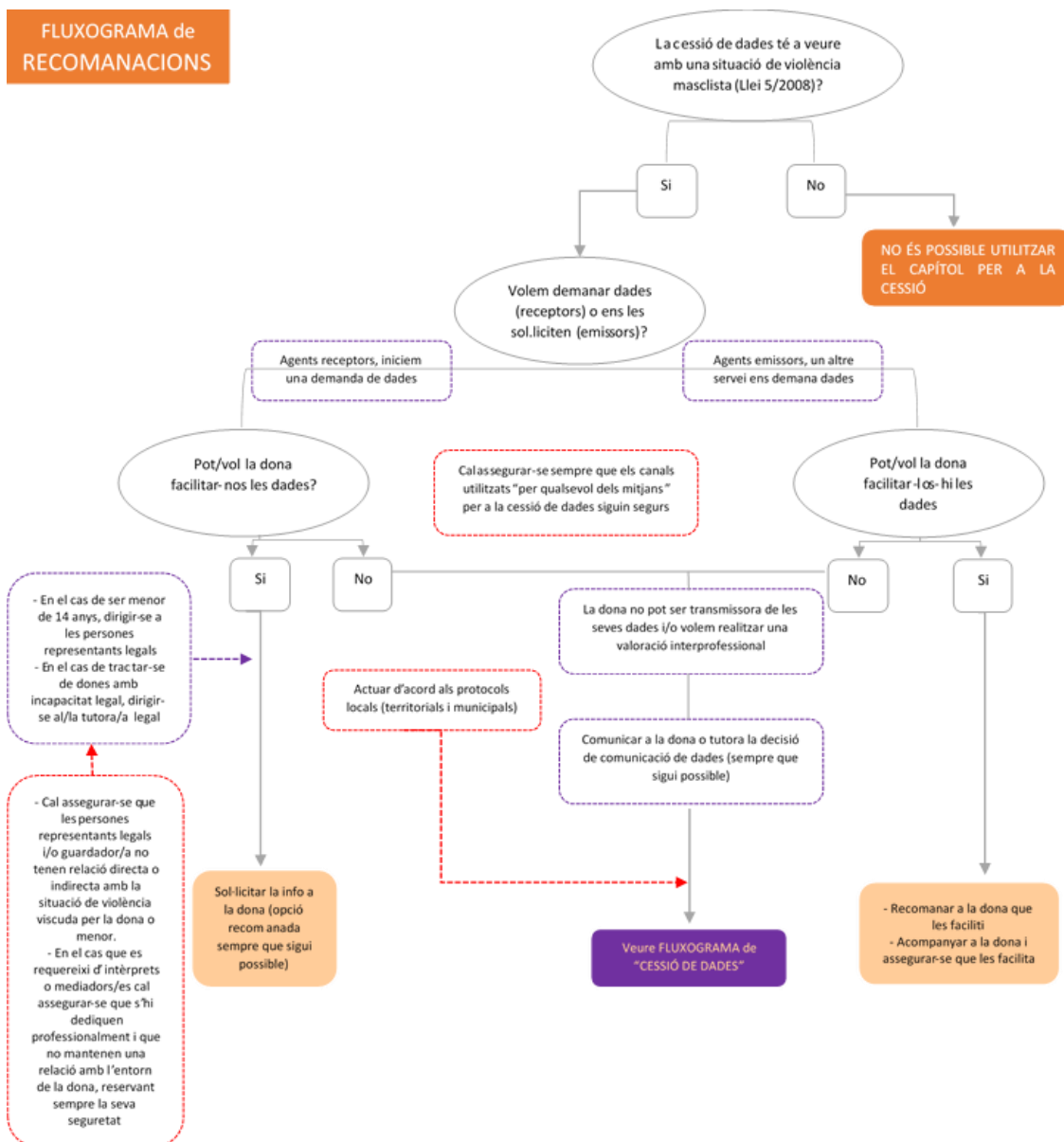
¹³ Per veure amb més detall: Consultar Protocol Marc per una intervenció coordinada contra la violència masclista (pàg. 11 - 15)

Finalitats, funcions i dades que cal comunicar dins la Xarxa

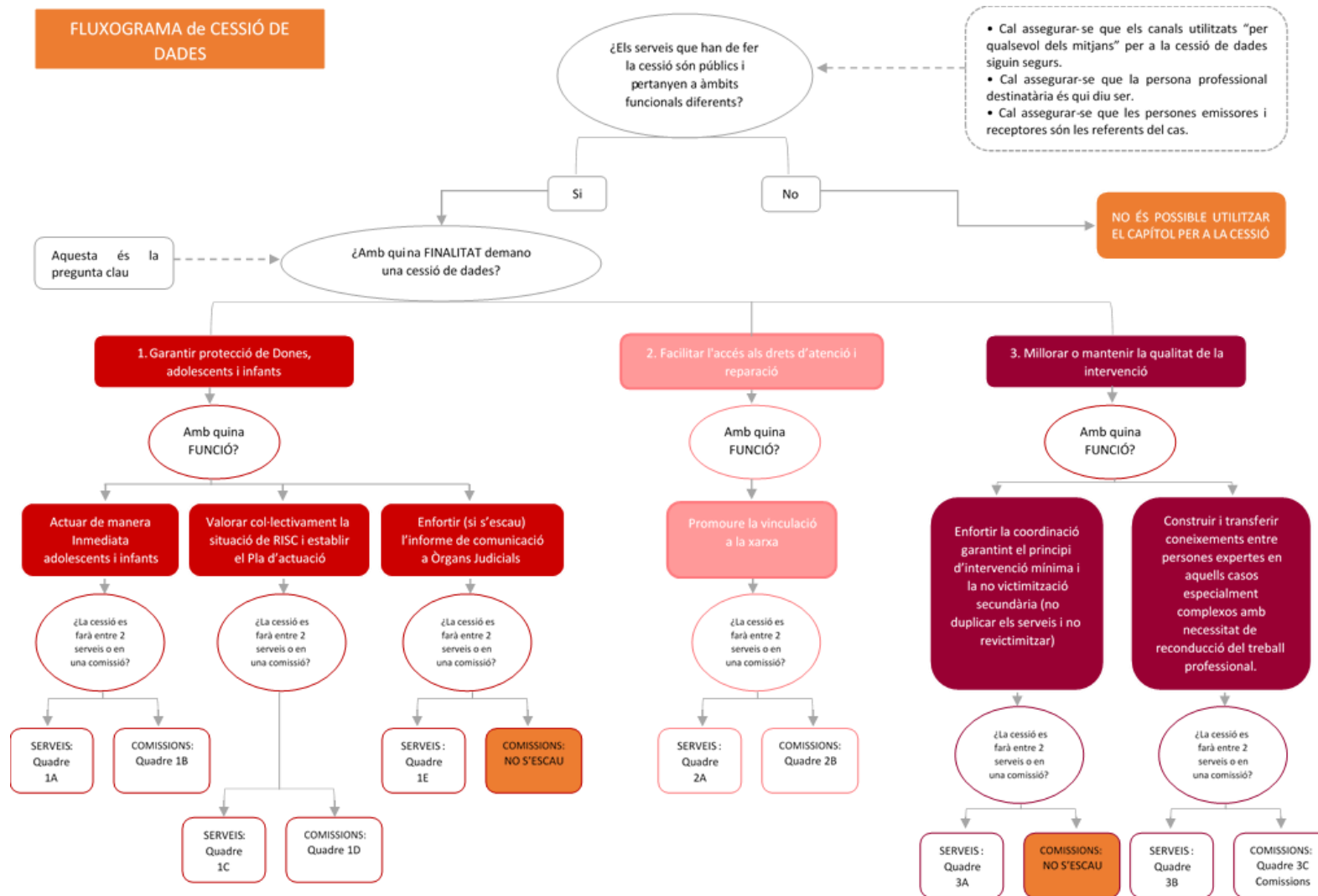
Un cop identificats les recomanacions i els agents emissors i destinataris, cal tenir molt clar amb quina finalitat i funció se cediran les dades (ja que en funció d'aquests criteris se'n podran cedir unes o altres) i en quin espai (entre dos serveis o en comissió). Cal, doncs, seguir el fluxograma de cessió de dades (taula 2) i determinar-ho.

Al final s'obté un codi que ens remet als quadres de dades que cal cedir (taula 3), on es concreten quines són les dades necessàries i pertinents per a aquell cas.

TAULA 1. RECOMANACIONS PER A LA COMUNICACIÓ DE DADES DINS LA XARXA PÚBLICA D'INTERVENCIÓ EN VIOLÈNCIA MASCLISTA

TAULA 2. FINALITAT I FUNCIONS PER A LA CESSIÓ DE DADES

TAULA 3. DADES A CEDIR

Segons el codi resultant del fluxograma de cessió de dades, cal buscar les dades exactes que es poden sol·licitar o cedir.

Dades a cedir vinculades a la finalitat "Garantir la protecció de dones, adolescents i infants"

Entre dos serveis o recursos d'àmbits funcionals diferents		En les comissions de treball de casos o entre totes les persones participants	
1A	<p>Les que calguin per garantir la integritat de les dones i les seves filles i fills. La comunicació es farà com a mínim als cossos i forces de seguretat i a l'òrgan judicial.</p> <p>Es recomana: nom i cognoms, adreça, telèfon, valoració de la urgència, demanda de la dona, valoració de risc, intervenció feta, derivació, si s'ha interposat denúncia i si hi ha ordre de protecció.</p>	1B	<p>Les que calguin per garantir la integritat de les dones i les seves filles i fills.</p> <p>Es recomana: nom i cognoms, adreça, telèfon, valoració de la urgència, demanda de la dona, valoració del risc, intervenció feta, derivació, si s'ha interposat denúncia i si hi ha ordre de protecció.</p>
1C	<p>Nom i cognoms de la dona, l'adolescent o infant. Nom i cognoms del presumpte maltractador. La valoració global del risc. Assistència o vinculació al recurs.</p> <p>Només la valoració d'aquells indicadors de risc que siguin rellevants per al cas tractat, que, en cas de violència masclista en l'àmbit de la parella, podrien ser alguns dels que figuren a l'annex III.</p>	1D	<p>Nom i cognoms de la dona, l'adolescent o infant. Nom i cognoms del presumpte maltractador. La valoració global del risc. Assistència o vinculació al recurs.</p> <p>Només la valoració d'aquells indicadors de risc que siguin rellevants per al cas tractat, que, en cas de violència masclista en l'àmbit de la parella, podrien ser alguns dels que figuren a l'annex III.</p>
1E	<p>Dades contingudes en el model d'informe de comunicació a Fiscalia del mateix centre/servei/protocol. En cas que no n'hi hagi, es proposen unes dades mínimes contingudes a l'annex III.</p> <p>S'ha d'informar la dona, l'adolescent o l'infant de la comunicació als òrgans judicials.</p>	No escau	

Dades a cedir vinculades a la finalitat "Facilitar l'accés als drets d'atenció i reparació"

Entre dos serveis o recursos d'àmbits funcionals diferents		En les comissions de treball de casos o entre totes les persones participants	
2A	<p>Nom i cognoms de la dona, l'adolescent o infant. Telèfon de contacte Motiu de la derivació Intervenció feta Si ha arribat al recurs o no.</p>	2B	<p>Nom i cognoms de la dona, l'adolescent o infant. Si ha arribat al recurs o no.</p>

Dades a cedir vinculades a la finalitat “Millorar o mantenir la qualitat de la intervenció”

Entre dos serveis o recursos d'àmbits funcionals diferents		En les comissions de treball de casos o entre totes les persones participants	
3A	<ul style="list-style-type: none"> Nom i cognoms de la dona, l'adolescent o nen/a. Telèfon de contacte. Filles/fills a càrrec. Demanda. Motiu de derivació. Intervenció feta. Professional/s de referència del servei derivador. Si caldrà fer un seguiment o coordinacions posteriors. 	No escau	
3B	<ul style="list-style-type: none"> Nom i cognoms de la dona, l'adolescent o infant. Intervenció feta per cada un dels serveis. 	3C	<ul style="list-style-type: none"> Nom i cognoms de la dona, l'adolescent o infant. Intervenció feta per cada un dels serveis.

Propostes complementàries a les finalitats 1C i 1D “Valoració del risc i comunicació als òrgans judicials”¹⁴

Proposta de categories sota les quals s'agrupen els indicadors de valoració del risc en l'àmbit de la parella

- Si hi ha menors a càrrec.
- Si hi ha història de conducta violenta del presumpte maltractador.
- Si s'han produït amenaces i/o abusos greus contra la dona i en quin moment.
- Si hi ha alguna circumstància agreujant de la seva situació.
- Si hi ha algun factor clau de vulnerabilitat de la dona.
- Si ha interposat denúncia.
- Situació actual de l'agressor: empresonat, compliment de les mesures penals alternatives i de la mesura de justícia juvenil, al carrer en situació coneguda o desconeguda.

Proposta d'informe de comunicació a òrgans judicials

- Nom i cognoms de la dona.
- Domicili i telèfon. Dia/dies en què s'ha efectuat l'atenció/les atencions. Presència de lesions físiques (sí/no). Descripció de les lesions / del fet. Estat emocional de la dona. Existència de menors vinculats (sí/no). Denúncies prèvies (sí/no).
- Si té ordre de protecció.
- Si hi ha hagut un trencament de l'OP.
- Si disposa de telèfon d'assistència mòbil.
- Situació actual de l'agressor: empresonat, compliment de les mesures penals alternatives i de la mesura de justícia juvenil, al carrer en situació coneguda o desconeguda.
- Factors de protecció.
- Tipologia d'atenció feta.

¹⁴ Aquests blocs d'indicadors es basen en les categories de factors de risc proposades en el Protocol de valoració de risc de violència masclista en l'àmbit de la parella del Circuit Barcelona contra la violència vers les dones. Si es vol consultar l'eina, el qüestionari complert està publicat al *Directori de recursos per a l'abordatge de la violència masclista a Catalunya* (www.recursosviolenciamasclista.cat).

10.7 ANNEX 7 – MODELS DOCUMENTACIÓ ICD

Model del dret d'informació de l'Institut Català de les Dones.

A) Informació obtinguda directament de la persona interessada

(cada responsable ha d'adaptar aquestes clàusules informatives a les pròpies activitats de tractament)

Informació bàsica sobre protecció de dades <i>(Més informació al revers)</i>	
Responsable del tractament	Institut Català de les Dones (ICD) Cap del Servei Económicoadministratiu Plaça Pere Coromines, 1 08001 Barcelona Telèfon: 934951600 Adreça electrònica: icd@gencat.cat
Finalitat del tractament	Fer les gestions adequades de les sol·licituds de les dones i els seus fills i filles ateses als diferents serveis que ofereix l'ICD, per tal de superar les situacions de violència masclista.
Drets de la persona interessada	Accedir a les dades, rectificar-les, suprimir-les, oposar-se al tractament i sol·licitar-ne la limitació.

Abans de signar aquest formulari, llegiu la informació detallada que s'ofereix al revers.

(Localitat i data)

(signatura)

(Revers)

<p>Qui és el responsable del tractament de les vostres dades?</p> <p>Identitat: Institut Català de les Dones – Cap del Servei Económicoadministratiu Adreça postal: Plaça Pere Coromines, 1 – 08001 Barcelona Telèfon: 934951600 Adreça electrònica: icd@gencat.cat Delegat de protecció de dades (DPD): Sra. Montserrat Vallès Via Contacte DPD: dpd.presidencia@gencat.cat</p>

Amb quina finalitat tractem les vostres dades personals?

A l'Institut Català de les Dones tractem la informació que ens faciliten les dones interessades amb la finalitat de fer les gestions adequades a les seves sol·licituds, per tal que puguin superar les situacions i les conseqüències generades per la violència masclista, contribuir al restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda, i facilitar la informació necessària sobre els recursos i els procediments perquè puguin resoldre la situació.

Amb aquesta informació no elaborarem perfils ni es prendran decisions automatitzades sobre la base d'aquest perfil.

Quant de temps conservarem les vostres dades?

Les dades personals proporcionades es conservaran mentre es mantingui la finalitat d'atenció en l'àmbit de la violència masclista, i durant un període de 3 anys posteriors al finiment de la intervenció per atendre possibles requeriments legals i judicials.

Quina és la legitimació per al tractament de les vostres dades?

La base legal per al tractament de les vostres dades és donar compliment a les obligacions establertes per la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Aquesta llei atribueix diverses competències al Govern de la Generalitat en matèria d'abordatge de la violència masclista, entre d'altres, es destaca la d'ordenar totes les actuacions en matèria de prevenció, de detecció, d'atenció, d'assistència, de protecció, de recuperació i de reparació de les dones que pateixen violència masclista, i també dels recursos que les integren (art. 79 lletra b).

Si el tractament és sobre les vostres dades de categories especials, la base legal és el vostre consentiment explícit, que podeu retirar en qualsevol moment.

A quines persones destinatàries es comunicaran les vostres dades?

Les vostres dades es comunicaran a les administracions públiques competents dels serveis d'atenció i recuperació integral, d'acord amb les necessitats de les dones en situació de violència masclista. Aquestes serveis són: servei d'atenció telefònica especialitzada, servei d'informació i atenció a les dones, servei d'atenció i acolliment d'urgències, servei d'acolliment i recuperació, servei d'acolliment substitutori de la llar, servei d'intervenció especialitzada, servei tècnic de punt de trobada, servei d'atenció a la víctima del delictes, servei d'atenció policial. També es poden comunicar, d'acord amb l'atenció requerida per la dona sol·licitant, a les prestacions econòmiques establertes per la Llei 5/2008, i també d'altres que s'estableixin per llei, relacionades amb la violència masclista.

Només es comunicaran les dades necessàries per a poder gestionar d'una manera adequada les vostres sol·licituds, d'acord amb el que estableix l'article 78 de la Llei 5/2008.

Les vostres dades personals no es transferiran fora de la Unió Europea.

Quins són els vostres drets?

- Qualsevol dona té dret a obtenir confirmació sobre si a l'Institut Català de les Dones estem tractant dades personals que la concerneixen, o no.
- Les dones interessades tenen dret a accedir a les seves dades personals, així com a sol·licitar la rectificació de les dades inexactes o, si escau, sol·licitar-ne la supressió, entre altres motius, quan les dades ja no siguin necessàries per a les finalitats per a les quals es van recollir.
- En determinades circumstàncies previstes a l'article 18 RGPD, les dones interessades poden sol·licitar la limitació del tractament de les seves dades. En aquest cas, únicament les conservarem per exercir o defensar reclamacions o atendre requeriments judicials.

- Les dones interessades poden oposar-se al tractament de les seves dades amb finalitats de màrqueting, inclosa l'elaboració de perfils. L'Institut Català de les Dones deixarà de tractar les dades, tret que el tractament sigui necessari per al compliment d'una obligació legal aplicable a l'ICD o per exercir o defensar possible reclamacions.
- En virtut del dret a la portabilitat, les dones interessades tenen dret a obtenir les seves dades personals en un format estructurat d'ús comú i lectura mecànica i a transmetre'ls a una altre responsable.

Com podeu exercir els drets?

- Mitjançant un escrit adreçat a l'Institut Català de les Dones, Pl. Pere Coromines, 1 – 08001 Barcelona.
- Mitjançant el formulari electrònic disponible a: <http://dones.gencat.cat/>

Quines vies de reclamació hi ha?

Si considereu que els vostres drets no s'han atès adequadament, teniu dret a presentar una reclamació davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades: <https://seu.apd.cat/ca/tramits/reclamacions>

B) Informació no obtinguda de la persona interessada

(cada responsable ha d'adaptar aquestes clàusules informatives a les pròpies activitats de tractament)

Informació bàsica sobre protecció de dades <i>(Més informació al revers)</i>	
Responsable del tractament	Institut Català de les Dones (ICD) Cap del Servei Economicoadministratiu Plaça Pere Coromines, 1 08001 Barcelona Telèfon: 934951600 Adreça electrònica: icd@gencat.cat
Finalitat del tractament	Fer les gestions adequades de les consultes i sol·licituds de les dones i els seus fills i filles ateses als diferents serveis que ofereix l'ICD, per tal de superar les situacions de violència masclista.
Categories de dades	<i>(Indiqueu les categories de dades tractades)</i>
Procedència	<i>(Indiqueu la font de les dades)</i>
Drets de la persona interessada	Accedir a les dades, rectificar-les, suprimir-les, oposar-se al tractament i sol·licitar-ne la limitació.

Abans de signar aquest formulari, llegiu la informació detallada que s'ofereix al revers.

(Localitat i data)

(signatura)

(Revers)

Qui és el responsable del tractament de les vostres dades?

Identitat: Institut Català de les Dones – Cap del Servei Económicoadministratiu
Adreça postal: Plaça Pere Coromines, 1 – 08001 Barcelona
Telèfon: 934951600
Adreça electrònica: icd@gencat.cat
Delegat de protecció de dades (DPD): Sra. Montserrat Vallès Via
Contacte DPD: dpd.presidencia@gencat.cat

Amb quina finalitat tractem les vostres dades personals?

A l'Institut Català de les Dones tractem la informació que ens faciliten les dones interessades amb la finalitat de fer les gestions adequades a les seves consultes i sol·licituds, per tal que puguin superar les situacions i les conseqüències generades per la violència masclista, contribuir al restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda, i facilitar la informació necessària sobre els recursos i els procediments perquè puguin resoldre la situació.

Amb aquesta informació no elaborarem perfils ni es prendran decisions automatitzades sobre la base d'aquest perfil.

Quant de temps conservarem les vostres dades?

Les dades personals proporcionades es conservaran mentre es mantingui la finalitat d'atenció en l'àmbit de la violència masclista, i durant un període de 3 anys posteriors al finiment de la intervenció per atendre possibles requeriments legals i judicials.

Quina és la procedència de les vostres dades?

(Indiqueu la informació detallada de l'origen de les dades)

Quina és la legitimació per al tractament de les vostres dades?

La base legal per al tractament de les vostres dades és donar compliment a les obligacions establertes per la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Aquesta llei atribueix diverses competències al Govern de la Generalitat en matèria d'abordatge de la violència masclista, entre d'altres, es destaca la d'ordenar totes les actuacions en matèria de prevenció, de detecció, d'atenció, d'assistència, de protecció, de recuperació i de reparació de les dones que pateixen violència masclista, i també dels recursos que les integren (art. 79 lletra b).

Si el tractament és sobre les vostres dades de categories especials, la base legal és el vostre consentiment explícit, que podeu retirar en qualsevol moment.

A quines persones destinatàries es comunicaran les vostres dades?

Les vostres dades es comunicaran a les administracions públiques competents dels serveis d'atenció i recuperació integral, d'acord amb les consultes i sol·licituds de les dones en situació de violència masclista.

Aquestes serveis són: servei d'atenció telefònica especialitzada, servei d'informació i atenció a les dones, servei d'atenció i acolliment d'urgències, servei d'acolliment i recuperació, servei d'acolliment substitutori de la llar, servei d'intervenció especialitzada, servei tècnic de punt de trobada, servei d'atenció a la víctima del delictes, servei d'atenció policial. També es poden comunicar, d'acord amb l'atenció requerida per la dona sol·licitant, a les prestacions econòmiques establertes per la Llei 5/2008, i també d'altres que s'estableixin per llei, relacionades amb la violència masclista.

Només es comunicaran les dades necessàries per a poder gestionar d'una manera adequada les vostres consultes i sol·licituds, d'acord amb el que estableix l'article 78 de la Llei 5/2008.

Les vostres dades personals no es transferiran fora de la Unió Europea.

Quins són els vostres drets?

- Qualsevol dona té dret a obtenir confirmació sobre si a l'Institut Català de les Dones estem tractant dades personals que la concerneixen, o no.
- Les dones interessades tenen dret a accedir a les seves dades personals, així com a sol·licitar la rectificació de les dades inexactes o, si escau, sol·licitar-ne la supressió, entre altres motius, quan les dades ja no siguin necessàries per a les finalitats per a les quals es van recollir.
- En determinades circumstàncies previstes a l'article 18 RGPD, les dones interessades poden sol·licitar la limitació del tractament de les seves dades. En aquest cas, únicament les conservarem per exercir o defensar reclamacions o atendre requeriments judicials.
- Les dones interessades poden oposar-se al tractament de les seves dades amb finalitats de màrqueting, inclosa l'elaboració de perfils. L'Institut Català de les Dones deixarà de tractar les dades, tret que el tractament sigui necessari per al compliment d'una obligació legal aplicable a l'ICD o per exercir o defensar possible reclamacions.
- En virtut del dret a la portabilitat, les dones interessades tenen dret a obtenir les seves dades personals en un format estructurat d'ús comú i lectura mecànica i a transmetre'ls a una altre responsable.

Com podeu exercir els drets?

- Mitjançant un escrit adreçat a l'Institut Català de les Dones, Pl. Pere Coromines, 1 – 08001 Barcelona.
- Mitjançant el formulari electrònic disponible a: <http://dones.gencat.cat/>

Quines vies de reclamació hi ha?

Si considereu que els vostres drets no s'han atès adequadament, teniu dret a presentar una reclamació davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades: <https://seu.apd.cat/ca/tramits/reclamacions>

Consentiment explícit per al tractament de categories especials de dades personals

(Nom, cognoms i DNI/NIE de la dona interessada)

Mitjançant la signatura d'aquest document dono el meu consentiment explícit per a tractar les meves dades personals de categoria especial XXXX *(concretar si són dades de salut, origen ètnic o racial)*, perquè es tramiti la meua consulta i sol·licitud en el marc de la gestió adequada dels serveis de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral per a les dones que pateixen violència masclista, i de les prestacions econòmiques i d'altres que s'estableixin per llei. En concret, es comunicaran les dades als serveis següents: *(detallar-los)*.

He estat informada que puc retirar en qualsevol moment aquest consentiment.

També he estat informada prèviament a l'obtenció del meu consentiment, sobre la finalitat de la recollida de les dades, les persones destinatàries de la informació, la persona responsable del tractament de les meves dades, el temps de conservació, quins són els meus drets i com puc exercir-los, i les vies de reclamació que hi ha.

(Localitat i data)

(signatura)

Consentiment explícit per al tractament de dades de menors d'edat

(Nom, cognoms i DNI/NIE de la dona interessada)

Mitjançant la signatura d'aquest document dono el meu consentiment explícit per a tractar les dades personals de la meua filla/del meu fill menor de 14 anys perquè es tramiti la meua consulta i sol·licitud en el marc de la gestió adequada dels serveis de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral per a les dones que pateixen violència masclista, i de les prestacions econòmiques i d'altres que s'estableixin per llei. En concret, es comunicaran les dades als serveis següents: *(detallar-los)*.

He estat informada que puc retirar en qualsevol moment aquest consentiment.

També he estat informada prèviament a l'obtenció del meu consentiment, sobre la finalitat de la recollida de les dades, les persones destinatàries de la informació, la persona responsable del tractament de les meves dades, el temps de conservació, quins són els meus drets i com puc exercir-los, i les vies de reclamació que hi ha.

(Localitat i data)

(signatura)

Model per a la sol·licitud de comunicació de dades de caràcter personal

Persona sol·licitant:

[Nom i cognoms] .....,
com a professional del servei [nom del servei, telèfon i correu electrònic].....
.....,
amb el càrrec de.....

Responsable del tractament:

Dades sol·licitades:

Finalitats/Ús de les dades:

Base jurídica. L'entitat responsable de les dades està obligada a facilitar la informació sol·licitada d'acord amb l'article 78 de la Llei 5/2008, de 24 d'abril del dret de les dones a eradicar la violència masclista, normativa que atorga cobertura a aquesta comunicació de dades, no sent necessari el consentiment de la persona afectada donat que la base jurídica per al tractament de les dades personals és el compliment d'una obligació legal.

[Localitat i data]

[Signatura]¹

¹Amb aquesta signatura la persona sol·licitant es compromet a usar les dades cedides exclusivament per a les finalitats expressades.
Adaptat al Reglament (UE) de 27 d'abril de 2016

Responsable del tractament:

Un cop vista la sol·licitud del servei (*identificar-lo*) i d'acord amb la normativa vigent,

- Autoritzo la comunicació de dades, sempre que s'adverteixi a la persona sol·licitant que té l'obligació d'usar-les exclusivament per a la finalitat per a la qual les va sol·licitar.
- No autoritzo la comunicació de dades pels motius següents:

Data i signatura de la persona responsable de les dades

10.8. ANNEX 8

Glossari

Abús: Mofar-se o perjudicar alguna persona que ens ha donat afecte i/o confiança. Un denominador comú de totes les formes d'abús són el poder i l'autoritat. L'abús es dona quan una persona més forta i poderosa aprofita l'avantatge que té sobre una altra persona no tan forta o poderosa. La relació d'abús implica imposició i inducció ja sigui en l'aspecte físic, en l'emocional, en el sexual o en el moral.

Abús en la parella: Conjunt de lesions físiques i/o psíquiques resultants de les agressions reiterades d'una persona vers la seva parella a la qual està o ha estat unit afectivament.

Addició: Dependència de la persona a un producte o a una conducta de la qual no pot o no és capaç d'alliberar-se encara que la perjudiqui.

Agressió: És un atac a un altre per causar danys a la víctima. Pot ser física o psíquica. Suposa emprar intencionadament la violència per fer mal a una altra persona.

Agressió sexual: Ús de la violència física i sexual exercida sobre les dones majors o menors d'edat, determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per a demostrar-ne el poder i abusar-ne.

Amençar: Donar a entendre que es vol fer mal a una altra persona.

Angoixa: manifestació externa de les dificultats d'un individu per a resoldre els seus conflictes. Estat d'inquietud en que es troba una persona que espera, de forma imminent, un esdeveniment (real o no) dramàtic, del qual generalment no coneix ni el seu origen ni les conseqüències que en pugui tenir. Es caracteritza pel desconcert, la incertesa i la por, acompanyats de símptomes com ara: palpitations, pal·lidesa, dificultat respiratòria suor, tremolors, etc.

Ansietat: Condició emocional que es troba íntimament lligada a l'emoció bàsica de por. La conseqüència més extrema d'un estat emocional d'ansietat és la inhibició davant les circumstàncies que la provoquen.

Assertivitat: Capacitat d'afirmar-se en sí mateix/a, responent d'acord a les pròpies necessitats, idees, possibilitats i sentiments.

Autoestima: Valoració positiva d'un/a mateix/a.

Assetjament sexual: Conducta verbal o física de caire sexual o altres comportaments fonamentats en el sexe que vulneren la dignitat de la dona i de l'home a la feina, i que són considerades ofensives i no desitjades per la víctima.

Assetjament per raó de sexe: Qualsevol comportament no desitjat relacionat amb el sexe d'una persona en ocasió de l'accés al treball remunerat, la promoció en el lloc de treball, l'ocupació o la formació, que tingui com a propòsit o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de les dones i de crear-los un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

Atenció: Accions destinades a una persona perquè pugui superar les situacions i les conseqüències generades per l'abús en els àmbits personal, familiar i social, tot garantint-ne la seguretat i facilitant-li la informació necessària sobre els recursos i els procediments necessaris perquè pugui resoldre la situació.

Conflicte: Intercanvi o confrontació d'opinions diverses. Situació en la qual dues o més parts estan en desacord o tenen interessos diferents.

Control: Acció de comprovar, inspeccionar, dirigir o manar.

Coresponsabilitat: La realització de tasques independentment al sexe de cadascú.

Coeducació: És l'educació que afavoreix la interacció entre nenes i nens, noies i nois, amb la clara finalitat de superar els estereotips i les discriminacions.

Culpa: És el sentiment negatiu que té una persona que pensa que ha actuat malament. És una sensació subjectiva, ja que pot correspondre o no a una infracció de la llei o de les normes ètiques acceptades, depèn dels propis valors.

Denúncia: Notificació a l'autoritat competent d'una transgressió de la llei. Document en què consta aquesta notificació.

Dependència: Addicció de la persona a un producte o a una conducta de la qual no pot o no és capaç d'alliberar-se encara que la perjudiqui.

Detecció: Posada en funcionament de diferents instruments teòrics i tècnics que permetin identificar i fer visible la violència masclista, tant si apareix de forma precoç com de forma estable, i que permetin també conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir, per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat.

Discriminar: Establir diferències en els drets o en el tracte que es dóna a una persona per raó de raça, sexe, religió, etc.

Discriminació per raó de sexe: Discriminació que es produeix quan una persona és tractada de manera diferent pel fet de pertànyer a un determinat sexe i no per la seva aptitud, competència o capacitat individual. Tota distinció, exclusió, restricció o preferència per raó de sexe que té per objectiu o per resultat limitar o anul·lar a la dona el reconeixement, el gaudi o l'exercici de les llibertats fonamentals en les esferes política, econòmica, social, cultural, civil o qualsevol altra.

Estereotip de gènere: Conjunt d'actituds, clixés, concepcions, opinions o imatges convencionals, simplificades, generalitzades i moltes vegades equivocades, que adjudiquen característiques, capacitats i comportaments a les dones i als homes. Són simplistes i uniformitzen a les persones.

Gènere: Construcció cultural i social que defineix les diferents característiques emocionals, afectives i intel·lectuals i els comportaments que cada societat assigna com a "propis" i "naturals" a dones i a homes. El gènere s'aprèn i pot ser educat, canviat i manipulat.

Indefensió: Manca de defensa, abandonament, desemparament.

Indefensió apresada: Síndrome mitjançant el qual la persona aprèn que, faci el que faci, sempre serà maltractada, que no pot controlar ni detenir la conducta de la parella i que qualsevol acció d'ella pot provocar un mal pitjor envers a sí mateixa o envers altres.

Ira: És un estat emocional que l'ésser humà experimenta davant algunes situacions de la vida quotidiana i que exerceix una funció d'adaptació. Té un efecte de subministrament d'energia que pot ajudar a mobilitzar els recursos propis per fer front a les frustracions i per resistir les situacions que amenacen la integritat física i psicològica de l'individu.

Masclisme: Discriminació sexual, de caràcter dominant, adoptada pels homes. Lleis, normes, actituds i trets socioculturals amb la finalitat implícita i explícita de procurar, mantenir i perpetuar la supeditació de la dona a l'home a tots els nivells: sexual, procreatiu, laboral i afectiu.

Mutilació genital femenina o risc de patir-la: Inclou qualsevol procediment que impliqui una eliminació total o parcial dels genitals femenins o en produeixi lesions, encara que hi hagi consentiment exprés o tàcit de la dona.

Patriarcat: Estructura bàsica de les societats que es caracteritza pel domini dels homes sobre les dones i la descendència.

Precarietat econòmica: Percepció d'ingressos igual o inferior a l'indicador de renda de suficiència de Catalunya que s'estableix anualment.

Prevenició: acció orientada a evitar un perjudici, intervenint anticipadament sobre les seves causes o de detectar-la precoçment.

Responsabilitat: Qualitat de ser responsable; obligació de respondre d'alguna cosa.

Rol: Paper assignat a cada persona.

Sexe: Atribut innat de les persones determinat per la naturalesa que estableix diferències físiques, biològiques i anatòmiques entre dones i homes.

Sexisme: Tendència a valorar les persones segons el seu sexe. Conjunt d'actituds i comportaments que neguen els drets a la llibertat i a la igualtat a les persones d'un determinat sexe. Discriminació sexual, de caràcter dominant.

Socialització: Procés a partir del qual les nenes i els nens interioritzen les normes i els valors de la seva societat.

Tolerar: Suportar, amb indulgències, una cosa que desaprovem.. Permetre una cosa sense consentir-la expressament.

Trauma: Efectes que desencadena en l'organització psíquica de la persona aquell esdeveniment o experiència de gran significat, davant el qual no pot respondre de manera adequada.

Víctima: Persona afectada per un procés que li produeix dany, patiment o perjudici.

Victimització: Procés mitjançant el qual una persona arriba a ser víctima.

Victimització primària: Trauma inicial pel qual una persona resulta víctima.

Victimització secundària: Fase de recaiguda en el dany o patiment sofert per la víctima, quan aquesta pren contacte amb institucions o professionals relacionats amb la intervenció sobre el seu problema.

Violència: Acte d'abús d'una persona cap a una altra. Tot acte que suposa un atemptat per a la vida, la integritat física i/o psíquica, o la llibertat d'una persona, o que compromet greument el desenvolupament de la seva personalitat.

Violència familiar: Tot acte o omisió d'un membre d'aquesta família envers un altre membre amb conseqüències negatives per a aquest altre i que té com a resultat un dany físic, psíquic o en el seu desenvolupament.

Violència de gènere: El conjunt de lesions físiques i/o psíquiques resultants de les agressions repetides de l'individu cap a la seva parella, o persona amb qui està o ha estat unit per una relació d'afectivitat.

Violència masclista: Violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

10.9. ANNEX 9

Bibliografia

Circuit Barcelona contra la violència vers les dones. [Protocol de valoració del risc de violència contra la dona per part de la seva parella o ex parella RVD-BCN.](#)

Document de referència per a protocols externs sobre violència masclista i domèstica en els que participa la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra. Grup Central d'Atenció a la Víctima, 2015.

[Protocol Marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista,](#) Generalitat de Catalunya, Institut Català de les Dones, 2009.

[Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones,](#) Convenció de las Naciones Unidas contra la Delincuencia Organizada Transnacional, 2003.

[Protocol d'actuacions per prevenir la mutilació genital femenina.](#) Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria per la immigració, 2007.

[Protocol per a l'abordatge dels matrimonis forçats.](#) Generalitat de Catalunya, 2014.

[Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista.](#) Generalitat de Catalunya, 2013.

[Protocol per a l'Abordatge Integral de la Violència de Gènere d'Argentina,](#) 2016.

Tamaia, [Estimar no fa mal.](#) Institut Català de les Dones, 2015.

[Protocol per a l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de la salut a Catalunya.](#) Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, 2009.

Protocol comarcal per l'abordatge de la violència masclista al Vallès Occidental. Consell Comarcal de Vallès Occidental, Diputació de Barcelona, Departament de Treball, Afers Socials i famílies de la Generalitat de Catalunya, 2016.